

ΔΕΛΤΙΟ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

(NUTS2 — EL41)

Περίοδος αναφοράς: Μάρτιος 2026 - Οκτώβριος 2024

Έργο: «Κέντρο Καινοτομίας για το Λιανικό Εμπόριο» (κωδικός ΟΠΣ 6002934)

Υποέργο 1: «Σύγχρονες Υπηρεσίες προς τις ΠΜΕ & ΜΜΕ του Εμπορίου»

Πακέτο εργασίας ΠΕ 1.3.2: Επικαιροποίηση δεδομένων της «Γεωβάσης»

Το παρόν δελτίο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του υποέργου 1 «Σύγχρονες Υπηρεσίες προς τις ΠΜΕ & ΜΜΕ του Εμπορίου» της Πράξης: «Κέντρο Καινοτομίας για το Λιανικό Εμπόριο» (κωδικός ΟΠΣ 6002934), η οποία είναι ενταγμένη στο Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα 2021-2027» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΚΤ+) και από εθνικούς πόρους.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
2021 – 2027

Πίνακας Περιεχομένων

Κεφάλαιο 1 — Με Μια Ματιά	4
1.1 Διοικητικό και Γεωγραφικό Πλαίσιο	4
1.2 Αναλογία Επιχειρήσεων ανά Κάτοικο	4
1.3 Εμπορικός Τομέας: Βασικά Μεγέθη	5
1.4 Δείκτες Δυναμικής Εμπορίου	5
1.5 Συντελεστές Χωροθέτησης/Τοπικής Εξειδίκευσης (LQ)	6
1.6 Χωρική Κατανομή και Ανισοκατανομή.....	8
1.7 Δυναμική και Αναδυόμενες Ζώνες	10
1.8 Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI)	11
Κεφάλαιο 2 — Γενική Εικόνα Επιχειρηματικότητας	13
2.1 Κατανομή σε Επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας	13
2.2 Ρυθμοί Ανάπτυξης ανά ΠΕ	14
2.3 Νομικές Μορφές.....	15
2.4 Κλαδική Σύνθεση	16
2.5 Χωρική Συγκέντρωση και Ανισότητες	19
Κεφάλαιο 3 — Χωρική Διάσταση Επιχειρηματικότητας	21
3.1 Επιχειρηματική Πυκνότητα.....	21
3.2 Κλαδική Σύνθεση ανά Δήμο.....	23
3.3 Τυπολογία Δήμων	25
3.4 Αναδυόμενες Εμπορικές Ζώνες.....	29
Κεφάλαιο 4 — Εμπορικός Τομέας Αναλυτικά	32
4.1 Γενικά Εμπορίου	32
4.1.1 Μέγεθος και Συμμετοχή.....	32
4.1.2 Δείκτες Δυναμικής.....	33
4.2 Ανάλυση Λιανικού Εμπορίου	35
4.2.1 Γενική Επισκόπηση Λιανικού	35
4.2.2 Κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ Λιανικού	35
4.2.3 Χωρική Κατανομή Λιανικού.....	37
4.2.4 Εξειδίκευση και Ποικιλομορφία.....	39
4.2.5 Χωρική Ανισότητα Λιανικού	40
4.2.6 Shift-Share Ανάλυση Λιανικού	41

4.2.7 Κρίσιμα Σημεία Λιανικού	43
4.3 Ανάλυση Χονδρικού Εμπορίου	45
4.3.1 Γενική Επισκόπηση Χονδρικού	45
4.3.2 Κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ Χονδρικού	45
4.3.3 Χωρική Κατανομή Χονδρικού	47
4.3.4 Εξειδίκευση και Ποικιλομορφία Χονδρικού	49
4.3.5 Χωρική Ανισότητα Χονδρικού	50
4.3.6 Shift-Share Ανάλυση Χονδρικού	51
4.3.7 Κρίσιμα Σημεία Χονδρικού	53
Κεφάλαιο 5 — Το Εμπόριο σε Αριθμούς: Συνθετική Ανάγνωση	54
5.1 Κυρίαρχοι Κλάδοι του Εμπορίου	54
5.2 Δυναμική και Μεταβολές.....	56
5.3 Σχέση με την Τοπική Οικονομία	58
5.4 Εμπορικές Ενότητες με Σημείο Αναφοράς.....	60
Κεφάλαιο 6 — Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI)	62
6.1 Σύνθεση του Δείκτη	62
6.2 Κατάταξη Περιφερειών — Η Θέση του Βορείου Αιγαίου.....	63
6.3 Διαρθρωτική Ανάγνωση.....	64
Κεφάλαιο 7 — Σύνοψη	65
Μεθοδολογικές Επισημάνσεις	67
Α. Πηγή Δεδομένων και Κάλυψη.....	67
Β. Εκκαθάριση Μητρώου ΓΕΜΗ	67
Γ. Ομαδοποίηση Κατηγοριών ΣΤΑΚΟΔ	67
Δ. Δείκτες Ανισότητας	68
Ε. Ανάλυση Shift-Share.....	68
ΣΤ. RBDI	68
Ζ. Επιφυλάξεις Ερμηνείας	69

Κεφάλαιο 1 — Με Μια Ματιά

1.1 Διοικητικό και Γεωγραφικό Πλαίσιο

Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου (NUTS2: **EL41**) αριθμεί **194.943** μόνιμους κατοίκους (απογραφή ΕΛΣΤΑΤ 2021), που την κατατάσσουν στην **11η θέση πανελλαδικά** σε πληθυσμό, η δεύτερη μικρότερη Περιφέρεια της χώρας μετά τα Ιόνια Νησιά. Διοικητικά διαρθρώνεται σε **5 Περιφερειακές Ενότητες** (ΠΕ Λέσβου, ΠΕ Χίου, ΠΕ Λήμνου, ΠΕ Ικαρίας, ΠΕ Σάμου) και **11 Δήμους**, καλύπτοντας έκταση **3.836 τετραγωνικών χιλιομέτρων**. Τα νησιά της Περιφέρειας, Λέσβος, Χίος, Λήμνος, Σάμος, Ικαρία, Φούρνοι Κορσεών, Άγιος Ευστράτιος, Οινούσες, Ψαρά, βρίσκονται κατά μήκος των ανατολικών συνόρων της Ελλάδας, σε άμεση γειτνίαση με τη μικρασιατική ακτή της Τουρκίας. Η ταυτότητα της Περιφέρειας θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως **αγρο-τουριστική νησιωτική**, καθώς συνδυάζει σημαντική **αγροτική παραγωγή** πανελλαδικής αναγνώρισης (**ελαιοκομία Λέσβου ΠΟΠ, μαστίχα Χίου ΠΟΠ** διεθνούς αναγνώρισης, αμπελουργία και παραγωγή κρασιού σε Σάμο και Λήμνο), **παραδοσιακή αλιεία** (Λέσβος, Χίος, Φούρνοι Κορσεών) και **σταθερή τουριστική παρουσία** εθνικής εμβέλειας (Μυτιλήνη, Χίος, Σάμος, Ικαρία). Διοικητική έδρα της Περιφέρειας είναι η **Μυτιλήνη της ΠΕ Λέσβου**.

1.2 Αναλογία Επιχειρήσεων ανά Κάτοικο

Στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου καταγράφονται συνολικά **16.812 επιχειρήσεις** (Μάρτιος 2026), αριθμός που την κατατάσσει στην **13η θέση πανελλαδικά** σε απόλυτο μέγεθος επιχειρηματικής βάσης (μικρότερη Περιφέρεια της χώρας). Η πυκνότητα διαμορφώνεται σε **86,24 επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους**, τιμή που τοποθετεί την Περιφέρεια στην **7η θέση πανελλαδικά** και ελαφρώς κάτω από τον εθνικό μέσο όρο των **94,3 επιχειρήσεων ανά 1.000 κατοίκους**.

Η συγκρατημένη πυκνότητα ανά κάτοικο, σε σύγκριση με τις άλλες τρεις νησιωτικές Περιφέρειες, Νότιο Αιγαίο (185,1), Ιόνια Νησιά (153,8) και Κρήτη (106,2), αντανakλά διαφορετικό αναπτυξιακό προφίλ. Το Βόρειο Αιγαίο εμφανίζει πιο σταθερή πληθυσμιακή βάση, μικρότερες παραγωγικές μονάδες και απουσία κορυφαίων τουριστικών προορισμών διεθνούς εμβέλειας, εικόνα συμβατή με τον **αγρο-τουριστικό νησιωτικό χαρακτήρα της Περιφέρειας**. Είναι η μοναδική νησιωτική Περιφέρεια με πυκνότητα κάτω του εθνικού μέσου όρου.

Πίνακας 1.1 — Βασικοί Δείκτες Περιφέρειας

Δείκτης	EL41	Εθνικό	Σχόλιο
Ενεργές επιχειρήσεις (Nt)	16.812	988.153	Μερίδιο 1,7% επί εθνικού
Επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους	86,2	94,3	Κάτω από εθνικό μέσο
CSTB — Μερίδιο εμπορίου	25,79%	24,68%	Κάτω από εθνικό μέσο
CGR — Ρυθμός ανάπτυξης εμπορίου	2,26%	8,79%	Κοντά στον εθνικό μέσο
LQ Εμπορίου (σύνολο)	1,04	1,00	Οριακή υποεκπροσώπηση
LQ Λιανικού	1,23	1,00	Σχεδόν στον εθνικό μέσο
LQ Χονδρικού	0,68	1,00	Σαφής υποεκπροσώπηση

Δείκτης	EL41	Εθνικό	Σχόλιο
Συντελεστής Gini (επίπεδο Δήμων)	0,543	—	Έντονη συγκέντρωση (Μυτιλήνης και Χίου)
Δείκτης Theil intra-zone	66,0%	—	Ανισοκατανομή κυρίως εντός ΠΕ
RBDI — Δείκτης Περιφ. Επιχ. Δυναμικής	0,363	—	Χαμηλή δυναμική (10η/13)

1.3 Εμπορικός Τομέας: Βασικά Μεγέθη

Από τις **16.812** συνολικές επιχειρήσεις της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, **4.336 δηλώνουν εμπορική δραστηριότητα ως κύριο ΚΑΔ¹**, εκ των οποίων **3.391 ανήκουν στο λιανικό εμπόριο και 945 στο χονδρικό εμπόριο**. Το **Μερίδιο Εμπορίου στο Σύνολο (CSTB — Commerce Share on Total Business)** διαμορφώνεται σε **25,79%**, τιμή που τοποθετεί την Περιφέρεια στην **6η θέση πανελλαδικά** και ελαφρώς πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (~24%), εύρημα που αντανακλά την ενισχυμένη σχετική βαρύτητα του εμπορίου **ως προς το σύνολο της επιχειρηματικότητας που αναπτύσσεται στην Περιφέρεια**.

Ο **Συντελεστής Χωροθέτησης Εμπορίου (LQ — Location Quotient)** διαμορφώνεται σε **1,04** για το σύνολο του εμπορικού τομέα (**6η θέση πανελλαδικά**), τιμή που υποδηλώνει οριακή υπερεκπροσώπηση έναντι του εθνικού μέσου όρου. Εμβαθύνοντας στους επιμέρους κλάδους, το λιανικό εμπόριο εμφανίζει **LQ = 1,23** (2η θέση πανελλαδικά, σαφής υπερεκπροσώπηση) και το χονδρικό εμπόριο **LQ = 0,68** (11η θέση πανελλαδικά, έντονη υποεκπροσώπηση), εύρημα που τεκμηριώνει την ασύμμετρη δομή του εμπορίου: ισχυρό λιανικό για κάλυψη των τοπικών αναγκών των νησιωτικών αγορών, σχεδόν απουσία χονδρικού λόγω εφοδιαστικής εξάρτησης από εξωπεριφερειακά κέντρα διανομής της **ηπειρωτικής χώρας**.

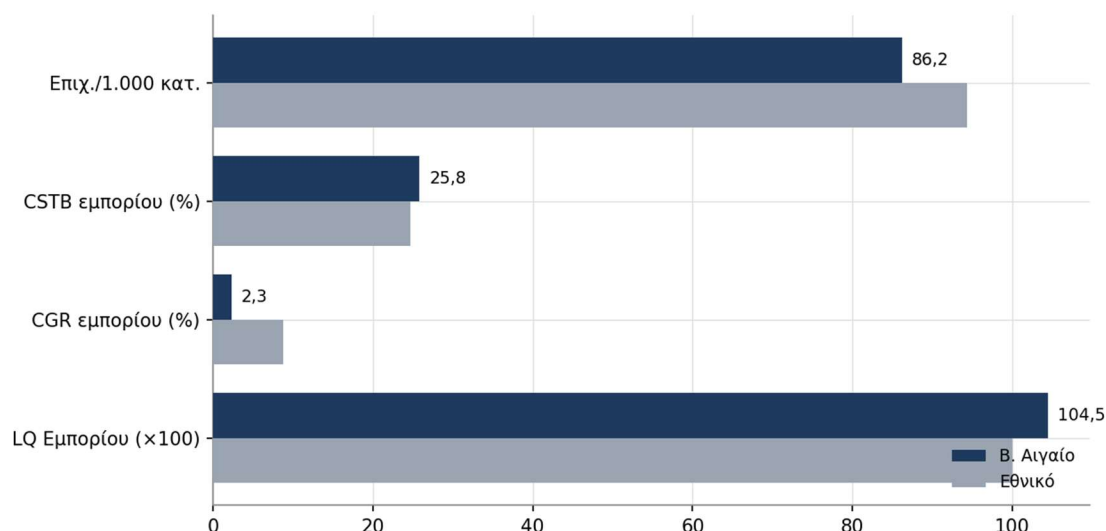
1.4 Δείκτες Δυναμικής Εμπορίου

Ο **Ρυθμός Ανάπτυξης Εμπορίου (CGR — Commerce Growth Rate)** της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου για την περίοδο Οκτωβρίου 2024, Μαρτίου 2026 διαμορφώνεται σε **+2,26% (11η θέση πανελλαδικά)**, τιμή σαφώς χαμηλότερη του εθνικού μέσου όρου (**+8,79%**). Επιμέρους, το λιανικό εμπόριο καταγράφει **CGR +1,98%** (11η θέση) και το χονδρικό εμπόριο **+3,28%** (12η θέση), εύρημα που υποδεικνύει συγκρατημένη αναπτυξιακή δυναμική σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα.

Ο **Ρυθμός Ίδρυσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBFR — Commerce Business Formation Rate)** διαμορφώνεται σε **56,75%** (11η θέση πανελλαδικά), εύρημα που υποδηλώνει ότι περισσότερες από τις μισές νέες επιχειρήσεις που ιδρύθηκαν στην Περιφέρεια κατά την περίοδο αναφοράς ανήκουν στον εμπορικό τομέα. Ο **Ρυθμός Παύσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBCR — Commerce Business Closure Rate)** ανέρχεται σε **5,80%** (5η υψηλότερη πανελλαδικά), ελαφρώς πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (5,48%).

¹ Ως εμπορικές επιχειρήσεις νοούνται όσες έχουν δηλώσει ως κύριο τους ΚΑΔ ένα από τα 46.x.x (χονδρικό εμπόριο) ή 47.x.x (λιανικό εμπόριο), σύμφωνα με το NACE Rev. 2 (ΣΤΑΚΟΔ 2008).

Γράφημα 1.1 — Βασικοί Δείκτες Εμπορίου: Β. Αιγαίο vs Εθνικό

Σημειώνεται ωστόσο ότι οι ρυθμοί διαγραφών της περιόδου ενδέχεται να έχουν επηρεαστεί από την εκκαθάριση του μητρώου ΓΕΜΗ (αναλυτική αναφορά στο **Κεφ. 2.2**), παράγοντας που πιθανόν έχει οδηγήσει σε υποεκτίμηση της αναπτυξιακής δυναμικής. Στην περίπτωση του Βορείου Αιγαίου, η συγκρατημένη τιμή του CGR ενδέχεται να αντανakλά συνδυασμό πραγματικής στασιμότητας και επηρεασμένων ρυθμών διαγραφών.

1.5 Συντελεστές Χωροθέτησης/Τοπικής Εξειδίκευσης (LQ)

Οι **Συντελεστές Χωροθέτησης/Τοπικής Εξειδίκευσης (LQ — Location Quotient)** αποτυπώνουν τη σχετική θέση του εμπορικού τομέα της Περιφέρειας έναντι της εθνικής τομεακής δομής: τιμές LQ άνω του εθνικού μέσου όρου υποδηλώνουν υπερεκπροσώπηση, ενώ τιμές κάτω από αυτόν υποδηλώνουν υποεκπροσώπηση. Η συνολική εμπορική δραστηριότητα του Βορείου Αιγαίου εμφανίζει **LQ = 1,04** (6η θέση πανελλαδικά), οριακή υπερεκπροσώπηση έναντι του εθνικού μέσου όρου, με το λιανικό εμπόριο στο **1,23** (σαφής υπερεκπροσώπηση, 2η θέση) και το χονδρικό εμπόριο στο **0,68** (έντονη υποεκπροσώπηση).

Από τις **20 ομαδοποιημένες κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ** του εμπορικού τομέα (11 λιανικού και 9 χονδρικού)², **8 ξεπερνούν τον εθνικό μέσο όρο** (7 στο λιανικό εμπόριο και 1 στο χονδρικό εμπόριο), εύρημα που αποτυπώνει διευρυμένο προφίλ της εμπορικής εξειδίκευσης στο λιανικό εμπόριο, εικόνα συμβατή με τη λειτουργία του εμπορίου ως κύριου παρόχου βασικών αναγκών στις νησιωτικές αγορές.

² Η ομαδοποίηση των διψήφιων ΚΑΔ 46 και 47 (χονδρικό και λιανικό εμπόριο, αντίστοιχα) σε 20 ομοιογενείς θεματικές κατηγορίες (11 λιανικού + 9 χονδρικού) γίνεται για διευκόλυνση της ανάγνωσης και της συγκριτικής ερμηνείας ανά τύπο εμπορεύματος (τρόφιμα, ένδυση, καύσιμα, οικιακός εξοπλισμός κ.ο.κ.). Η λίστα των κατηγοριών και η αντιστοίχισή τους σε υπο-ΚΑΔ τετραψήφια επίπεδα παρατίθεται στο Μεθοδολογικό Παράρτημα.

Στο **λιανικό εμπόριο**, σημαντική υπερεκπροσώπηση σε **απόλυτο μέγεθος** εμφανίζουν τα **Τρόφιμα/Ποτά/Καπνός Λιανικού Εμπορίου (RET_FOOD: 1.033 επιχειρήσεις, LQ = 1,42)**, ο **Οικιακός Εξοπλισμός, Δόμηση & Κήπος (RET_HOME: 645 επιχειρήσεις, LQ = 1,37)**, η **Ένδυση/Υπόδηση/Αθλητικά (RET_FASHION: 547 επιχειρήσεις, LQ = 1,23)** και το **Μη Ταξινομημένο Λιανικό Εμπόριο (RET_MISC: 430 επιχειρήσεις, LQ = 1,20)**, κατηγορίες βασικών καταναλωτικών αναγκών. Το Μη Ταξινομημένο Λιανικό Εμπόριο περιλαμβάνει εξειδικευμένες δραστηριότητες (οπτικά, μουσικά όργανα, είδη λαϊκής τέχνης, σουβενίρ) καθώς και μη εξειδικευμένα καταστήματα γενικού εμπορίου· η υπερεκπροσώπηση του συνδέεται με την ανάγκη κάλυψης βασικών καταναλωτικών αναγκών σε μικρές απομονωμένες αγορές, όπου η εξειδίκευση δεν είναι οικονομικά βιώσιμη.

Σε **χαμηλότερη απόλυτη βάση**, η υψηλότερη σχετική τιμή λιανικού καταγράφεται στα **Καύσιμα & Μεταφορές (RET_FUEL: 163 επιχειρήσεις, LQ = 1,50)**, εύρημα που ενδέχεται να συνδέεται με τη **διασπορά του πληθυσμού σε εννέα κατοικημένα νησιά** της Περιφέρειας με εκτεταμένο οικιστικό δίκτυο, και κατ' επέκταση με τις πολλαπλές απαιτήσεις διανομής καυσίμων ανά τόπο. Ακολουθούν τα **Κοσμήματα & Ωρολόγια (RET_JEWELRY: 91 επιχειρήσεις, LQ = 1,27)** και τα **Βιβλία/Πολιτισμός/Ψυχαγωγία (RET_CULTURE: 93 επιχειρήσεις, LQ = 1,18)**.

Στο **χονδρικό εμπόριο**, μόνο το **Χονδρικό Εμπόριο Τροφίμων, Ποτών & Καπνού (WHO_FOOD: 358 επιχειρήσεις, LQ = 1,02)** εμφανίζει οριακή υπερεκπροσώπηση, εξυπηρετώντας τις τοπικές ανάγκες των νησιωτικών αγορών. Όλες οι υπόλοιπες χονδρικές κατηγορίες κινούνται κάτω από τον εθνικό μέσο όρο, με χαμηλότερες τιμές στο **Χονδρικό Εμπόριο Κοσμημάτων & Ωρολογίων (WHO_JEWELRY: 3 επιχειρήσεις, LQ = 0,20)**, το **Χονδρικό Εμπόριο Μηχανημάτων (WHO_MACH: 47 επιχειρήσεις, LQ = 0,35)** και το **Χονδρικό Εμπόριο Ένδυσης (WHO_FASHION: 55 επιχειρήσεις, LQ = 0,40)**, ευρήματα που τεκμηριώνουν τη δομική εξάρτηση της Περιφέρειας από εξωπεριφερειακά κέντρα διανομής της **ηπειρωτικής χώρας** για όλους τους εξειδικευμένους χονδρεμπορικούς κλάδους.

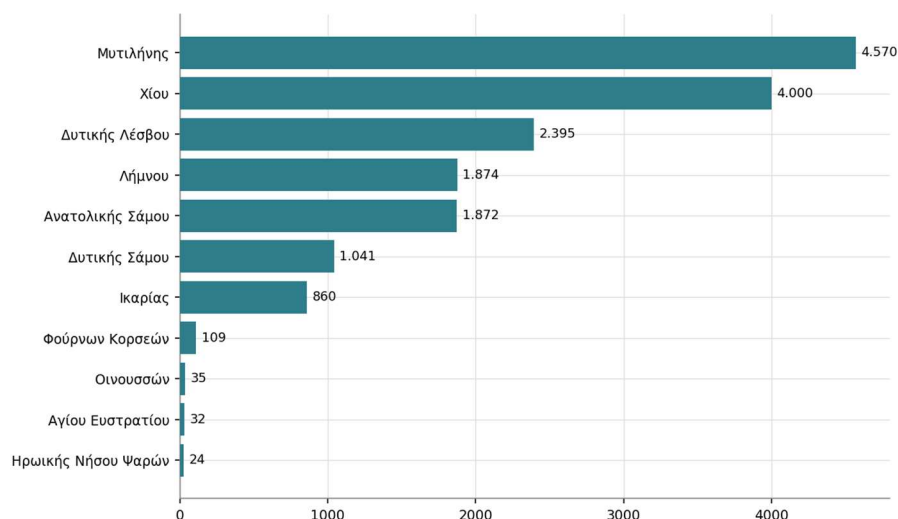
Πίνακας 1.2 — Σύνοψη LQ Εμπορικού Τομέα & Κατηγοριών

Κατηγορία	LQ	Παρατήρηση
Εμπορικός τομέας (σύνολο)	1,04	Οριακή υπερεκπροσώπηση (6η/13)
Λιανικό εμπόριο	1,23	Σαφής υπερεκπροσώπηση (2η/13)
Χονδρικό εμπόριο	0,68	Έντονη υποεκπροσώπηση
Καύσιμα & Μεταφορές Λιανικού (RET_FUEL)	1,50	Υψηλότερη τιμή λιανικού
Τρόφιμα/Ποτά/Καπνός Λιανικού (RET_FOOD)	1,42	Μεγάλη βάση + υπερεκπροσώπηση
Οικιακός Εξοπλισμός Λιανικού (RET_HOME)	1,37	Σαφής υπερεκπροσώπηση
Κοσμήματα & Ωρολόγια Λιανικού (RET_JEWELRY)	1,27	Υπερεκπροσώπηση (μικρή βάση)
Βιβλία/Πολιτισμός/Ψυχαγωγία (RET_CULTURE)	1,18	Οριακή υπερεκπροσώπηση
Χονδρικό Τροφίμων/Ποτών/Καπνού (WHO_FOOD)	1,02	Μόνη χονδρική κατηγορία πάνω από μ.ο.
Κοσμήματα & Ωρολόγια Χονδρικού (WHO_JEWELRY)	0,20	Χαμηλότερη τιμή χονδρικού

1.6 Χωρική Κατανομή και Ανισοκατανομή

Η χωρική κατανομή των επιχειρήσεων στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου παρουσιάζει **έντονη συγκέντρωση** σε **δύο ισχυρούς αναπτυξιακούς πόλους**: τον **Δήμο Μυτιλήνης** (έδρα της Περιφέρειας, στη Λέσβο) και τον **Δήμο Χίου**, που αντιστοιχούν στις δύο μεγαλύτερες νησιωτικές αγορές. Αθροιστικά συγκεντρώνουν **8.570 επιχειρήσεις** (51,0% του συνόλου), εκ των οποίων **4.570** στον Δήμο Μυτιλήνης (27,2%) και **4.000** στον Δήμο Χίου (23,8%). Ακολουθούν ο **Δήμος Δυτικής Λέσβου** (2.395 επιχειρήσεις, 14,2%), ο **Δήμος Λήμνου** (1.874, 11,1% — πρωτεύουσα της ΠΕ Λήμνου) και ο **Δήμος Ανατολικής Σάμου** (1.872, 11,1% — αστικό κέντρο της ΠΕ Σάμου).

Γράφημα 1.2 — Κατανομή Επιχειρήσεων ανά Δήμο

Ο Συντελεστής Gini (G — Gini Index)³ σε επίπεδο Δήμων ανέρχεται σε 0,543 για το σύνολο των επιχειρήσεων, τιμή που εντάσσεται στη ζώνη της σημαντικής ανισοκατανομής (διάστημα $>0,50$). Η αντίστοιχη τιμή για το λιανικό εμπόριο διαμορφώνεται σε 0,513 και για το χονδρικό εμπόριο σε 0,286, ευρήματα που τεκμηριώνουν έντονη συγκέντρωση στο λιανικό εμπόριο και σαφώς πιο ομαλή κατανομή του χονδρικού. Ο Δείκτης Hoover (H — Hoover Index)⁴ ανέρχεται σε 0,058 για το σύνολο, εύρημα που υποδηλώνει ότι θα απαιτείτο η μεταστέγηση μόλις του 5,8% των επιχειρήσεων σε άλλο Δήμο για να επιτευχθεί πλήρης αναλογία με την πληθυσμιακή κατανομή, εικόνα συμβατή με τη χωρική διάρθρωση όπου τα

³ Ο Συντελεστής Gini είναι ένας καθιερωμένος δείκτης ανισοκατανομής, που αναπτύχθηκε από τον Ιταλό στατιστικό Corrado Gini (1912). Λαμβάνει τιμές στο διάστημα $[0, 1]$: τιμή 0 υποδηλώνει πλήρη ισοκατανομή, τιμή 1 μέγιστη συγκέντρωση. Ενδεικτικές ζώνες ερμηνείας: τιμές κάτω από 0,30 υποδηλώνουν χαμηλή ανισοκατανομή, 0,30–0,50 μέτρια, άνω του 0,50 σημαντική συγκέντρωση. Στο παρόν δελτίο, ο Συντελεστής Gini εφαρμόζεται στον αριθμό επιχειρήσεων ανά Δήμο της Περιφέρειας.

⁴ Ο Δείκτης Hoover εκφράζει το ποσοστό μιας κατανομής που θα έπρεπε να ανακαταμεριστεί γεωγραφικά ώστε να ταυτιστεί με μια άλλη - εν προκειμένω, η κατανομή επιχειρήσεων σε σύγκριση με την πληθυσμιακή κατανομή των Δήμων.

δύο μεγαλύτερα νησιά (Λέσβος, Χίος) συγκεντρώνουν παράλληλα και το αντίστοιχο μέγεθος μόνιμου πληθυσμού. Συμπληρωματικά, ο Σταθμισμένος Συντελεστής Μεταβλητότητας (Weighted CV — Weighted Coefficient of Variation)⁵ διαμορφώνεται σε 0,138 για το σύνολο, 0,222 για το λιανικό εμπόριο και 0,244 για το χονδρικό εμπόριο. Οι σχετικά χαμηλές αυτές τιμές υποδεικνύουν μία ομαλή πληθυσμιακά σταθμισμένη κατανομή, εύρημα συμβατό με τη χωρική διάρθρωση της Περιφέρειας: τα μεγαλύτερα νησιά (Λέσβος, Χίος, Σάμος, Λήμνος, Ικαρία) αποτελούν στην ουσία κλειστές αγορές με σχετική αυτονομία ως προς τις διοικητικές εξυπηρετήσεις, με την εμπορική δραστηριότητα του κάθε νησιού να οργανώνεται κυρίως γύρω από ένα κύριο αστικό κέντρο.

Πέραν των παραπάνω, ο Δείκτης Theil (T — Theil Index)⁶ επιτρέπει την αποάθροιση της συνολικής ανισοκατανομής σε δύο συνιστώσες: την inter-zone (διαφορές μεταξύ ΠΕ) και την intra-zone (διαφορές εντός ΠΕ, μεταξύ Δήμων που ανήκουν στην ίδια ΠΕ). Για το σύνολο της επιχειρηματικότητας, ο δείκτης Theil ανέρχεται σε 0,547, με το 66,0% να αποδίδεται στη συνιστώσα intra-zone και το 34,0% στην inter-zone, εύρημα συμβατό με τη γενικότερη εικόνα των ελληνικών Περιφερειών όπου κυριαρχεί η intra-zone συνιστώσα. Η εικόνα αυτή αντανakλά κυρίως τις εσωτερικές δομές των ΠΕ Λέσβου και Σάμου, όπου ο κύριος Δήμος συγκεντρώνει 60-78% της επιχειρηματικότητας έναντι μικρότερων δευτερευόντων Δήμων. Στο χονδρικό εμπόριο η εικόνα αντιστρέφεται δραματικά (3,2% intra-zone / 96,8% inter-zone), εύρημα που τεκμηριώνει την έντονη συγκέντρωση χονδρεμπορικής δραστηριότητας σε λίγες ΠΕ, κυρίως στις ΠΕ Λέσβου και Χίου που συγκεντρώνουν αθροιστικά πάνω από τα δύο τρίτα της χονδρεμπορικής βάσης της Περιφέρειας, με τις υπόλοιπες ΠΕ να εμφανίζουν σχεδόν ομοιόμορφα χαμηλή παρουσία χονδρικού εμπορίου εντός τους.

Πίνακας 1.3 — Δείκτες Ανισοκατανομής Εμπορίου ανά Επίπεδο

Δείκτης	Σύνολο	Λιανικό	Χονδρικό
Gini (επίπεδο Δήμων)	0,543	0,513	0,286
Gini (επίπεδο ΠΕ)	0,337	0,365	0,328
Hoover (Δήμοι)	0,058	0,095	0,101
Hoover (ΠΕ)	0,039	0,086	0,050
Weighted CV (Δήμοι)	0,138	0,222	0,244
Theil Total	0,547	0,489	0,183

⁵ Ο Σταθμισμένος Συντελεστής Μεταβλητότητας (Weighted CV) εκφράζει τη σχετική διασπορά μιας μεταβλητής γύρω από τον σταθμισμένο μέσο της, λαμβάνοντας υπόψη το πληθυσμιακό μέγεθος κάθε γεωγραφικής μονάδας. Είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος στις ακραίες τιμές, και επομένως αναδεικνύει την ύπαρξη μερικών σημείων με δυσανάλογη συγκέντρωση.

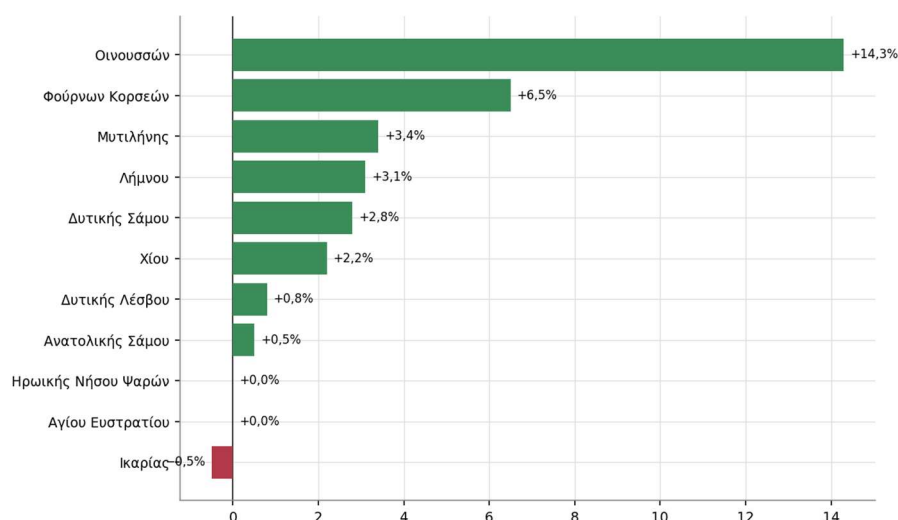
⁶ Ο Δείκτης Theil ανήκει στην οικογένεια των εντροπικών δεικτών ανισοκατανομής και αναπτύχθηκε από τον Ολλανδό οικονομέτη Henri Theil (1967). Παρουσιάζει την κρίσιμη ιδιότητα της πλήρους αποαθροισμότητας: η συνολική ανισοκατανομή μπορεί να αναλυθεί σε δύο προσθετικές συνιστώσες, την inter-zone (διαφορές μεταξύ ομάδων - εδώ, μεταξύ ΠΕ) και την intra-zone (διαφορές εντός των ομάδων - εδώ, μεταξύ Δήμων που ανήκουν στην ίδια ΠΕ). Όσο υψηλότερη είναι η intra-zone συνιστώσα, τόσο περισσότερο η ανισοκατανομή προέρχεται από εσωτερικές ανομοιομορφίες των ομάδων παρά από διαφορές μεταξύ τους.

Δείκτης	Σύνολο	Λιανικό	Χονδρικό
Theil intra-zone (%)	66,0%	52,1%	3,2%
Theil inter-zone (%)	34,0%	47,9%	96,8%

1.7 Δυναμική και Αναδυόμενες Ζώνες

Η χωρική κατανομή των ρυθμών ανάπτυξης αποκαλύπτει συγκρατημένη δυναμική στους περισσότερους Δήμους της Περιφέρειας. Στο **λιανικό εμπόριο**, μεταξύ των μεγάλων αστικών κέντρων ο **Δήμος Μυτιλήνης** καταγράφει τον υψηλότερο ρυθμό (**CGR = +3,98%** επί **966** επιχειρήσεων λιανικού εμπορίου), εύρημα που αναδεικνύει την έδρα της Περιφέρειας ως τον **δυναμικότερο πόλο εμπορικής ανάπτυξης**. Ακολουθούν οι Δήμοι **Λήμνου (+3,31% επί 343 επιχειρήσεων)**, **Χίου (+1,84% επί 832 επιχειρήσεων)** και **Δυτικής Σάμου (+2,06% επί 198 επιχειρήσεων)** με ηπιότερη θετική δυναμική. Σε ακόμη χαμηλότερη απόλυτη βάση καταγράφεται αύξηση στον **Δήμο Φούρνων Κορσεών (+7,14% στο λιανικό επί 30 επιχειρήσεων)**, ωστόσο ο υπολογισμός αφορά **μόλις 2 νέες επιχειρήσεις** και η μεταβολή δεν αξιολογείται ως δομικά σημαντική.

Γράφημα 1.3 — Ρυθμοί Ανάπτυξης Εμπορίου (CGR) ανά Δήμο

Στο **χονδρικό εμπόριο**, οι μεγαλύτεροι Δήμοι σε απόλυτο μέγεθος εμφανίζουν διαφοροποιημένη δυναμική. Ο **Δήμος Δυτικής Λέσβου** καταγράφει τον υψηλότερο ρυθμό μεταξύ των μεγάλων Δήμων (**CGR = +9,38% επί 105 επιχειρήσεων**), ακολουθούμενος από τον Δήμο **Δυτικής Σάμου (+5,08% επί 62 επιχειρήσεων)**, τον Δήμο **Χίου (+3,74% επί 222 επιχειρήσεων)**, τον Δήμο **Λήμνου (+2,25% επί 91 επιχειρήσεων)** και τον Δήμο **Μυτιλήνης (+1,99% επί 358 επιχειρήσεων)**. Αναλυτικότερη διασταύρωση των κλάδων ΣΤΑΚΟΔ που αναπτύσσονται ανά Δήμο παρουσιάζεται στο **Κεφάλαιο 3** (Χωρική Διάσταση Επιχειρηματικότητας).

Στον αντίποδα, **δύο Δήμοι** εμφανίζουν αρνητικό CGR λιανικού εμπορίου: ο Δήμος **Δυτικής Λέσβου (-0,80% επί 493 επιχειρήσεων)** και ο Δήμος **Ικαρίας (-0,62% επί 160 επιχειρήσεων)**. Τα ευρήματα αυτά απαιτούν διαχρονική παρακολούθηση προκειμένου να

διαπιστωθεί αν αποτελούν όντως συρρίκνωση ή πρόκειται για παροδικές ανωμαλίες στο dataset που προέκυψαν από την εκκαθάριση των μητρώων του ΓΕΜΗ μεταξύ των δύο περιόδων αναφοράς.

Πίνακας 1.4 — Ρυθμοί Ανάπτυξης Εμπορίου ανά Δήμο

Δήμος	ΠΕ	Nt λιαν.	CGR λιαν.	Nt χονδ.	CGR χονδ.
Δήμος Μυτιλήνης	Λέσβου	966	+4,0%	358	+2,0%
Δήμος Χίου	Χίου	832	+1,8%	222	+3,7%
Δήμος Δυτικής Λέσβου	Λέσβου	493	-0,8%	105	+9,4%
Δήμος Λήμνου	Λήμνου	343	+3,3%	91	+2,2%
Δήμος Ανατολικής Σάμου	Σάμου	350	+0,3%	82	+1,2%
Δήμος Δυτικής Σάμου	Σάμου	198	+2,1%	62	+5,1%
Δήμος Ικαρίας	Ικαρίας	160	-0,6%	21	+0,0%
Δήμος Φούρνων Κορσεών	Ικαρίας	30	+7,1%	3	+0,0%
Δήμος Οινουσσών	Χίου	8	+14,3%	0	+0,0%
Δήμος Αγίου Ευστρατίου	Λήμνου	6	+0,0%	1	+0,0%
Δήμος Ηρωικής Νήσου Ψαρών	Χίου	5	+0,0%	0	+0,0%

1.8 Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI)

Ο σύνθετος **Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI** — Regional Business Dynamism Index) αποτιμά τη συνολική επιχειρηματική δυναμική της Περιφέρειας με βάση τέσσερις συνιστώσες: τον ρυθμό δημιουργίας εμπορικών επιχειρήσεων (CBFR), τον ρυθμό διατήρησης υφιστάμενων (Retention Rate), τη σχετική εξειδίκευση στο εμπόριο (LQ Εμπορίου) και την κλαδική ποικιλομορφία της **συνολικής τοπικής οικονομίας** (Entropy Index σε όλους τους κλάδους NACE)⁷. Οι δύο πρώτες συνιστώσες αποτυπώνουν τη δυναμική του εμπορικού τομέα, ενώ η LQ και η Entropy αποτυπώνουν τη **διαρθρωτική θέση** του εμπορίου στην ευρύτερη οικονομία της Περιφέρειας. Για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, ο RBDI διαμορφώνεται σε **0,363**, τιμή που τοποθετεί την Περιφέρεια στην **10η θέση μεταξύ των δεκατριών Περιφερειών της χώρας**, στη ζώνη «Περιορισμένη Επιχειρηματική Δυναμική» (εύρος 0,00–0,39).

Η κατάταξη αυτή προκύπτει από τη συμβολή και των τεσσάρων συνιστωσών: **CBFR 0,57**, **Retention Rate 0,94**, **LQ εμπορίου 1,04** (οριακή υπερεκπροσώπηση έναντι του εθνικού μέσου όρου) και **Δείκτης Εντροπίας 3,06** (κλαδική ποικιλομορφία της τοπικής οικονομίας). Η συγκρατημένη κατάταξη οφείλεται κυρίως στους χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης που καταγράφει η Περιφέρεια κατά την περίοδο αναφοράς (CGR +2,26%, 11η θέση πανελλαδικά) σε συνδυασμό με τον περιορισμένο Δείκτη Εντροπίας. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η συγκρατημένη τιμή του RBDI **δεν συνιστά ένδειξη αδυναμίας** της

⁷ Ο Δείκτης Εντροπίας (Shannon Entropy Index) μετρά την κλαδική ποικιλομορφία της τοπικής οικονομίας. Υπολογίζεται με τη φόρμουλα $H = -\sum (p_i \times \ln(p_i))$, όπου p_i είναι το μερίδιο των επιχειρήσεων του διψήφιου ΚΑΔ i επί του συνόλου των επιχειρήσεων της Περιφέρειας. Υψηλότερη τιμή σημαίνει μεγαλύτερη κλαδική ποικιλία.

οικονομίας του Βορείου Αιγαίου: η Περιφέρεια στηρίζεται σε **τρεις σημαντικούς εξωεμπορικούς τομείς**, την παραδοσιακή **αγροτική παραγωγή** με προϊόντα γεωγραφικής προστασίας (**ενδεικτικά**: ελαιόλαδο Λέσβου ΠΟΠ, μαστίχα Χίου ΠΟΠ, κρασί Σάμου ΠΟΠ), την **αλιευτική παράδοση** και τη **σταθερή τουριστική δραστηριότητα** εθνικής εμβέλειας, οικονομικές δραστηριότητες που δεν αποτυπώνονται στους εμπορικούς δείκτες που συνθέτουν τον RBDI. Η αναλυτική ερμηνεία του δείκτη, η αποάθροιση των συνιστωσών και η συγκριτική τοποθέτηση της Περιφέρειας παρουσιάζονται στο **Κεφάλαιο 6**.

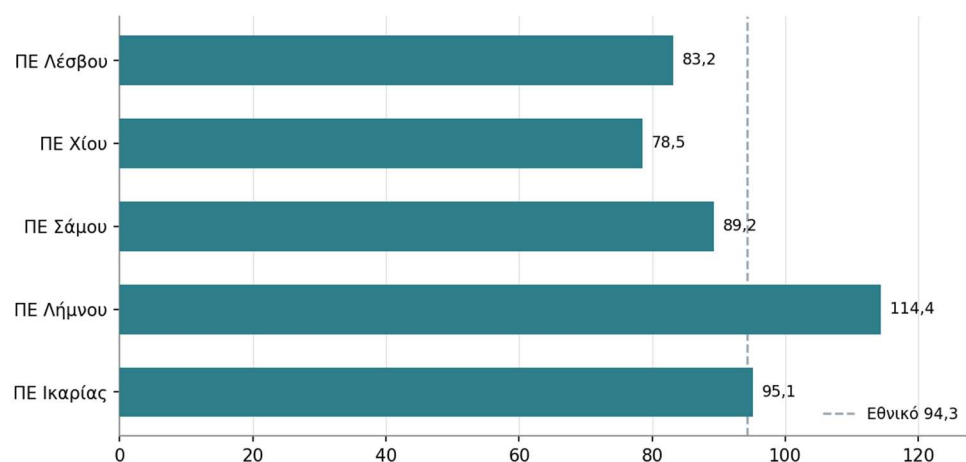
Κεφάλαιο 2 — Γενική Εικόνα Επιχειρηματικότητας

2.1 Κατανομή σε Επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας

Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου οργανώνεται διοικητικά σε πέντε Περιφερειακές Ενότητες (ΠΕ), καθεμία από τις οποίες παρουσιάζει διακριτά χαρακτηριστικά πληθυσμού, έκτασης και επιχειρηματικής δραστηριότητας. Η Περιφέρεια έχει νησιωτικό χαρακτήρα και αρθρώνεται γύρω από τα νησιά Λέσβο, Χίο, Λήμνο, Σάμο και Ικαρία και τα μικρότερα νησιά Φούρνους Κορσεών, Άγιο Ευστράτιο, Οινούσσες και Ψαρά, κατά μήκος του ανατολικού μεθοριακού μετώπου της χώρας σε άμεση γειτνίαση με τη μικρασιατική ακτή της Τουρκίας· διοικητική έδρα της Περιφέρειας είναι η Μυτιλήνη της ΠΕ Λέσβου. Σε απόλυτο μέγεθος, η ΠΕ Λέσβου συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μερίδιο επιχειρηματικότητας με **6.965** ενεργές επιχειρήσεις (**41,4%** του συνόλου) και **83.755** κατοίκους (**43,0%** του πληθυσμού). Ακολουθούν, με σαφώς μικρότερα μεγέθη, η ΠΕ Χίου με **51.692** κατοίκους (**26,5%**) και **4.059** επιχειρήσεις (**24,1%**), η ΠΕ Σάμου με **32.642** κατοίκους (**16,7%**) και **2.913** επιχειρήσεις (**17,3%**), η ΠΕ Λήμνου με **16.668** κατοίκους (**8,6%**) και **1.906** επιχειρήσεις (**11,3%**) και η ΠΕ Ικαρίας με **10.186** κατοίκους (**5,2%**) και 969 επιχειρήσεις (**5,8%**).

Η αναλογία επιχειρήσεων ανά 1.000 κατοίκους εμφανίζει σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των πέντε ΠΕ. Την υψηλότερη αναλογία καταγράφει η ΠΕ Λήμνου με 114,4 επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους, σαφώς πάνω από τον περιφερειακό μέσο όρο (86,2) και τον εθνικό μέσο όρο (94,3). Η διογκωμένη αυτή αναλογία αντανakλά την υπερεκπροσώπηση στον Δήμο Λήμνου τομέων όπως οι Κατασκευές (LQ = **1,91**, 315 επιχειρήσεις) και η Παροχή Καταλυμάτων & Εστίαση (LQ = **1,50**, 440 επιχειρήσεις). Σε αντίθετη τροχιά κινείται το εμπόριο, που στον Δήμο Λήμνου εμφανίζει LQ = **0,91**, ελαφρώς κάτω του εθνικού μέσου όρου. Ακολουθεί η ΠΕ Ικαρίας με 95,1, επίσης οριακά πάνω από τον εθνικό μέσο όρο, και στη συνέχεια η ΠΕ Σάμου (89,2) και η ΠΕ Λέσβου (83,2), αναλογίες κοντά στον περιφερειακό μέσο όρο, ενώ τη χαμηλότερη αναλογία καταγράφει η ΠΕ Χίου (78,5). Σε σύγκριση με τις υπόλοιπες τρεις νησιωτικές Περιφέρειες, Νότιο Αιγαίο (185,1), Ιόνια Νησιά (153,8) και Κρήτη (106,2), το Βόρειο Αιγαίο αποτελεί τη μοναδική νησιωτική Περιφέρεια με συνολική πυκνότητα κάτω του εθνικού μέσου όρου, εικόνα που αντανakλά διαφορετικό αναπτυξιακό προφίλ: πιο σταθερή πληθυσμιακή βάση και απουσία κορυφαίων τουριστικών προορισμών διεθνούς εμβέλειας.

Γράφημα 2.1 — Αναλογία Επιχειρήσεων ανά 1.000 κατοίκους ανά ΠΕ

Πίνακας 2.1 — Κατανομή Πληθυσμού & Επιχειρήσεων ανά ΠΕ

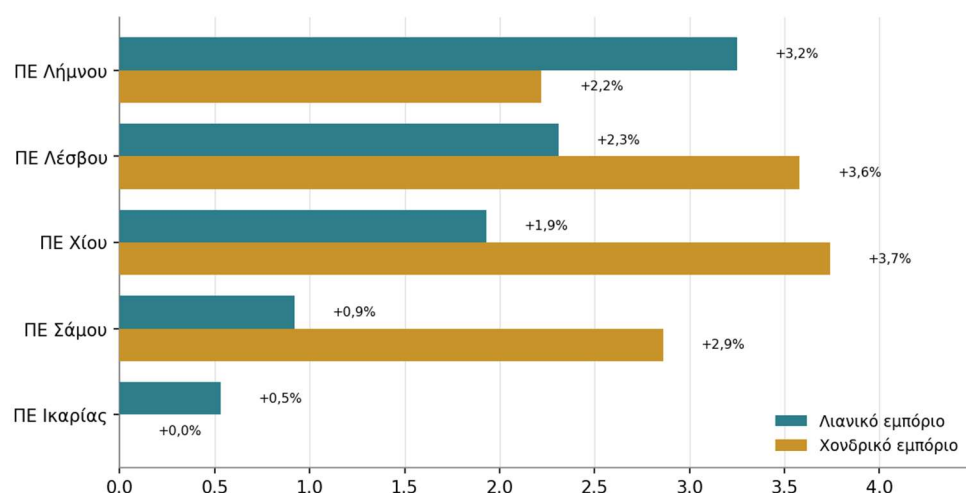
Περιφερειακή Ενότητα	Πληθυσμός 2021	% Πληθ.	Επιχειρήσεις (Nt)	Επιχ./1.000 κατ.
ΠΕ Λέσβου	83.755	43,0%	6.965	83,2
ΠΕ Χίου	51.692	26,5%	4.059	78,5
ΠΕ Σάμου	32.642	16,7%	2.913	89,2
ΠΕ Λήμνου	16.668	8,6%	1.906	114,4
ΠΕ Ικαρίας	10.186	5,2%	969	95,1
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ (Σύνολο)	194.943	100,0%	16.812	86,2

2.2 Ρυθμοί Ανάπτυξης ανά ΠΕ

Η αναπτυξιακή δυναμική του εμπορικού τομέα την περίοδο Οκτωβρίου 2024 έως Μαρτίου 2026 διαφοροποιείται μεταξύ των πέντε ΠΕ της Περιφέρειας. Συνολικά η Περιφέρεια καταγράφει Ρυθμό Ανάπτυξης Εμπορίου (CGR) **+1,98%** στο λιανικό και **+3,28%** στο χονδρικό εμπόριο, τιμές σαφώς χαμηλότερες από τους εθνικούς μέσους όρους (**+8,79%** και **+9,91%** αντίστοιχα). Οι δύο ΠΕ με τη μεγαλύτερη απόλυτη εμπορική βάση της Περιφέρειας, η ΠΕ Λέσβου με **1.922** εμπορικές επιχειρήσεις και η ΠΕ Χίου με **1.067**, αντιστοιχούν αθροιστικά στο **68,9%** της εμπορικής δραστηριότητας που αναπτύσσεται στην Περιφέρεια (**44,3%** και **24,6%** αντίστοιχα), με τους ρυθμούς ανάπτυξης να κινούνται κοντά στους περιφερειακούς μέσους όρους: η ΠΕ Λέσβου με CGR Λιανικού **+2,31%** και CGR Χονδρικού **+3,58%** (καθαρή προσθήκη 49 επιχειρήσεων) και η ΠΕ Χίου με CGR Λιανικού **+1,93%** και CGR Χονδρικού **+3,74%** (καθαρή προσθήκη 24 επιχειρήσεων). Τον υψηλότερο ρυθμό ανάπτυξης στο λιανικό εμπόριο καταγράφει η ΠΕ Λήμνου (CGR Λιανικού **+3,25%**, CGR Χονδρικού **+2,22%**, καθαρή προσθήκη 13 επιχειρήσεων σε σύνολο 441), εύρημα που όμως εδράζεται σε μικρή απόλυτη βάση. Ηπιότερους ρυθμούς καταγράφει η ΠΕ Σάμου (CGR Λιανικού **+0,92%**, CGR Χονδρικού **+2,86%**, καθαρή προσθήκη 9 επιχειρήσεων σε σύνολο 692), ενώ τις χαμηλότερες τιμές της Περιφέρειας καταγράφει η ΠΕ Ικαρίας (CGR Λιανικού **+0,53%**, CGR Χονδρικού **0,00%**, καθαρή προσθήκη μόλις 1 επιχείρησης σε σύνολο 214), εικόνα στασιμότητας του εμπορικού τομέα στο νησί.

Σημειώνεται ότι κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς (Οκτώβριος 2024 έως Μάρτιος 2026) πραγματοποιήθηκε εκκαθάριση στο μητρώο του ΓΕΜΗ, η οποία οδήγησε στην πανελλαδική διαγραφή **65.334** ανενεργών εγγραφών, κυρίως αδρανοποιημένων ατομικών επιχειρήσεων. Η εκκαθάριση επηρεάζει τους ρυθμούς ανάπτυξης τόσο του συνόλου της επιχειρηματικότητας όσο και του εμπορίου, καθώς οι διαγραφές ανενεργών εγγραφών ενσωματώνονται στον υπολογισμό του δείκτη ως πραγματικές παύσεις της περιόδου αναφοράς. Συνεπώς οι ρυθμοί CGR που παρουσιάζονται στο παρόν δελτίο ενδέχεται να υποεκτιμούν την πραγματική εμπορική δυναμική της Περιφέρειας, εύρημα που χρήζει διαχρονικής παρακολούθησης σε μελλοντικά δελτία αναφοράς, όταν και θα έχει εξομαλυνθεί η επίδραση της εκκαθάρισης του μητρώου.

Γράφημα 2.2 — Ρυθμοί Ανάπτυξης Εμπορίου ανά ΠΕ

Πίνακας 2.2 — Ρυθμοί Ανάπτυξης Εμπορίου ανά ΠΕ (Οκτ. 2024 → Μάρ. 2026)

Περιφερειακή Ενότητα	CGR Λιανικού Εμπορίου	CGR Χονδρικού Εμπορίου
ΠΕ Λήμνου	+3,25%	+2,22%
ΠΕ Λέσβου	+2,31%	+3,58%
ΠΕ Χίου	+1,93%	+3,74%
ΠΕ Σάμου	+0,92%	+2,86%
ΠΕ Ικαρίας	+0,53%	0,00%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ (μ.ό.)	+1,98%	+3,28%

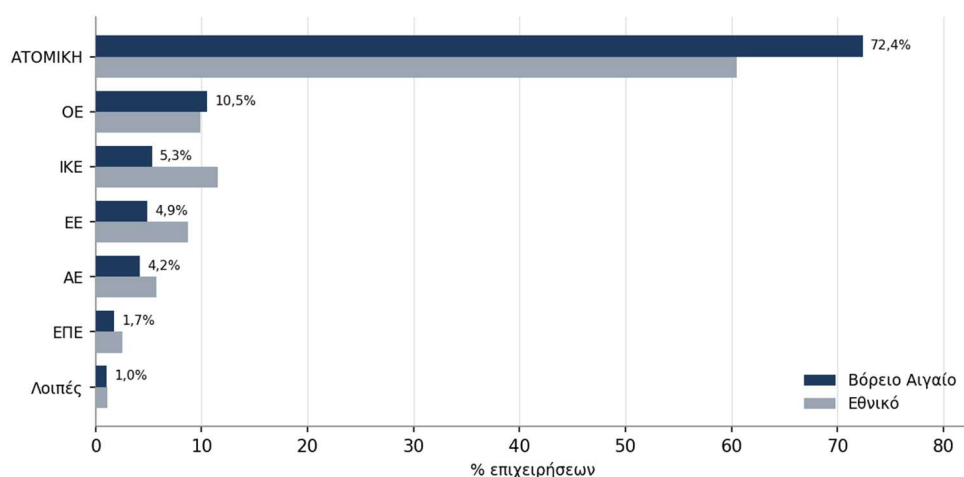
2.3 Νομικές Μορφές

Η ανάλυση των νομικών μορφών αναδεικνύει τα βασικά δομικά χαρακτηριστικά του επιχειρηματικού ιστού της Περιφέρειας. Οι Ατομικές Επιχειρήσεις συγκεντρώνουν **12.167** εγγραφές (**72,39%** του συνόλου), ποσοστό ιδιαίτερα υψηλότερο από τον εθνικό μέσο όρο (**60,48%**) κατά **11,91%**. Ακολουθούν οι Ομόρρυθμες Εταιρείες (ΟΕ) με **1.771** εγγραφές (**10,54%**) και οι Ιδιωτικές Κεφαλαιουχικές Εταιρείες (ΙΚΕ) με 892 εγγραφές (**5,31%**). Οι υπόλοιπες νομικές μορφές κατανέμονται ως εξής: Ετερόρρυθμες Εταιρείες (ΕΕ) 819

(**4,87%**), Ανώνυμες Εταιρείες (ΑΕ) 698 (**4,15%**), Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης (ΕΠΕ) 290 (**1,73%**) και λοιπές νομικές μορφές 170 (**1,01%**).

Η συγκριτική εικόνα έναντι των εθνικών μεριδίων αναδεικνύει την έντονα ατομική φύση της επιχειρηματικότητας που αναπτύσσεται στην Περιφέρεια. Η υπερεκπροσώπηση των Ατομικών Επιχειρήσεων (**+11,91%** έναντι του εθνικού μέσου, η υψηλότερη απόκλιση μεταξύ των Περιφερειών) αντισταθμίζεται από χαμηλότερα μερίδια στις κεφαλαιουχικές μορφές (ΙΚΕ **-6,19%**, ΑΕ **-1,59%**, ΕΠΕ **-0,78%**) και στις Ετερόρρυθμες Εταιρείες (**-3,85%**). Η ταυτόχρονη υπερεκπροσώπηση των Ατομικών Επιχειρήσεων και η υστέρηση των κεφαλαιουχικών σχημάτων αποτελεί σημαντική ένδειξη μιας τοπικής αγοράς όπου η μετάβαση σε εκσυγχρονισμένα εταιρικά σχήματα προχωρά πιο αργά από τον εθνικό μέσο όρο, εικόνα που συνάδει με τη μικρή κλίμακα τοπικών επιχειρήσεων στους παραδοσιακούς κλάδους της Περιφέρειας, την αγροτική παραγωγή με προϊόντα γεωγραφικής προστασίας, την παραδοσιακή αλιεία και τη σταθερή τουριστική δραστηριότητα.

Γράφημα 2.3 — Κατανομή Νομικών Μορφών: Βόρειο Αιγαίο vs Εθνικό

Πίνακας 2.3 — Νομικές Μορφές Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου

Νομική Μορφή	EL41 (Nt)	EL41 (%)	Εθνικό (%)	Διαφορά (μ.μ.)
ΑΤΟΜΙΚΗ	12.167	72,39%	60,48%	+11,91
ΟΕ	1.771	10,54%	9,91%	+0,63
ΙΚΕ	892	5,31%	11,50%	-6,19
ΕΕ	819	4,87%	8,72%	-3,85
ΑΕ	698	4,15%	5,75%	-1,59
ΕΠΕ	290	1,73%	2,51%	-0,78
Λοιπές	170	1,01%	1,13%	-0,12
ΣΥΝΟΛΟ	16.807	100,0%	100,0%	—

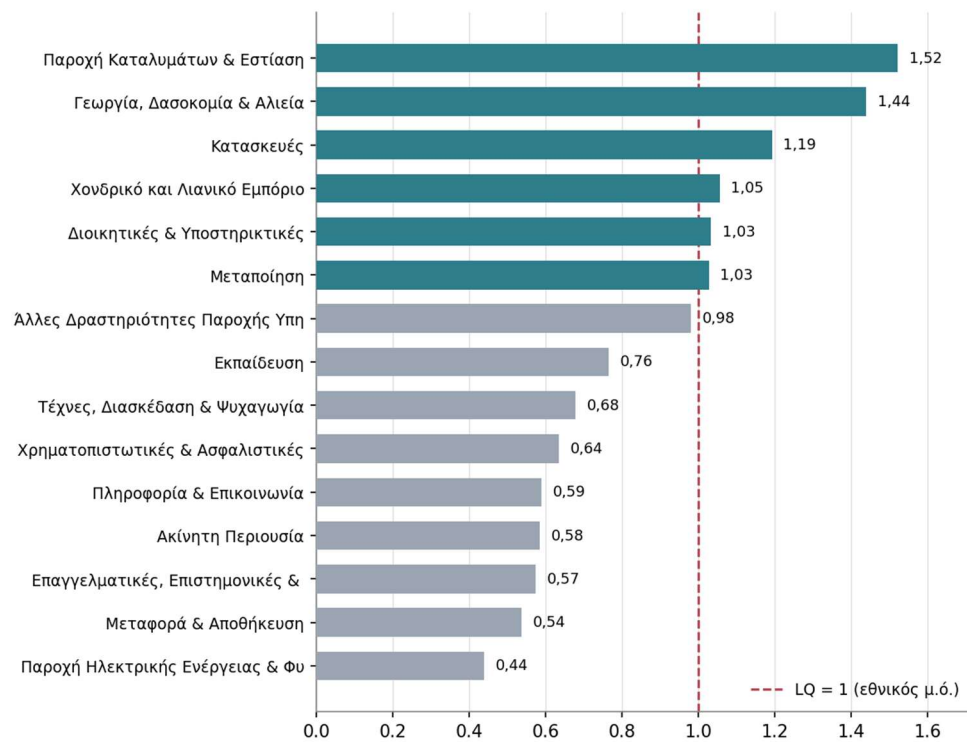
2.4 Κλαδική Σύνθεση

Η κλαδική σύνθεση της επιχειρηματικότητας στην Περιφέρεια αναδεικνύει τον τομέα Ζ (Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο) ως τον κυρίαρχο, με **5.047** επιχειρήσεις (**29,62%** του

συνόλου). Ακολουθούν ο τομέας Θ (Παροχή Καταλυμάτων & Εστίαση) με **4.128** επιχειρήσεις (**24,23%**), ο τομέας ΣΤ (Κατασκευές) με **1.825** επιχειρήσεις (**10,71%**), ο τομέας Γ (Μεταποίηση) με **1.281** επιχειρήσεις (**7,52%**), ο τομέας Μ (Επαγγελματικές, Επιστημονικές & Τεχνικές) με 713 επιχειρήσεις (**4,19%**) και ο τομέας Σ (Άλλες Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών) με 707 επιχειρήσεις (**4,15%**). Συμπληρωματικά εμφανίζονται ο τομέας Ν (Διοικητικές & Υποστηρικτικές) με 602 επιχειρήσεις (**3,53%**) και ο τομέας Η (Μεταφορά & Αποθήκευση) με 537 επιχειρήσεις (**3,15%**).

Η σύγκριση με τα εθνικά κλαδικά μερίδια αποτυπώνει υπερεκπροσώπηση σε έξι τομείς. Η υψηλότερη υπερεκπροσώπηση μεταξύ των τομέων με σημαντική απόλυτη βάση καταγράφεται στον τομέα Θ (Παροχή Καταλυμάτων & Εστίαση) με Συντελεστή Χωροθέτησης ($LQ = \text{Location Quotient}$) = 1,52, εικόνα που αντανakλά τη σταθερή τουριστική παρουσία στα νησιά. Σε επίπεδο Δήμων, η τοπική εξειδίκευση στον τομέα Θ διαμορφώνεται σε υψηλά επίπεδα στους περισσότερους νησιωτικούς Δήμους της Περιφέρειας (Δυτικής Λέσβου 2,16, Ανατολικής Σάμου 1,97, Ικαρίας 1,97, Δυτικής Σάμου 1,65, Λήμνου 1,50), ενώ κινείται σε χαμηλότερα επίπεδα στα δύο μεγαλύτερα αστικά κέντρα της Περιφέρειας (Δήμος Μυτιλήνης 1,12 και Δήμος Χίου 1,21) λόγω της εκεί διασποράς της επιχειρηματικότητας σε διοικητικές και εμπορικές δραστηριότητες. Ο τομέας Α (Γεωργία, Δασοκομία & Αλιεία) εμφανίζει $LQ = 1,44$ με 426 επιχειρήσεις, εύρημα που αντανakλά την παρουσία της παραδοσιακής αγροτικής παραγωγής με προϊόντα γεωγραφικής προστασίας (ελαιόλαδο Λέσβου ΠΟΠ, μαστίχα Χίου ΠΟΠ, κρασί Σάμου ΠΟΠ) και της παραδοσιακής αλιείας. Ο τομέας ΣΤ (Κατασκευές) εμφανίζει $LQ = 1,19$ και ο τομέας Ζ (Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο) $LQ = 1,05$. Αντιθέτως, σαφής υποεκπροσώπηση καταγράφεται στον τομέα Η (Μεταφορά & Αποθήκευση, $LQ = 0,54$), εύρημα που αποτελεί σημαντική ένδειξη της δομικής εξάρτησης της Περιφέρειας από εξωπεριφερειακά κέντρα διανομής της ηπειρωτικής χώρας, καθώς και στους τομείς Μ (Επαγγελματικές, Επιστημονικές & Τεχνικές, $LQ = 0,57$), Λ (Ακίνητη Περιουσία, $LQ = 0,58$) και Ι (Πληροφορία & Επικοινωνία, $LQ = 0,59$). Ο Δείκτης Εντροπίας Shannon για το σύνολο της οικονομίας διαμορφώνεται σε 3,06 σε επίπεδο διψήφιων ΣΤΑΚΟΔ, τιμή που τοποθετεί την Περιφέρεια στην 11η θέση πανελλαδικά, εύρημα που αντανakλά μέτρια κλαδική ποικιλομορφία συμβατή με το συγκριτικά μικρό μέγεθος της οικονομίας και τον νησιωτικό της χαρακτήρα.

Γράφημα 2.4 — LQ ανά Τομέα Δραστηριότητας

Πίνακας 2.4 — Κλαδική Σύνθεση Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου (NACE Sections)

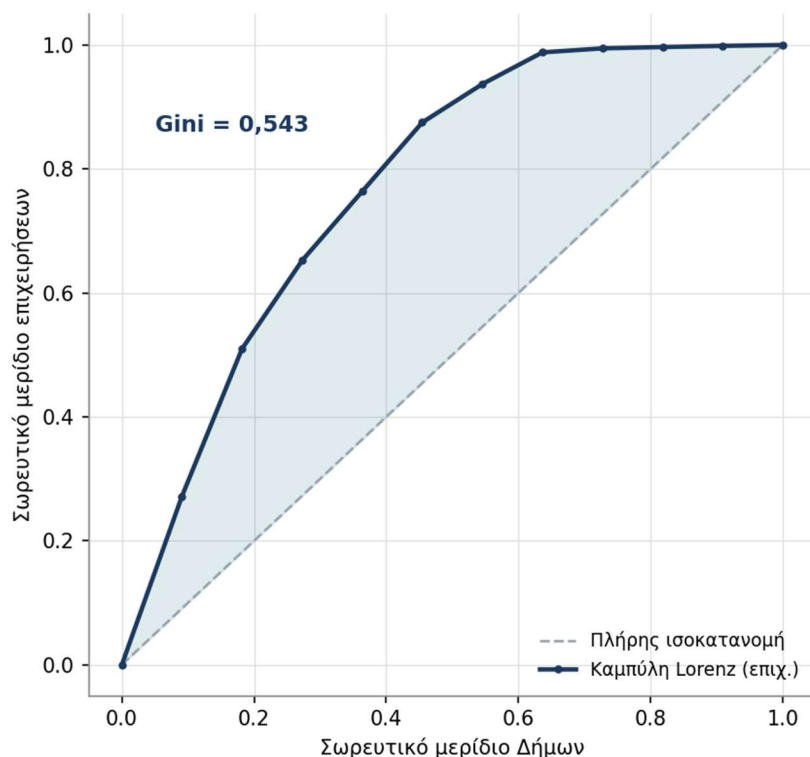
Τομέας	Όνομα	EL41	EL41 (%)	Εθνικό (%)	LQ
Ζ	Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο	5.047	29,62%	28,08%	1,055
Θ	Παροχή Καταλυμάτων & Εστίαση	4.128	24,23%	15,93%	1,521
ΣΤ	Κατασκευές	1.825	10,71%	8,99%	1,192
Γ	Μεταποίηση	1.281	7,52%	7,32%	1,027
Μ	Επαγγελματικές, Επιστημονικές & Τεχνικές	713	4,19%	7,30%	0,574
Σ	Άλλες Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών	707	4,15%	4,24%	0,979
Ν	Διοικητικές & Υποστηρικτικές	602	3,53%	3,42%	1,032
Η	Μεταφορά & Αποθήκευση	537	3,15%	5,88%	0,536
Α	Γεωργία, Δασοκομία & Αλιεία	426	2,50%	1,74%	1,439
Ι	Πληροφορία & Επικοινωνία	311	1,83%	3,10%	0,588
Λ	Ακίνητη Περιουσία	305	1,79%	3,06%	0,585
Κ	Χρηματοπιστωτικές & Ασφαλιστικές	261	1,53%	2,41%	0,635
Ρ	Τέχνες, Διασκέδαση & Ψυχαγωγία	259	1,52%	2,25%	0,677
Ο	Εκπαίδευση	253	1,49%	1,94%	0,764
Δ	Παροχή Ηλεκτρικής Ενέργειας & Φυσικού Αερί	159	0,93%	2,13%	0,439
Λοιπές	Π, Ε, Τ, Ξ, Β	223	1,31%	—	—

2.5 Χωρική Συγκέντρωση και Ανισότητες

Η κατανομή των επιχειρήσεων στους 11 Δήμους της Περιφέρειας εμφανίζει σημαντική συγκέντρωση στους Δήμους Μυτιλήνης και Χίου, που αθροιστικά καλύπτουν το **51,0%** της επιχειρηματικότητας. Ο Συντελεστής Gini σε επίπεδο Δήμων διαμορφώνεται σε 0,543 και ο Δείκτης Theil σε **0,547**, τιμές που τοποθετούν την Περιφέρεια στη ζώνη της σημαντικής συγκέντρωσης. Ο Δείκτης Hoover διαμορφώνεται όμως σε 0,058, τιμή χαμηλή που υποδηλώνει ομαλή κατανομή της επιχειρηματικότητας ως προς την πληθυσμιακή βάση, εικόνα συμβατή με τη χωρική διάρθρωση της Περιφέρειας όπου τα μεγαλύτερα νησιά συγκεντρώνουν παράλληλα και το αντίστοιχο μέγεθος μόνιμου πληθυσμού. Η παρούσα ενότητα εμβαθύνει στη χωρική σύνθεση αυτής της ανισοκατανομής, με έμφαση στη συγκέντρωση επιχειρηματικότητας ανά Δήμο και στην εσωτερική δομή κάθε ΠΕ.

Σε επίπεδο μεμονωμένων Δήμων, η Περιφέρεια οργανώνεται γύρω από δύο σχεδόν ισοδύναμους αναπτυξιακούς πόλους: τον Δήμο Μυτιλήνης με **4.570** επιχειρήσεις (**27,2%** του συνόλου της Περιφέρειας) και τον Δήμο Χίου με **4.000** επιχειρήσεις (**23,8%**). Ακολουθούν ο Δήμος Δυτικής Λέσβου με **2.395** επιχειρήσεις (**14,2%**) που, μαζί με τον Δήμο Μυτιλήνης, ανεβάζει τη συμμετοχή της ΠΕ Λέσβου στο **41,4%** του συνόλου της Περιφέρειας, ο Δήμος Λήμνου με **1.874** επιχειρήσεις (**11,1%**) και ο Δήμος Ανατολικής Σάμου με **1.872** επιχειρήσεις (**11,1%**). Οι υπόλοιποι 6 Δήμοι κατανέμονται στο **12,5%** της συνολικής επιχειρηματικότητας.

Γράφημα 2.5 — Καμπύλη Lorenz Κατανομής Επιχειρήσεων

Η καμπύλη Lorenz αποτυπώνει αυτή τη συγκέντρωση: η γραμμή κατανομής απέχει αισθητά από τη γραμμή της ιδανικής ισοκατανομής, με την απόκλιση να εντοπίζεται κυρίως στους δύο μεγαλύτερους Δήμους της Περιφέρειας, τον Δήμο Μυτιλήνης και τον Δήμο Χίου, που συγκεντρώνουν αθροιστικά το **51,0%** της επιχειρηματικότητας ενώ αντιστοιχούν σε μόλις 2 από τους 11 Δήμους της Περιφέρειας (**18,2%** των Δήμων).

Σε επίπεδο εσωτερικής δομής κάθε ΠΕ, το χωρικό πρότυπο διαφοροποιείται σημαντικά. Οι ΠΕ Χίου, Λήμνου και Ικαρίας εμφανίζουν έντονα μονοκεντρική δομή, με τον Δήμο-έδρα να συγκεντρώνει σχεδόν το σύνολο της επιχειρηματικότητας: ο Δήμος Χίου το **98,5%** της ΠΕ Χίου, ο Δήμος Λήμνου το **98,3%** της ΠΕ Λήμνου και ο Δήμος Ικαρίας το **88,8%** της ΠΕ Ικαρίας. Αντιθέτως, οι ΠΕ Λέσβου και Σάμου εμφανίζουν ένα περισσότερο ισόρροπο χωρικό πρότυπο. Στην ΠΕ Λέσβου, ο Δήμος Μυτιλήνης (έδρα της ΠΕ) συγκεντρώνει το **65,6%** της επιχειρηματικότητας με τον Δήμο Δυτικής Λέσβου να συμπληρώνει το υπόλοιπο **34,4%**, ενώ στην ΠΕ Σάμου ο Δήμος Ανατολικής Σάμου (έδρα της ΠΕ) κατέχει το **64,3%** με τον Δήμο Δυτικής Σάμου στο **35,7%**.

Πίνακας 2.5 — Συγκέντρωση Επιχειρηματικότητας ανά Δήμο (Top-10)

#	Δήμος	ΠΕ	Nt	% Περιφέρειας	Σωρευτικό %
1	Δήμος Μυτιλήνης	Λέσβου	4.570	27,18%	27,18%
2	Δήμος Χίου	Χίου	4.000	23,79%	50,98%
3	Δήμος Δυτικής Λέσβου	Λέσβου	2.395	14,25%	65,22%
4	Δήμος Λήμνου	Λήμνου	1.874	11,15%	76,37%
5	Δήμος Ανατολικής Σάμου	Σάμου	1.872	11,13%	87,50%
6	Δήμος Δυτικής Σάμου	Σάμου	1.041	6,19%	93,69%
7	Δήμος Ικαρίας	Ικαρίας	860	5,12%	98,81%
8	Δήμος Φούρνων Κορσεών	Ικαρίας	109	0,65%	99,46%
9	Δήμος Οινουσσών	Χίου	35	0,21%	99,67%
10	Δήμος Αγίου Ευστρατίου	Λήμνου	32	0,19%	99,86%

Κεφάλαιο 3 — Χωρική Διάσταση Επιχειρηματικότητας

3.1 Επιχειρηματική Πυκνότητα

Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου εμφανίζει μέσο επίπεδο επιχειρηματικής πυκνότητας **86,24 επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους**, τιμή που υπολείπεται του εθνικού μέσου όρου των **94,3 επιχειρήσεων ανά 1.000 κατοίκους** και τοποθετεί την Περιφέρεια στη **7η θέση** της εθνικής κατάταξης, μεσαία θέση παρά το ιδιαίτερα μικρό συνολικό μέγεθος της βάσης. Το σύνολο των **16.812 ενεργών επιχειρήσεων** κατανέμεται σε **5 Περιφερειακές Ενότητες** και **11 Δήμους** που εκτείνονται σε **9 κατοικημένα νησιά**, δομή που συνεπάγεται ιδιαίτερα έντονη ενδοπεριφερειακή διασπορά τόσο στα απόλυτα μεγέθη όσο και στις τιμές πυκνότητας.

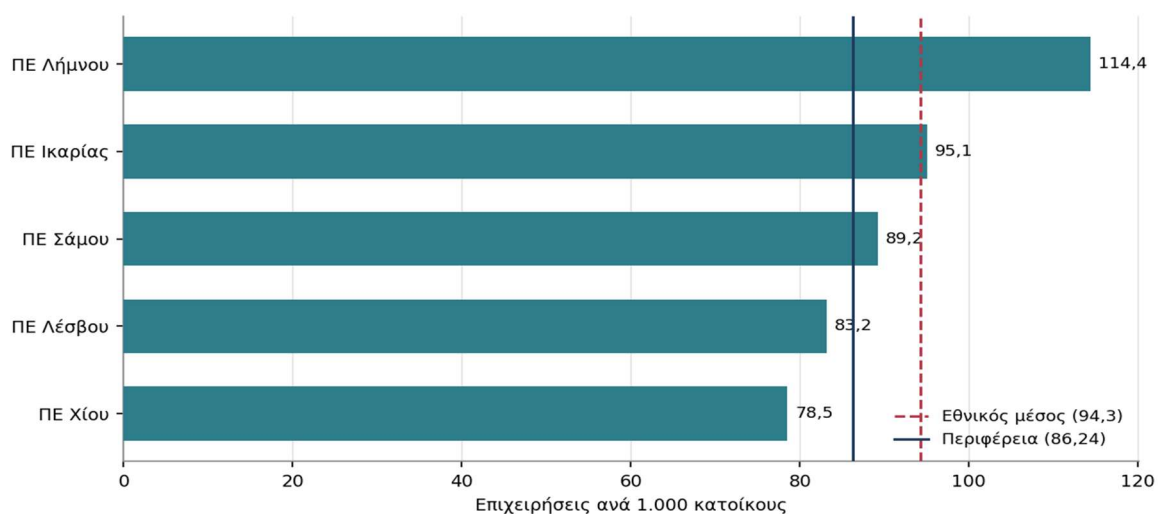
Σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας, η ΠΕ Λήμνου καταγράφει την υψηλότερη επιχειρηματική πυκνότητα της Περιφέρειας με **114,4 επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους** (1.906 επιχειρήσεις, πληθυσμός 16.668): μια σχετικά περιορισμένη εμπορική βάση αντιστοιχεί σε μικρό μόνιμο πληθυσμό, δίνοντας υψηλή αναλογία ανά κάτοικο. Ακολουθούν η ΠΕ Ικαρίας με **95,1** (969 επιχειρήσεις, πληθυσμός 10.186), οριακά πάνω από τον εθνικό μέσο, και η ΠΕ Σάμου με **89,2** (2.913 επιχειρήσεις, πληθυσμός 32.642). Η ΠΕ Λέσβου, η πληθυσμιακά μεγαλύτερη της Περιφέρειας, καταγράφει πυκνότητα **83,2** (6.965 επιχειρήσεις, πληθυσμός 83.755), και η ΠΕ Χίου τη χαμηλότερη με **78,5** (4.059 επιχειρήσεις, πληθυσμός 51.692). Η διαφορά **35,9 μονάδων** μεταξύ ΠΕ Λήμνου και ΠΕ Χίου οφείλεται κυρίως στο μέγεθος του πληθυσμού: τα μικρότερα πληθυσμιακά νησιά εμφανίζουν υψηλότερη πυκνότητα, καθώς μια μέτρια εμπορική βάση εξυπηρετεί λίγους κατοίκους· τα πολυπληθέστερα (Χίος, Λέσβος) εμφανίζουν χαμηλότερη αναλογία παρά τη μεγαλύτερη απόλυτη βάση τους.

Σε επίπεδο Δήμου, η εικόνα εμφανίζει ακόμα μεγαλύτερη ανισομέρεια. Οι δύο αστικές έδρες κυριαρχούν: ο Δήμος Μυτιλήνης (ΠΕ Λέσβου) είναι ο σημαντικότερος οικιστικός και επιχειρηματικός πόλος της Περιφέρειας με **4.570 επιχειρήσεις (27,2%** του συνόλου της Περιφέρειας), και ο Δήμος Χίου (ΠΕ Χίου) ακολουθεί με **4.000 επιχειρήσεις (23,8%)**. Ο Δήμος Δυτικής Λέσβου συγκεντρώνει **2.395 επιχειρήσεις (14,2%)**, έχει όμως αγροτικό και αλιευτικό χαρακτήρα, με διαφορετικό κλαδικό προφίλ από τα αστικά κέντρα. Ακολουθούν οι έδρες των υπόλοιπων Περιφερειακών Ενοτήτων και οι μεσαίοι Δήμοι: ο Δήμος Λήμνου (**1.874 επιχειρήσεις, 11,1%**, έδρα ΠΕ Λήμνου), ο Δήμος Ανατολικής Σάμου (1.872, 11,1%, έδρα ΠΕ Σάμου), ο Δήμος Δυτικής Σάμου (1.041, 6,2%) και ο Δήμος Ικαρίας (860, 5,1%, έδρα ΠΕ Ικαρίας). Στο άλλο άκρο βρίσκονται τέσσερις Δήμοι με πολύ μικρή εμπορική βάση: Φούρνων Κορσεών (109 επιχειρήσεις), Αγίου Ευστρατίου (32), Οινουσσών (35) και Ψαρών (24). Συνολικά, η επιχειρηματική πυκνότητα της Περιφέρειας, κάτω του εθνικού μέσου, συντίθεται από δύο πόλους εντατικής δραστηριότητας (Μυτιλήνη και Χίος) και έναν εκτεταμένο αγροτικό/νησιωτικό χώρο με αραιή εμπορική κάλυψη, εικόνα που ακολουθεί στενά την υποκείμενη κατανομή του πληθυσμού (βλ. Παράγραφο 2.5).

Πίνακας 3.1 — Επιχειρηματική Πυκνότητα ανά ΠΕ και Δήμο

Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος	Πληθυσμός	Nt	Πυκνότητα (ανά 1.000)
ΠΕ Λέσβου	83.755	6.965	83,2
Δήμος Μυτιλήνης		4.570	
Δήμος Δυτικής Λέσβου		2.395	
ΠΕ Χίου	51.692	4.059	78,5
Δήμος Χίου		4.000	
Δήμος Οινουσσών		35	
Δήμος Ψαρών		24	
ΠΕ Σάμου	32.642	2.913	89,2
Δήμος Ανατολικής Σάμου		1.872	
Δήμος Δυτικής Σάμου		1.041	
ΠΕ Ικαρίας	10.186	969	95,1
Δήμος Ικαρίας		860	
Δήμος Φούρνων Κορσεών		109	
ΠΕ Λήμνου	16.668	1.906	114,4
Δήμος Λήμνου		1.874	
Δήμος Αγίου Ευστρατίου		32	
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	194.943	16.812	86,24

Γράφημα 3.1 — Επιχειρηματική Πυκνότητα ανά ΠΕ Βορείου Αιγαίου (vs εθνικός μέσος 94,3)

3.2 Κλαδική Σύνθεση ανά Δήμο

Τέσσερις κλάδοι συγκροτούν την αγρο-τουριστική ταυτότητα της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου σε επίπεδο Δήμων: ο τουρισμός (Υπηρεσίες Παροχής Καταλύματος και Εστίασης, τομέας Θ), οι κατασκευές (τομέας ΣΤ), η γεωργία (τομέας Α) και το εμπόριο (τομέας Ζ). Οι τρεις μη-εμπορικοί κλάδοι συγκαταλέγονται στους πλέον εξειδικευμένους της Περιφέρειας σε πανελλαδική σύγκριση, με Συντελεστή Χωροθέτησης (LQ — Location Quotient) σε περιφερειακό επίπεδο **1,52** (τουρισμός), **1,19** (κατασκευές) και **1,44** (γεωργία), τιμές σαφώς πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (βλ. Παράγραφο 2.4). Το εμπόριο, αντιθέτως, εμφανίζει LQ οριακά πάνω από τη μονάδα (**1,06**), παρά τη μεγαλύτερη απόλυτη βάση του (**5.047 επιχειρήσεις, 29,6%** της Περιφέρειας). Η εξειδίκευση στους τρεις μη-εμπορικούς κλάδους απορρέει από τον νησιωτικό χαρακτήρα της Περιφέρειας, που συνδυάζει εποχικό τουρισμό, αγροτική παραγωγή προϊόντων Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ) και αυτόνομες κατασκευαστικές ανάγκες ανά νησί.

Οι **Υπηρεσίες Παροχής Καταλύματος και Εστίασης (Θ)** αποτελούν τον κλάδο με την υψηλότερη σχετική εξειδίκευση της Περιφέρειας (περιφερειακό LQ **1,52, 4.128 επιχειρήσεις, 24,2%** του συνόλου). Η μεγαλύτερη απόλυτη βάση συγκεντρώνεται στους τρεις πολυπληθέστερους Δήμους, με τον Δήμο Δυτικής Λέσβου να καταγράφει την υψηλότερη βάση της Περιφέρειας χάρη στους διεθνώς αναγνωρίσιμους προορισμούς του (Μόλυβος, Πέτρα, Σκάλα Ερεσού): **808 επιχειρήσεις** σε συνδυασμό με ισχυρό LQ **2,16**. Ακολουθούν ο Δήμος Μυτιλήνης (**801 επιχειρήσεις, LQ 1,12**) και ο Δήμος Χίου (**758, LQ 1,21**), με σημαντικές βάσεις αλλά χαμηλότερη σχετική εξειδίκευση λόγω της πολυκλαδικότητας των αστικών κέντρων. Έντονη σχετική εξειδίκευση εμφανίζουν και οι Δήμοι Ανατολικής Σάμου (**577, LQ 1,97**), Δυτικής Σάμου (**268, LQ 1,65**), Ικαρίας (**265, LQ 1,97**) και Λήμνου (**440, LQ 1,50**). Στα μικρά κατοικημένα νησιά (Άγιος Ευστράτιος LQ **3,20**, Ψαρά **2,40**, Οινούσες **2,38**, Φούρνοι Κορσεών **2,18**) ο κλάδος εμφανίζει ακραίες τιμές LQ σε ελάχιστη απόλυτη βάση, γεγονός που δεν επιτρέπει ασφαλή ερμηνεία της εξειδίκευσης.

Οι **Κατασκευές (ΣΤ)** (περιφερειακό LQ **1,19, 1.825 επιχειρήσεις, 10,7%** του συνόλου) αντανakλούν τις εντατικές ανάγκες υποδομής σε νησιωτικό περιβάλλον, όπου κάθε νησί αναπτύσσει αυτόνομη κατασκευαστική αγορά. Η κατανομή είναι πιο ισορροπημένη από εκείνη του τουρισμού: οι μεγαλύτερες απόλυτες βάσεις βρίσκονται στους Δήμους Χίου (**436 επιχειρήσεις, LQ 1,24**) και Μυτιλήνης (**409, LQ 1,02**), όμως ο Δήμος Λήμνου ξεχωρίζει με ταυτόχρονα υψηλό LQ **1,91** και σημαντική βάση **315 επιχειρήσεων**, ένδειξη έντονης κατασκευαστικής δραστηριότητας σε σχέση με το μέγεθός του. Ακολουθούν οι Δήμοι Δυτικής Λέσβου (**255, LQ 1,21**), Ανατολικής Σάμου (**153, LQ 0,93**) και Δυτικής Σάμου (**103, LQ 1,12**).

Η **Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία (Α)** (περιφερειακό LQ **1,44, 426 επιχειρήσεις, 2,5%** του συνόλου) εμφανίζει τη μικρότερη απόλυτη βάση μεταξύ των τεσσάρων κλάδων, αλλά σαφή χωρική εξειδίκευση σε τρεις αγροτικούς Δήμους με σημαντική παραγωγή προϊόντων ΠΟΠ: τη Λήμνο, τη Δυτική Λέσβο και τη Δυτική Σάμο. Η ισχυρότερη ουσιαστική παρουσία καταγράφεται στον Δήμο Λήμνου (**53 επιχειρήσεις, LQ 2,42**), με αξιόλογη οиноπαραγωγή, στον Δήμο Δυτικής Λέσβου (**60, LQ 2,15**), περιοχή εκτεταμένης ελαιοκαλλιέργειας, και στον

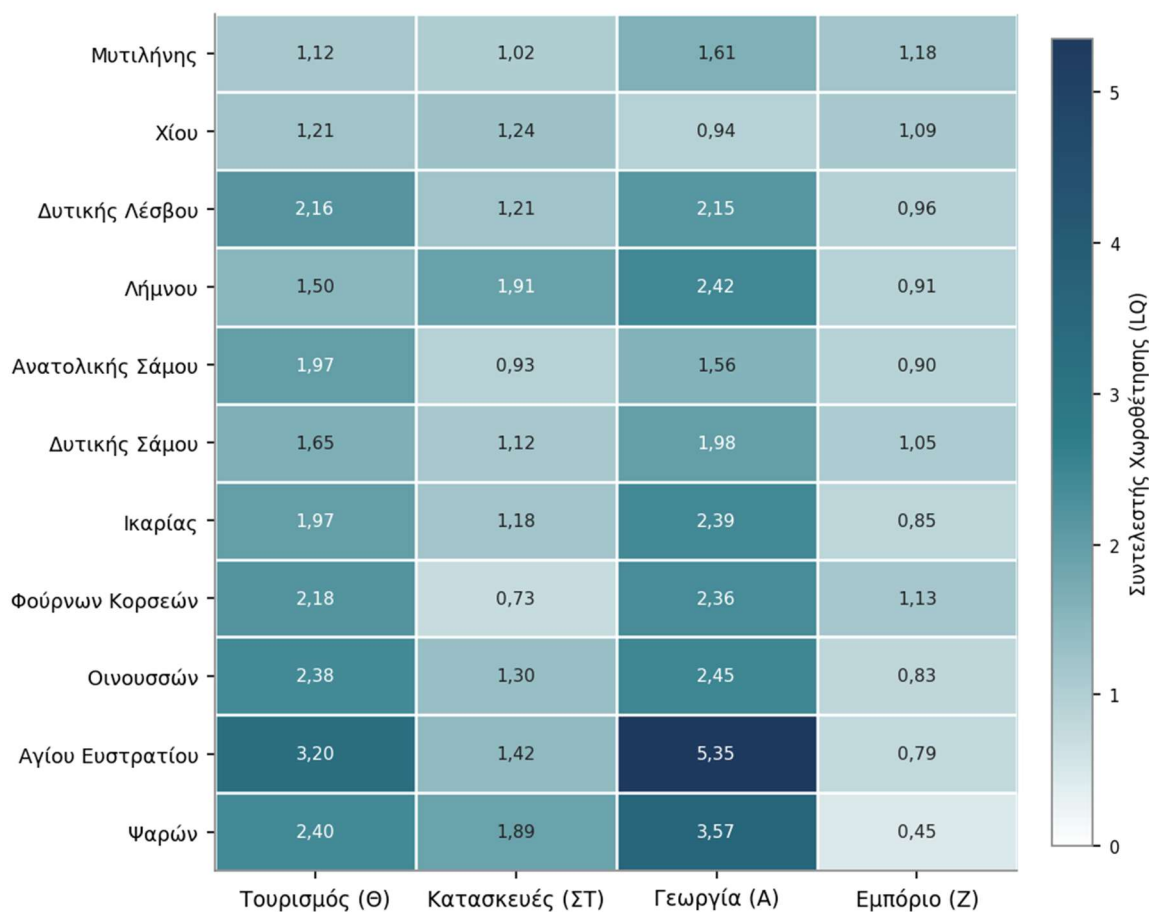
Δήμο Δυτικής Σάμου (**24**, LQ **1,98**), κέντρο της αμπελοοινικής παραγωγής του γνωστού Μοσχάτου Σάμου. Ο Δήμος Μυτιλήνης διατηρεί τη μεγαλύτερη απόλυτη βάση του κλάδου (**86 επιχειρήσεις**, LQ **1,61**) λόγω μεγέθους. Συμπληρωματικά, η αλιεία αποτελεί ιστορική δραστηριότητα των ΠΕ Χίου και Λέσβου, με περιορισμένη ωστόσο καταγεγραμμένη επιχειρηματική βάση.

Το **Λιανικό και Χονδρικό Εμπόριο (Ζ)** (περιφερειακό LQ **1,06**, **5.047 επιχειρήσεις**, **29,6%** του συνόλου) εμφανίζει τη μεγαλύτερη απόλυτη βάση και χωρική κατανομή συγκεντρωμένη εκ φύσεως στους αστικούς Δήμους: ο Δήμος Μυτιλήνης (**1.490 επιχειρήσεις** στον τομέα, LQ **1,18**, εκ των οποίων 966 λιανικές και 358 χονδρικές) και ο Δήμος Χίου (**1.206**, LQ **1,09**, 832 λιανικές και 222 χονδρικές) συγκεντρώνουν αθροιστικά πάνω από το ήμισυ της εμπορικής βάσης της Περιφέρειας. Στους υπόλοιπους Δήμους με ουσιαστική βάση ο Συντελεστής Χωροθέτησης κυμαίνεται μεταξύ **0,85 και 1,13**, τιμές που χαρακτηρίζουν το εμπόριο ως κλάδο ιδιάζουσας σημασίας, παρόντα σε όλους τους Δήμους ανάλογα με τον εξυπηρετούμενο πληθυσμό και το εποχικό τουριστικό φορτίο, χωρίς να διαμορφώνει τη χωρική ταυτότητά τους.

Πίνακας 3.2 — Συντελεστές Χωροθέτησης (LQ) ανά Δήμο και Τομέα (Θ, ΣΤ, Α, Ζ)

Δήμος	LQ Τουρισμού (Θ)	LQ Κατασκευών (ΣΤ)	LQ Γεωργίας (Α)	LQ Εμπορίου (Ζ)
Δήμος Μυτιλήνης	1,12	1,02	1,61	1,18
Δήμος Δυτικής Λέσβου	2,16	1,21	2,15	0,96
Δήμος Χίου	1,21	1,24	0,94	1,09
Δήμος Οινουσσών	2,38	1,30	2,45	0,83
Δήμος Ψαρών	2,40	1,89	3,57	0,45
Δήμος Ανατολικής Σάμου	1,97	0,93	1,56	0,90
Δήμος Δυτικής Σάμου	1,65	1,12	1,98	1,05
Δήμος Ικαρίας	1,97	1,18	2,39	0,85
Δήμος Φούρνων Κορσεών	2,18	0,73	2,36	1,13
Δήμος Λήμνου	1,50	1,91	2,42	0,91
Δήμος Αγίου Ευστρατίου	3,20	1,42	5,35	0,79

Γράφημα 3.2 — Συντελεστής Χωροθέτησης Κορυφαίων Τομέων ανά Δήμο (Θ, ΣΤ, Α, Ζ)

3.3 Τυπολογία Δήμων

Οι 11 Δήμοι της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου εντάσσονται σε πέντε διακριτούς τύπους βάσει σαφών ποσοτικών κριτηρίων: απόλυτο μέγεθος επιχειρηματικής βάσης (Nt), διοικητικός ρόλος (έδρα ΠΕ), κυρίαρχο κλαδικό προφίλ και γεωγραφική θέση εντός του νησιωτικού πλέγματος. Η τυπολογία αναδεικνύει τη δομική ανισομέρεια της Περιφέρειας και παρέχει το αναλυτικό πλαίσιο για την ερμηνεία των ευρημάτων των επόμενων κεφαλαίων.

Τύπος Α — Κύρια Αστικά Κέντρα (Nt ≥ 3.500)

Ο **Δήμος Μυτιλήνης** (ΠΕ Λέσβου, 4.570 επιχειρήσεις, **27,2% επί του συνόλου της Περιφέρειας**) και ο **Δήμος Χίου** (ΠΕ Χίου, 4.000 επιχειρήσεις, **23,8%**). Αθροιστικά οι δύο Δήμοι συγκεντρώνουν **8.570 επιχειρήσεις (51,0%)**: πάνω από το ήμισυ της επιχειρηματικής βάσης της Περιφέρειας ανήκει σε δύο μόνο Δήμους, δομή δύο πόλων που ορίζει την εμπορική γεωγραφία της Περιφέρειας. Ο Δήμος Μυτιλήνης αποτελεί τον σημαντικότερο οικιστικό και επιχειρηματικό πόλο της ΠΕ Λέσβου και την έδρα της

Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, με ισχυρή παρουσία σε εμπόριο, εστίαση/καταλύματα και υπηρεσίες. Ο Δήμος Χίου αποτελεί τον σημαντικότερο πόλο της ΠΕ Χίου και συνδυάζει αστικό εμπορικό κέντρο με τη μοναδική ταυτότητα της μαστίχας Χίου, προϊόντος ΠΟΠ ιστορικής και εμπορικής αναγνωρισιμότητας που αποτελεί ένδειξη τοπικής εξειδίκευσης υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Τύπος Β — Δευτερεύοντα Νησιωτικά Κέντρα ($1.500 \leq Nt < 3.500$)

Ο **Δήμος Λήμνου** (ΠΕ Λήμνου, 1.874 επιχειρήσεις, **11,1%**) και ο **Δήμος Ανατολικής Σάμου** (ΠΕ Σάμου, 1.872 επιχειρήσεις, **11,1%**), αμφότεροι έδρες των αντίστοιχων Περιφερειακών Ενοτήτων, με σχεδόν ταυτόσημη απόλυτη βάση (διαφορά μόλις 2 επιχειρήσεων). Ο Δήμος Λήμνου εμφανίζει την υψηλότερη επιχειρηματική πυκνότητα της Περιφέρειας σε επίπεδο ΠΕ (114,4 επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους, βλ. Παράγραφο 3.1), αποτέλεσμα του μικρού μόνιμου πληθυσμού της ΠΕ Λήμνου σε σχέση με την εμπορική της βάση.

Τύπος Γ — Αγροτικοί Δήμοι Εξειδίκευσης (κυρίαρχο αγροτικό προφίλ)

Ο **Δήμος Δυτικής Λέσβου** (ΠΕ Λέσβου, 2.395 επιχειρήσεις, **14,2%**) και ο **Δήμος Δυτικής Σάμου** (ΠΕ Σάμου, 1.041 επιχειρήσεις, **6,2%**). Το μέγεθος του Δήμου Δυτικής Λέσβου (2.395 επιχειρήσεις) εμπίπτει στο εύρος του Τύπου Β ($1.500-3.500$), η ένταξή του όμως στον Τύπο Γ αντανakλά το κυρίαρχο αγροτικό προφίλ, παραγωγή ελαιολάδου Λέσβου και αλιεία, και την απουσία ρόλου έδρας ΠΕ. Στον Δήμο Δυτικής Σάμου, η αμπελουργία διαμορφώνει ανάλογη ταυτότητα σε μικρότερη κλίμακα, με κέντρο την παραγωγή του Μοσχάτου Σάμου. Και στους δύο Δήμους, ο ρυθμός μεταβολής του λιανικού εμπορίου παραμένει χαμηλός (Δυτικής Λέσβου $-0,80\%$, Δυτικής Σάμου $+2,06\%$), σε αντίθεση με τους υψηλότερους ρυθμούς στο χονδρικό εμπόριο (Δυτικής Λέσβου $+9,38\%$, Δυτικής Σάμου $+5,08\%$), που πιθανόν να συνδέονται με την εμπορία αγροτικών προϊόντων (βλ. Παράγραφο 3.4).

Τύπος Δ — Τουριστικός Νησιωτικός Δήμος Εθνικής Εμβέλειας ($200 \leq Nt < 1.500$)

Ο **Δήμος Ικαρίας** (ΠΕ Ικαρίας, 860 επιχειρήσεις, **5,1%**). Αν και αποτελεί έδρα της ΠΕ Ικαρίας, υπολείπεται του κατωφλίου των 1.500 επιχειρήσεων του Τύπου Β και εντάσσεται εδώ με βάση τον αναγνωρισμένο τουριστικό χαρακτήρα εθνικής εμβέλειας. Η Ικαρία συνδυάζει ισχυρή τουριστική ταυτότητα (εστίαση και καταλύματα) με εμπορική βάση που εξυπηρετεί κυρίως τη μεικτή μόνιμη και εποχική ζήτηση.

Τύπος Ε — Μικρά Κατοικημένα Νησιά ($Nt < 200$)

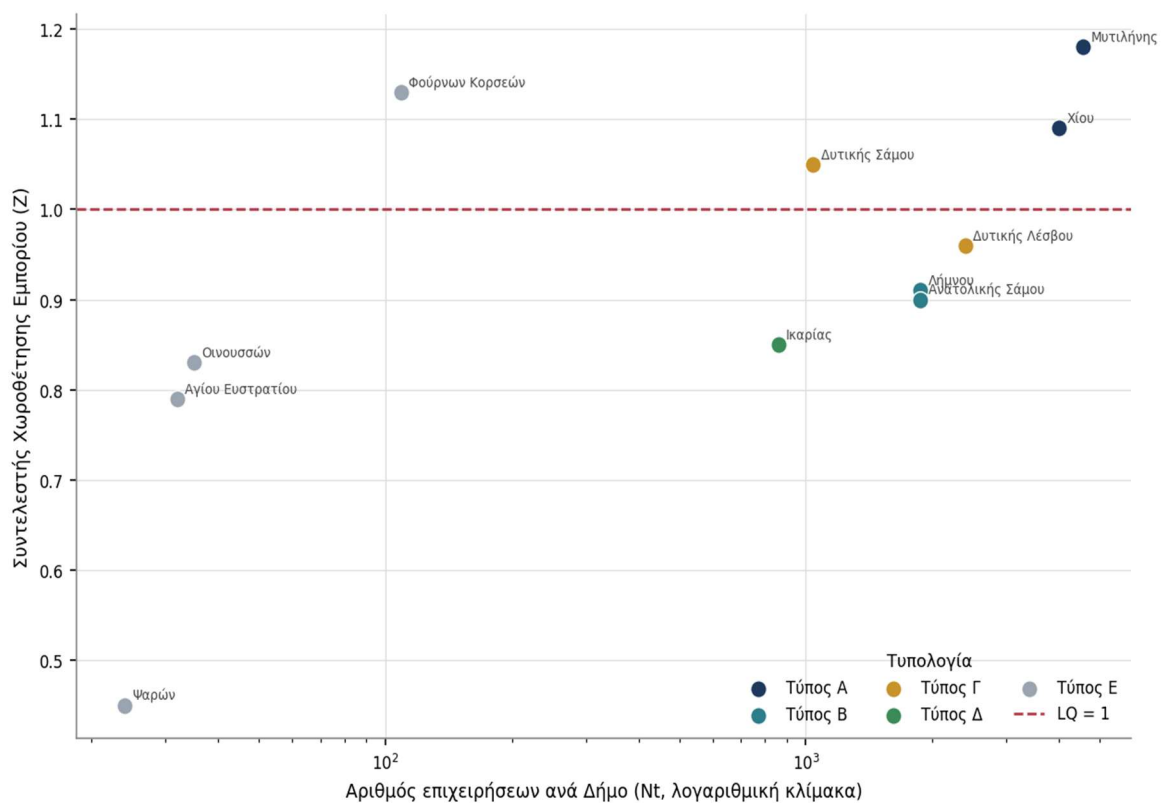
Ο **Δήμος Φούρνων Κορσεών** (ΠΕ Ικαρίας, 109 επιχειρήσεις, **0,6%**), ο **Δήμος Αγίου Ευστρατίου** (ΠΕ Λήμνου, 32 επιχειρήσεις, **0,2%**), ο **Δήμος Οινουσσών** (ΠΕ Χίου, 35 επιχειρήσεις, **0,2%**) και ο **Δήμος Ψαρών** (ΠΕ Χίου, 24 επιχειρήσεις, **0,1%**). Η κοινή ιδιότητα αυτών των Δήμων είναι η ιδιαίτερα μικρή εμπορική βάση, που δεν επιτρέπει δομική ανάλυση κλαδικής εξειδίκευσης. Η οικονομική τους λειτουργία περιορίζεται στην κάλυψη βασικών αναγκών του μόνιμου πληθυσμού, ενδεχομένως συμπληρωμένη από εποχική τουριστική δραστηριότητα στους Φούρνους Κορσεών και τις Οινούσσες. Τυχόν ακραίες

ποσοστιαίες μεταβολές του Ρυθμού Ανάπτυξης Εμπορίου (CGR — Commerce Growth Rate) σε αυτές τις βάσεις δεν φέρουν δομική στατιστική σημασία.

Πίνακας 3.3 — Τυπολογία Δήμων Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου (Τύποι Α–Ε)

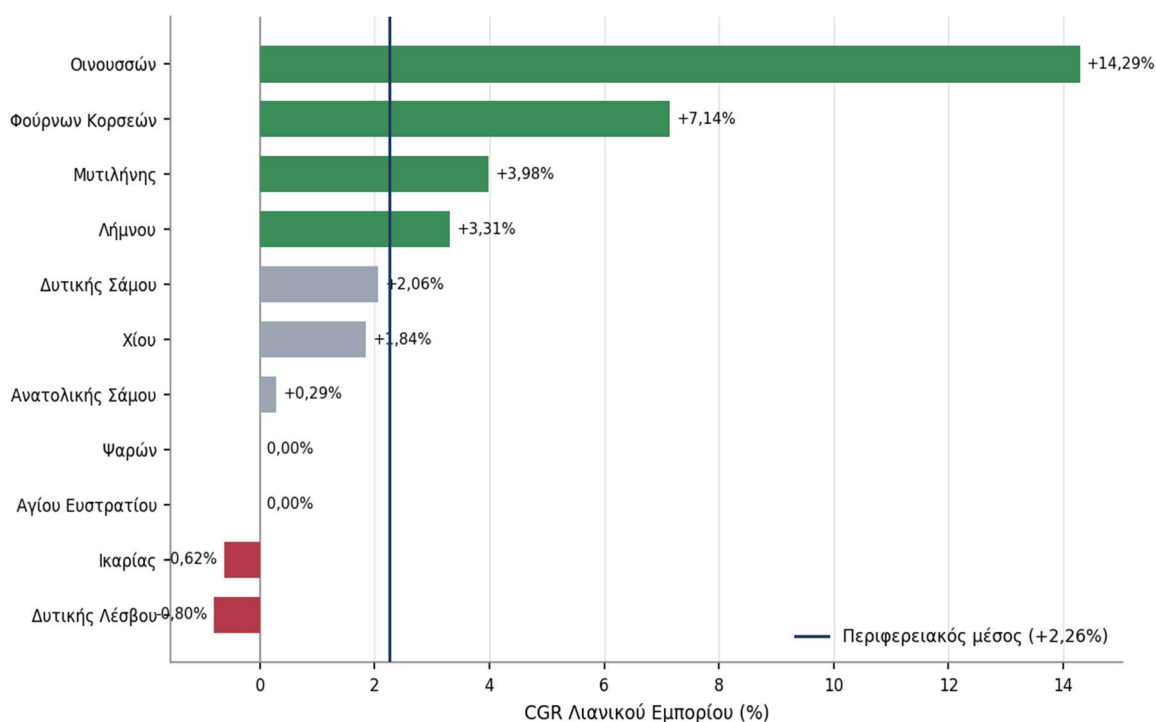
Τύπος	Δήμος	ΠΕ	Nt	% Περιφέρειας
A	Δήμος Μυτιλήνης	ΠΕ Λέσβου	4.570	27,2
A	Δήμος Χίου	ΠΕ Χίου	4.000	23,8
B	Δήμος Λήμνου	ΠΕ Λήμνου	1.874	11,1
B	Δήμος Ανατολικής Σάμου	ΠΕ Σάμου	1.872	11,1
Γ	Δήμος Δυτικής Λέσβου	ΠΕ Λέσβου	2.395	14,2
Γ	Δήμος Δυτικής Σάμου	ΠΕ Σάμου	1.041	6,2
Δ	Δήμος Ικαρίας	ΠΕ Ικαρίας	860	5,1
Ε	Δήμος Φούρνων Κορσεών	ΠΕ Ικαρίας	109	0,6
Ε	Δήμος Αγίου Ευστρατίου	ΠΕ Λήμνου	32	0,2
Ε	Δήμος Οινουσσών	ΠΕ Χίου	35	0,2
Ε	Δήμος Ψαρών	ΠΕ Χίου	24	0,1

Γράφημα 3.3 — Χωρική Αποτύπωση Τυπολογίας στους 11 Δήμους Βορείου Αιγαίου

3.4 Αναδυόμενες Εμπορικές Ζώνες

Γράφημα 3.4 — Κατανομή CGR Λιανικού Εμπορίου ανά Δήμο Βορείου Αιγαίου (Mar_26 vs αρχική περίοδος)

Στο πλαίσιο του συνολικού Ρυθμού Ανάπτυξης Εμπορίου (CGR) της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου (+2,26%, βλ. Παράγραφο 2.1), η χωρική ανάλυση ανά Δήμο αναδεικνύει σημαντικές αποκλίσεις γύρω από τον περιφερειακό μέσο. Σημειώνεται ότι η Περιφέρεια εμφανίζει αυξημένο Ρυθμό Παύσης Επιχειρήσεων (CBCR 5,80%): η εκκαθάριση ανενεργών εγγραφών στο Μητρώο ΓΕΜΗ πιθανόν να προσαύξησε τις καταγεγραμμένες παύσεις της περιόδου, με αποτέλεσμα ο πραγματικός ρυθμός ανάπτυξης ενδεχομένως να είναι υψηλότερος από τον καταγεγραμμένο (βλ. Παράγραφο 2.2). Οι παρακάτω παρατηρήσεις αναφέρονται στις καταγεγραμμένες τιμές.

Η εμπορική δυναμική της Περιφέρειας συγκεντρώνεται σαφώς στα δύο κύρια αστικά κέντρα. Ο **Δήμος Μυτιλήνης** αναδεικνύεται ως ο κύριος πόλος αναδυόμενης εμπορικής δραστηριότητας, με **CGR Λιανικού Εμπορίου +3,98% σε βάση 966 επιχειρήσεων**, μεταβολή που ισοδυναμεί με **37 νέες λιανικές επιχειρήσεις** κατά την περίοδο αναφοράς. Σε συνδυασμό με τη μεγαλύτερη απόλυτη βάση της Περιφέρειας, ο Δήμος αποτελεί τον σημαντικότερο εμπορικό αναπτυξιακό πόλο. Ο **Δήμος Λήμνου** ακολουθεί με **CGR Λιανικού Εμπορίου +3,31% σε βάση 343 επιχειρήσεων** (11 νέες λιανικές επιχειρήσεις), θετική μεταβολή περιορισμένης ωστόσο απόλυτης κλίμακας. Ο **Δήμος Χίου** εμφανίζει CGR Λιανικού Εμπορίου +1,84% σε βάση 832 επιχειρήσεων (15 νέες λιανικές), μετριότερο λιανικό ρυθμό που αντισταθμίζεται από αξιόλογη θετική μεταβολή στο χονδρικό εμπόριο (CGR Χονδρικού Εμπορίου +3,74% σε βάση 222 επιχειρήσεων, 8 νέες χονδρεμπορικές), εύρημα που πιθανόν να σχετίζεται με την εξαγωγική δραστηριότητα γύρω από τη μαστίχα.

Ιδιαίτερης αναφοράς χρήζει το χονδρικό εμπόριο στους αγροτικούς Δήμους. Ο **Δήμος Δυτικής Λέσβου** εμφανίζει **CGR Χονδρικού Εμπορίου +9,38% σε βάση 105 επιχειρήσεων** (9 νέες χονδρεμπορικές επιχειρήσεις), παρά τον αρνητικό λιανικό ρυθμό (CGR Λιανικού Εμπορίου -0,80% σε βάση 493 επιχειρήσεων). Η αντίστροφη πορεία λιανικού και χονδρικού εμπορίου αποτελεί πιθανή ένδειξη μετατόπισης προς τη χονδρεμπορική διακίνηση αγροτικών προϊόντων· δεν αποκλείεται ωστόσο να αντανakλά εν μέρει την εκκαθάριση του Μητρώου ΓΕΜΗ και χρήζει διαχρονικής παρακολούθησης. Ο **Δήμος Δυτικής Σάμου** καταγράφει επίσης θετική μεταβολή στο χονδρικό εμπόριο (CGR Χονδρικού Εμπορίου +5,08% σε βάση 62 επιχειρήσεων, 3 νέες χονδρεμπορικές).

Στην ανάλυση αναδυόμενων ζωνών, ο **Δήμος Φούρνων Κορσεών** εμφανίζει τον υψηλότερο ονομαστικό ρυθμό λιανικού (CGR Λιανικού Εμπορίου +7,14%), ο οποίος όμως εφαρμόζεται σε βάση μόλις **30 λιανικών επιχειρήσεων** και ισοδυναμεί με **2 νέες επιχειρήσεις**, χωρίς δομική στατιστική σημασία. Ο **Δήμος Ικαρίας** (CGR Λιανικού Εμπορίου -0,62% σε βάση 160 επιχειρήσεων, 1 λιγότερη επιχείρηση) και ο **Δήμος Δυτικής Λέσβου** (-0,80% σε βάση 493) είναι οι δύο μοναδικοί Δήμοι με αρνητικό λιανικό ρυθμό. Στην Ικαρία η μείωση είναι οριακή και ισοδυναμεί ουσιαστικά με στασιμότητα· στη Δυτική Λέσβο, η υποχώρηση του λιανικού εμπορίου συνοδεύεται από αυξημένο χονδρικό εμπόριο (+9,38%), που αμβλύνει τη συνολική εμπορική εικόνα του Δήμου.

Συνολικά, η εμπορική αναπτυξιακή δυναμική του Βορείου Αιγαίου, θετική στο σύνολό της (CGR +2,26%), συγκεντρώνεται κυρίως στον **Δήμο Μυτιλήνης** ως κύριο αστικό αναπτυξιακό πόλο και στον **Δήμο Λήμνου** ως δευτερεύοντα πόλο. Η παράλληλη αύξηση του χονδρικού εμπορίου σε αγροτικούς Δήμους (Δυτικής Λέσβου, Δυτικής Σάμου) και η θετική μεταβολή του χονδρικού εμπορίου στον Δήμο Χίου υποδηλώνουν ότι η αγροτουριστική ταυτότητα της Περιφέρειας εκφράζεται εμπορικά τόσο στο λιανικό όσο και στο χονδρικό επίπεδο, με διαφορετικό γεωγραφικό αποτύπωμα. Η εξέλιξη του χονδρικού εμπορίου στους αγροτικούς Δήμους χρήζει παρακολούθησης στις επόμενες περιόδους, ώστε να διακριθεί αν αποτελεί εδραιωμένη τάση ή συγκυριακό εύρημα συνδεδεμένο με την εκκαθάριση του Μητρώου ΓΕΜΗ.

Πίνακας 3.4 — Αναδυόμενες Εμπορικές Ζώνες Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου (CGR Λιανικού και Χονδρικού Εμπορίου ανά Δήμο)

Δήμος	Λιανικό nt	CGR Λιανικού (%)	Χονδρικό nt	CGR Χονδρικού (%)
Δήμος Μυτιλήνης	966	3,98	358	1,99
Δήμος Χίου	832	1,84	222	3,74
Δήμος Δυτικής Λέσβου	493	-0,80	105	9,38
Δήμος Λήμνου	343	3,31	91	2,25
Δήμος Ανατολικής Σάμου	350	0,29	82	1,23
Δήμος Δυτικής Σάμου	198	2,06	62	5,08
Δήμος Ικαρίας	160	-0,62	21	0,00
Δήμος Φούρνων Κορσεών	30	7,14	3	0,00
Δήμος Αγίου Ευστρατίου	6	0,00	1	0,00

Δήμος	Λιανικό nt	CGR Λιανικού (%)	Χονδρικό nt	CGR Χονδρικού (%)
Δήμος Οινουσών	8	14,29		
Δήμος Ψαρών	5	0,00		

Κεφάλαιο 4 — Εμπορικός Τομέας Αναλυτικά

4.1 Γενικά Εμπορίου

4.1.1 Μέγεθος και Συμμετοχή

Το εμπόριο αποτελεί τον κυρίαρχο κλάδο της επιχειρηματικής βάσης της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου: από τις 16.812 συνολικές ενεργές επιχειρήσεις, 4.336 δηλώνουν εμπορική δραστηριότητα ως κύριο ΚΑΔ⁸, αντιπροσωπεύοντας Μεριδίο Εμπορίου στο Σύνολο (CSTB, Commerce Share on Total Business) 25,79%, τιμή που τοποθετεί την Περιφέρεια στην 6η θέση πανελλαδικά, ελαφρώς πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (24,68%). Από το σύνολο των εμπορικών επιχειρήσεων, 3.391 ανήκουν στο λιανικό εμπόριο (78,2%) και 945 στο χονδρικό εμπόριο (21,8%), διαμορφώνοντας αναλογία λιανικού προς χονδρικού εμπορίου 3,59:1, σαφώς υψηλότερη από τον εθνικό μέσο όρο (2,00:1). Η απόκλιση αυτή αποτελεί χαρακτηριστικό διαρθρωτικό γνώρισμα νησιωτικής οικονομίας: ισχυρό λιανικό εμπόριο για την εξυπηρέτηση της τελικής ζήτησης κατοίκων και εποχικών επισκεπτών, και αναλογικά περιορισμένο χονδρικό εμπόριο λόγω της εξάρτησης από εφοδιαστικές αλυσίδες της ηπειρωτικής χώρας.

Η γεωγραφική συγκέντρωση του εμπορίου ακολουθεί τη γενική δομή της επιχειρηματικότητας: οι πέντε μεγαλύτεροι Δήμοι σε εμπορική βάση συγκεντρώνουν το 88,6% της εμπορικής δραστηριότητας της Περιφέρειας. Οι δύο κορυφαίοι αναπτυξιακοί πόλοι (Τύπος Α, Παράγραφος 3.3), ο Δήμος Μυτιλήνης (966 λιανικές + 358 χονδρικές = 1.324 εμπορικές) και ο Δήμος Χίου (832 λιανικές + 222 χονδρικές = 1.054 εμπορικές), συγκεντρώνουν αθροιστικά 2.378 εμπορικές επιχειρήσεις, δηλαδή 54,8% του εμπορίου. Ακολουθούν ο Δήμος Δυτικής Λέσβου (598), ο Δήμος Λήμνου (434) και ο Δήμος Ανατολικής Σάμου (432) εμπορικές επιχειρήσεις (Τύποι Γ και Β, Παράγραφος 3.3), συνθέτοντας τον κορμό της εμπορικής γεωγραφίας της Περιφέρειας.

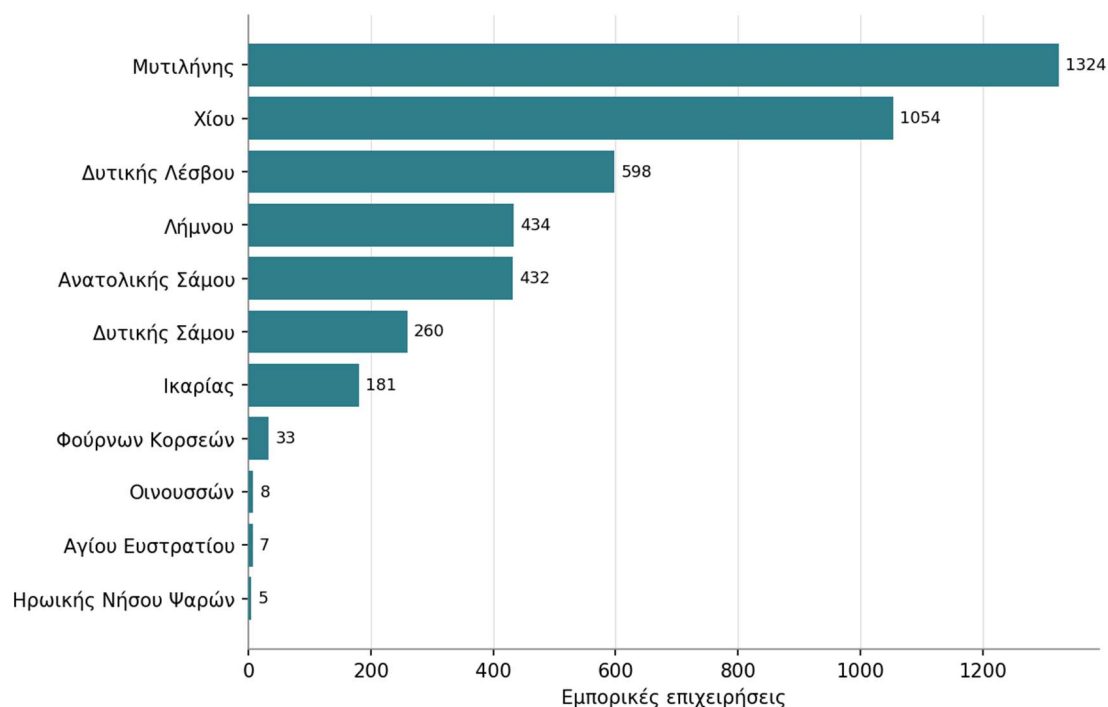
Πίνακας 4.1 — Εμπόριο ανά Δήμο

#	Δήμος	Λιανικό	Χονδρικό	Σύνολο
1	Μυτιλήνης	966	358	1.324
2	Χίου	832	222	1.054
3	Δυτικής Λέσβου	493	105	598
4	Λήμνου	343	91	434
5	Ανατολικής Σάμου	350	82	432
6	Δυτικής Σάμου	198	62	260
7	Ικαρίας	160	21	181
8	Φούρνων Κορσεών	30	3	33
9	Οινουσών	8	0	8

⁸ Ως εμπορικές επιχειρήσεις νοούνται όσες έχουν δηλώσει ως κύριο ΚΑΔ ένα από τα 46.x.x (χονδρικό εμπόριο) ή 47.x.x (λιανικό εμπόριο), σύμφωνα με το NACE Rev. 2 (ΣΤΑΚΟΔ 2008).

#	Δήμος	Λιανικό	Χονδρικό	Σύνολο
10	Αγίου Ευστρατίου	6	1	7
11	Ηρωικής Νήσου Ψαρών	5	0	5

Γράφημα 4.1α — Κατανομή Εμπορικής Επιχειρηματικότητας ανά Δήμο

4.1.2 Δείκτες Δυναμικής

Η αναπτυξιακή δυναμική του εμπορικού τομέα της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου για την περίοδο αναφοράς (Οκτώβριος 2024 - Μάρτιος 2026) παραμένει θετική, με Ρυθμό Ανάπτυξης Εμπορίου (CGR, Commerce Growth Rate) +2,26% (11η θέση πανελλαδικά). Ο ρυθμός αυτός κινείται σαφώς κάτω από τον εθνικό μέσο όρο (+8,79%), εικόνα συμβατή με τον αγρο-τουριστικό νησιωτικό χαρακτήρα και τη μικρή κλίμακα των νησιωτικών αγορών της Περιφέρειας. Ειδικότερα, το λιανικό εμπόριο καταγράφει Ρυθμό Ανάπτυξης (CGR) +1,98% (11η θέση) και το χονδρικό εμπόριο +3,28% (12η θέση)· το χονδρικό εμφανίζει ελαφρώς ανώτερο ρυθμό, ένδειξη μιας ήπιας ανανέωσης της τοπικής χονδρεμπορικής βάσης (βλ. Κεφάλαιο 2.1 για τη συνολική δυναμική της Περιφέρειας).

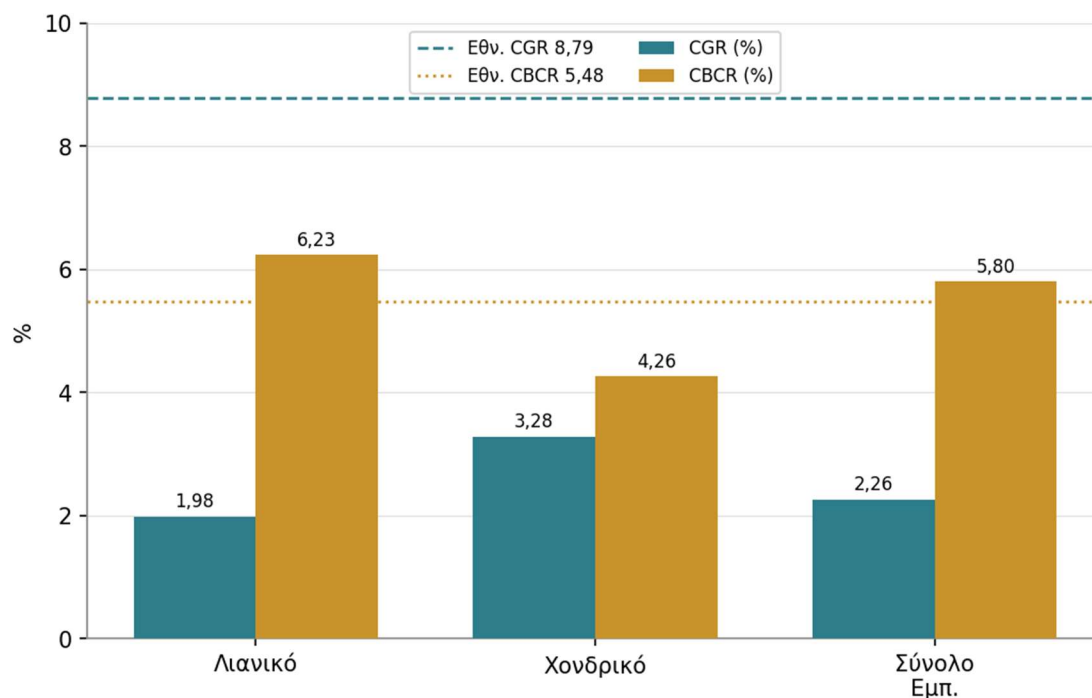
Ο Ρυθμός Ίδρυσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBFR, Commerce Business Formation Rate) ανέρχεται σε 56,75% (11η θέση πανελλαδικά): το 56,75% των νέων επιχειρήσεων που ιδρύθηκαν στην Περιφέρεια κατά την περίοδο αναφοράς ανήκουν στον εμπορικό τομέα, εύρημα που αποτυπώνει τη διαρκή ελκυστικότητα του τομέα για νεοεισερχόμενη επιχειρηματικότητα, ακόμη και σε Περιφέρεια με χαμηλή συνολική εμπορική βάση. Ο Ρυθμός Παύσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBCR, Commerce Business Closure Rate) ανέρχεται σε 5,80%, η 5η υψηλότερη τιμή πανελλαδικά.

Η σχετικά υψηλή τιμή του Ρυθμού Παύσης συνδέεται εν μέρει με την εκκαθάριση του μητρώου του ΓΕΜΗ που πραγματοποιήθηκε κατά την περίοδο αναφοράς: η εκκαθάριση οδήγησε στην πανελλαδική διαγραφή 65.334 ανενεργών εγγραφών, εκ των οποίων περίπου 15 χιλιάδες εμπορικές (ποσοστό 2,6% του εμπορικού αποθέματος του Οκτωβρίου 2024), με αποτέλεσμα μια πιθανή υποεκτίμηση της πραγματικής εμπορικής δυναμικής της Περιφέρειας. Ο πραγματικός ρυθμός ανάπτυξης ενδέχεται να είναι υψηλότερος από το αναφερόμενο +2,26%, εύρημα που χρήζει διαχρονικής παρακολούθησης ώστε να διαπιστωθεί αν αποτελεί εδραιωμένη τάση ή παροδικό φαινόμενο.

Πίνακας 4.2 — Δείκτες Δυναμικής Εμπορίου

Δείκτης	Λιανικό	Χονδρικό	Σύνολο Εμπορίου
Επιχειρήσεις (Nt)	3.391	945	4.336
CSTB	20,17%	5,62%	25,79%
CGR	+1,98%	+3,28%	+2,26%
CBFR	47,63%	9,12%	56,75%
CBCR	6,23%	4,26%	5,80%
LQ	1,23	0,68	1,04

Γράφημα 4.2 — Δείκτες Δυναμικής Εμπορίου

4.2 Ανάλυση Λιανικού Εμπορίου

4.2.1 Γενική Επισκόπηση Λιανικού

Το λιανικό εμπόριο στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου αριθμεί 3.391 ενεργές επιχειρήσεις τον Μάρτιο 2026, μερίδιο που αντιστοιχεί στο 20,17% του συνόλου της επιχειρηματικότητας της Περιφέρειας και στο 78,2% του εμπορικού τομέα. Ο Συντελεστής Χωροθέτησης του κλάδου ανέρχεται σε $LQ = 1,23$, τιμή που υποδηλώνει σαφή υπερεκπροσώπηση σε σχέση με το εθνικό πρότυπο (2η υψηλότερη πανελλαδικά, μετά την Ανατολική Μακεδονία & Θράκη) και αντανakλά τη δομική ανάγκη των νησιωτικών αγορών να καλύπτουν εσωτερικά την τελική ζήτηση κατοίκων και εποχικών επισκεπτών· κάθε νησί λειτουργεί ως αυτοτελής αγορά, σε αντίθεση με την ηπειρωτική χώρα όπου η ζήτηση μπορεί να διαχέεται και να εξυπηρετείται από γειτονικές αγορές. Η ισχυρή αυτή θέση συνυπάρχει με την κυριαρχία της Εστίασης & Καταλυμάτων στην τοπική οικονομία (4.128 επιχειρήσεις, υψηλότερος κλαδικός LQ της Περιφέρειας, βλ. Κεφάλαιο 2.4), που αποτυπώνει τη σταθερή τουριστική παρουσία στα νησιά.

Ο ρυθμός ανάπτυξης του λιανικού εμπορίου διαμορφώνεται σε +1,98%, τιμή θετική αλλά συγκρατημένη, ελαφρώς χαμηλότερη από εκείνη του χονδρικού εμπορίου της Περιφέρειας (+3,28%, βλ. Παράγραφος 4.1.2) και σαφώς κάτω από τον εθνικό ρυθμό (+8,79%). Ο Ρυθμός Ίδρυσης Λιανικού Εμπορίου ανέρχεται σε 47,63%: σχεδόν μία στις δύο νέες εμπορικές επιχειρήσεις της Περιφέρειας δραστηριοποιείται στο λιανικό εμπόριο. Ο Ρυθμός Παύσης Λιανικού (CBCR Λιανικού) διαμορφώνεται σε 6,23%, οριακά υψηλότερος του εθνικού μέσου όρου για το λιανικό εμπόριο (5,90%), εύρημα που συμβαδίζει με τον ήπιο ρυθμό ανανέωσης της λιανεμπορικής βάσης.

4.2.2 Κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ Λιανικού

Ο κλάδος του λιανικού εμπορίου είναι ιδιαίτερα κατακερματισμένος, γεγονός που από τη μία αναδεικνύει την πολυμορφία της δραστηριότητας, από την άλλη δυσχεραίνει τη συγκριτική ανάλυση χωρίς προηγούμενη ομαδοποίηση των επιμέρους κλάδων. Ως εκ τούτου, προτείνεται η ομαδοποίησή του σε 11 όσο το δυνατόν περισσότερο ομοιογενείς εμπορικές κατηγορίες, ομαδοποίηση που αναδεικνύει σαφή πρότυπα κατανομής, εξειδίκευσης και δυναμικής.⁹

Η κατανομή των 3.391 επιχειρήσεων λιανικού εμπορίου μεταξύ των 11 κατηγοριών αποτυπώνεται στον Πίνακα 4.3. Τρεις κατηγορίες σε υψηλή απόλυτη βάση συγκεντρώνουν αθροιστικά το 65,6% του λιανικού εμπορίου: τα Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός (1.033 επιχειρήσεις, 30,5%), ο Οικιακός Εξοπλισμός, Δόμηση & Κήπος (645 επιχειρήσεις, 19,0%) και η Ένδυση, Υπόδηση & Αθλητικά (547 επιχειρήσεις, 16,1%): κατηγορίες βασικής καταναλωτικής ζήτησης που εξυπηρετούν τις εσωτερικές ανάγκες των νησιωτικών αγορών.

⁹ Η ομαδοποίηση των διψήφιων ΚΑΔ 47 σε 11 ομοιογενείς θεματικές κατηγορίες γίνεται για διευκόλυνση της ανάγνωσης και της συγκριτικής ερμηνείας ανά τύπο εμπορεύματος. Η λίστα κατηγοριών και η αντιστοίχισή τους σε υπο-ΚΑΔ τετραψήφια επίπεδα παρατίθεται στο Μεθοδολογικό Παράρτημα.

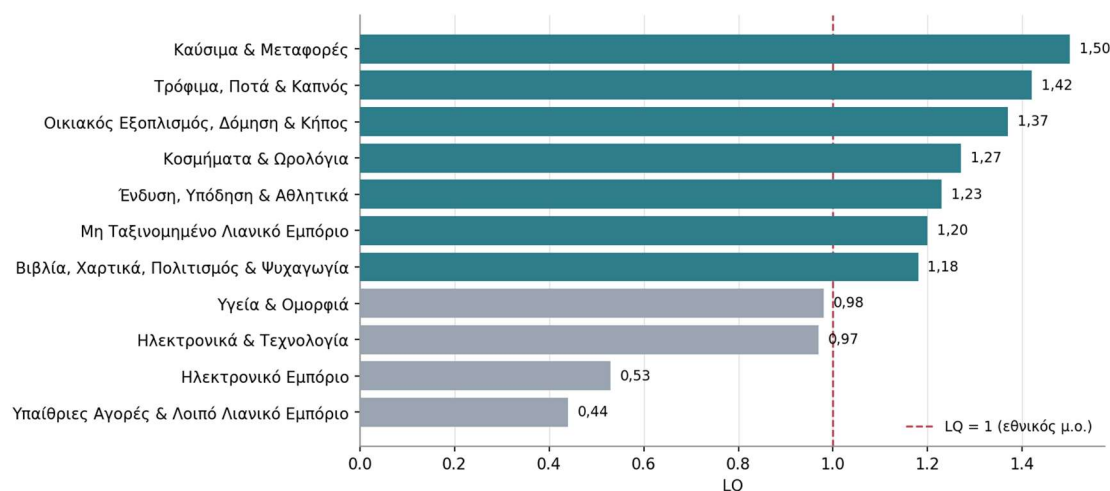
Ακολουθεί το Μη Ταξινομημένο Λιανικό Εμπόριο (430 επιχειρήσεις, 12,7%), ανεβάζοντας τη συμμετοχή της κορυφαίας ομάδας τεσσάρων κατηγοριών σε 78,3% του λιανικού εμπορίου.

Από πλευράς σχετικής εξειδίκευσης, επτά κατηγορίες υπερβαίνουν τον εθνικό μέσο όρο, εύρημα συμβατό με τη λειτουργία του λιανικού εμπορίου ως βασικού διαύλου κάλυψης της καθημερινής ζήτησης στις επιμέρους νησιωτικές αγορές. Η υψηλότερη σχετική εξειδίκευση καταγράφεται στην κατηγορία Καύσιμα & Μεταφορές (163 επιχειρήσεις, LQ = 1,50). Το εύρημα συνδέεται ερμηνευτικά με τη διασπορά του πληθυσμού σε εννέα κατοικημένα νησιά της Περιφέρειας με εκτεταμένα και διακριτά οικιστικά δίκτυα, τα οποία απαιτούν πολλαπλά σημεία διανομής καυσίμων ανά τόπο. Σε υψηλότερη απόλυτη βάση, τα Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός (1.033 επιχειρήσεις, LQ = 1,42), ο Οικιακός Εξοπλισμός (645 επιχειρήσεις, LQ = 1,37) και η Ένδυση (547 επιχειρήσεις, LQ = 1,23) επιβεβαιώνουν τον ρόλο του λιανικού εμπορίου ως βασικής κάλυψης αναγκών. Ακολουθούν τα Κοσμήματα & Ωρολόγια (91 επιχειρήσεις, LQ = 1,27), εύρημα που αποτελεί σημαντική ένδειξη εξειδικευμένης εμπορικής δραστηριότητας πιθανόν προσανατολισμένης προς την τουριστική ζήτηση. Ακολουθούν τα Βιβλία, Χαρτικά, Πολιτισμός & Ψυχαγωγία (93 επιχειρήσεις, LQ = 1,18) και το Μη Ταξινομημένο Λιανικό Εμπόριο (430 επιχειρήσεις, LQ = 1,20), το οποίο περιλαμβάνει εξειδικευμένες δραστηριότητες (οπτικά, μουσικά όργανα, είδη λαϊκής τέχνης, σουβενίρ) καθώς και μη εξειδικευμένα καταστήματα γενικού εμπορίου. Η υπερεκπροσώπηση του εμφανίζει σαφή συσχέτιση με την τουριστική ένταση: οι τέσσερις πλέον τουριστικές νησιωτικές Περιφέρειες καταγράφουν τα υψηλότερα LQ της κατηγορίας πανελλαδικά (Νότιο Αιγαίο 1,65, Ιόνια Νησιά 1,25, Κρήτη 1,22, Βόρειο Αιγαίο 1,20), έναντι τιμών κάτω της μονάδας στις περισσότερες ηπειρωτικές Περιφέρειες.

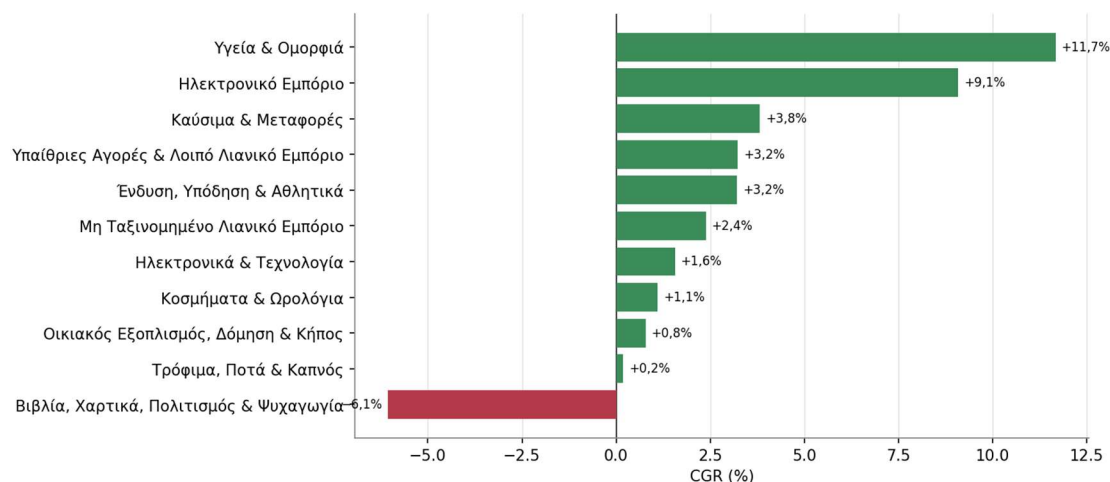
Πίνακας 4.3 — Κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ Λιανικού Εμπορίου

Κατηγορία	Nt	%	CGR	LQ
Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός	1.033	30,46%	+0,19%	1,42
Οικιακός Εξοπλισμός, Δόμηση & Κήπος	645	19,02%	+0,78%	1,37
Ένδυση, Υπόδηση & Αθλητικά	547	16,13%	+3,21%	1,23
Μη Ταξινομημένο Λιανικό Εμπόριο	430	12,68%	+2,38%	1,20
Υγεία & Ομορφιά	220	6,49%	+11,68%	0,98
Καύσιμα & Μεταφορές	163	4,81%	+3,82%	1,50
Βιβλία, Χαρτικά, Πολιτισμός & Ψυχαγωγία	93	2,74%	-6,06%	1,18
Κοσμήματα & Ωρολόγια	91	2,68%	+1,11%	1,27
Ηλεκτρονικό Εμπόριο	72	2,12%	+9,09%	0,53
Ηλεκτρονικά & Τεχνολογία	65	1,92%	+1,56%	0,97
Υπαίθριες Αγορές & Λοιπό Λιανικό Εμπόριο	32	0,94%	+3,23%	0,44

Γράφημα 4.2α — Συντελεστής Χωροθέτησης (LQ) Κατηγοριών Λιανικού Εμπορίου

Γράφημα 4.2β — Ρυθμός Ανάπτυξης (CGR) Κατηγοριών Λιανικού Εμπορίου

4.2.3 Χωρική Κατανομή Λιανικού

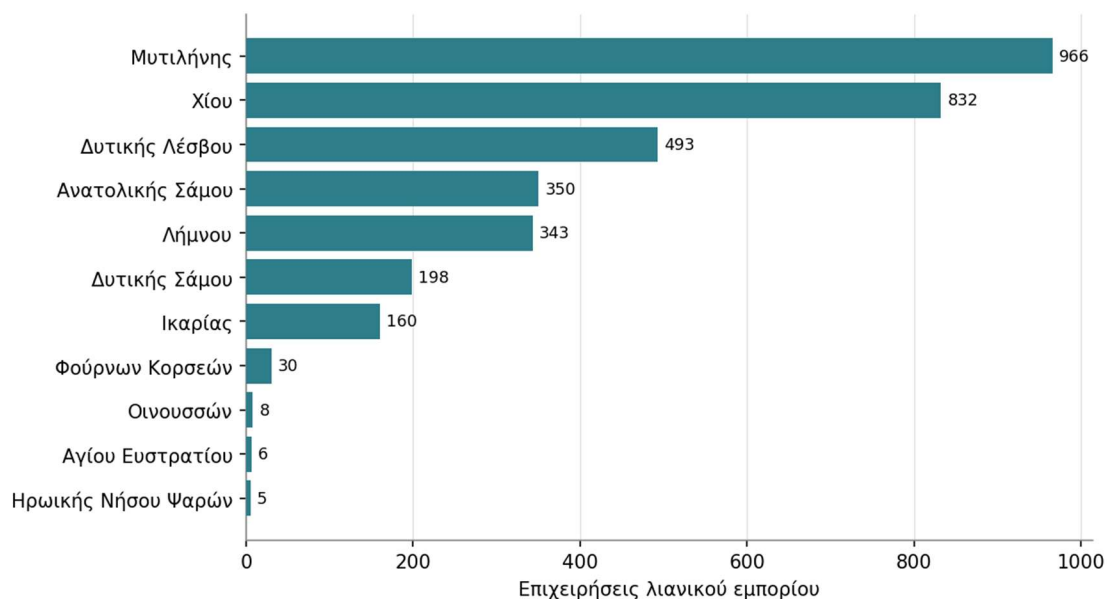
Σε επίπεδο Δήμου, το λιανικό εμπόριο εμφανίζει έντονη γεωγραφική συγκέντρωση στους δύο κύριους αστικούς πόλους της Περιφέρειας (Τύπος Α, Παράγραφος 3.3): ο Δήμος Μυτιλήνης αριθμεί 966 λιανικές επιχειρήσεις (28,5% του λιανικού εμπορίου) και ο Δήμος Χίου 832 (24,5%), συγκεντρώνοντας από κοινού το 53,0% του λιανικού εμπορίου της Περιφέρειας. Έπονται ο Δήμος Δυτικής Λέσβου (493 επιχειρήσεις, 14,5%), ο Δήμος Ανατολικής Σάμου (350 επιχειρήσεις, 10,3%) και ο Δήμος Λήμνου (343 επιχειρήσεις, 10,1%)· οι πέντε αυτοί Δήμοι συγκεντρώνουν συνολικά το 88,0% του λιανικού εμπορίου, με τους υπόλοιπους έξι Δήμους (κυρίως μικρά νησιά) να αντιστοιχούν στο εναπομένον 12,0%.

Πέρα από το απόλυτο μέγεθος, η ένταση του λιανικού εμπορίου, δηλαδή το μερίδιό του στην τοπική επιχειρηματική βάση κάθε Δήμου, παραμένει αξιοσημείωτα ομοιόμορφη: κυμαίνεται στο στενό εύρος 18%–21% στους πέντε μεγαλύτερους Δήμους (Μυτιλήνης 21,1%, Χίου 20,8%, Δυτικής Λέσβου 20,6%, Ανατολικής Σάμου 18,7%, Λήμνου 18,3%).

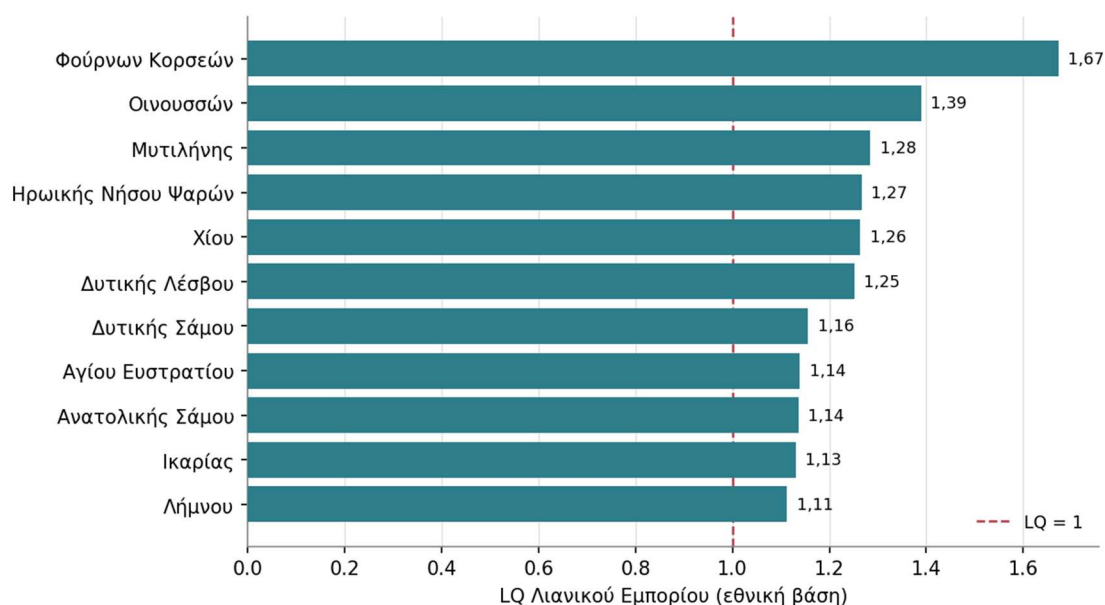
Πρακτικά, σε κάθε Δήμο το λιανικό εμπόριο αντιπροσωπεύει παρόμοιο ποσοστό της τοπικής οικονομίας, ανεξαρτήτως του μεγέθους του νησιού. Η ομοιομορφία αυτή σημαίνει ότι το λιανικό εμπόριο ακολουθεί στενά την κατανομή της συνολικής επιχειρηματικής βάσης κάθε νησιού· και καθώς η ίδια η επιχειρηματική βάση κατανέμεται σχεδόν ανάλογα με τον πληθυσμό (Δείκτης Hoover συνόλου 0,058, δηλαδή θα αρκούσε ανακατανομή μόλις του 5,8% των επιχειρήσεων για πλήρη ταύτιση με την πληθυσμιακή κατανομή), κάθε νησιωτική αγορά λειτουργεί ως αυτοτελής μονάδα κάλυψης της ενδογενούς της ζήτησης. Η ακριβέστερη σχέση του λιανικού εμπορίου με τον πληθυσμό εξετάζεται στην Παράγραφο 4.2.5.

Ιδιαίτερη μνεία απαιτεί ο Δήμος Δυτικής Λέσβου (Τύπος Γ, Παράγραφος 3.3), αγροτικός Δήμος συνδεδεμένος με την παραγωγή ελαιολάδου Λέσβου ΠΟΠ: το λιανικό του εμπόριο (493 λιανικές επιχειρήσεις) καταγράφει οριακά αρνητικό Ρυθμό Ανάπτυξης (CGR -0,80%), τη στιγμή που το χονδρικό εμπόριο του ίδιου Δήμου εμφανίζει τον υψηλότερο ρυθμό ανάπτυξης ολόκληρης της Περιφέρειας (CGR +9,38% επί 105 επιχειρήσεων). Η αντίθεση αυτή ενδέχεται να αντανakλά προσανατολισμό της τοπικής εμπορικής βάσης προς τη χονδρεμπορική διακίνηση αγροτικών προϊόντων παρά προς τη λιανική κατανάλωση, χωρίς ο αρνητικός ρυθμός του λιανικού εμπορίου να συνιστά κατ' ανάγκη ένδειξη διαρθρωτικής συρρίκνωσης.

Γράφημα 4.2γ — Λιανικό Εμπόριο ανά Δήμο

Γράφημα 4.2δ — Συντελεστής Χωροθέτησης Λιανικού Εμπορίου ανά Δήμο

4.2.4 Εξειδίκευση και Ποικιλομορφία

Πέραν της κατανομής και της εξειδίκευσης, ενδιαφέρον παρουσιάζει και η εσωτερική ποικιλομορφία του λιανικού εμπορίου. Ο Δείκτης Εντροπίας (Entropy Index) παρέχει ένα μέτρο του βαθμού στον οποίο η δραστηριότητα κατανέμεται ομοιόμορφα στις 11 κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ· όσο υψηλότερη η τιμή, τόσο μεγαλύτερη η ποικιλομορφία.¹⁰

Στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου ο Δείκτης Εντροπίας του λιανικού εμπορίου διαμορφώνεται σε 1,95, έναντι 2,07 σε εθνικό επίπεδο· οι τιμές αυτές αντιστοιχούν σε 81,3% και 86,3% της μέγιστης δυνατής ποικιλομορφίας αντίστοιχα (η οποία θα προέκυπτε αν οι 11 κατηγορίες είχαν ίσα μερίδια). Η Περιφέρεια εμφανίζει συνεπώς ελαφρώς χαμηλότερη εσωτερική ποικιλομορφία στο λιανικό της εμπόριο σε σχέση με το εθνικό πρότυπο.

Η εικόνα αυτή συνδέεται άμεσα με τη σύνθεση που αναδείχθηκε στην Παράγραφο 4.2.2: η συγκέντρωση του 65,6% στις τρεις κορυφαίες κατηγορίες (Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός, Οικιακός Εξοπλισμός και Ένδυση) συμπιέζει αναλογικά τα μερίδια των υπόλοιπων οκτώ κατηγοριών και περιορίζει ήπια τον δείκτη ποικιλομορφίας. Η υστέρηση έναντι του εθνικού επιπέδου είναι δομικά αναμενόμενη για την κατακερματισμένη νησιωτική αγορά της Περιφέρειας: καθώς κάθε νησί λειτουργεί ως αυτοτελής αγορά περιορισμένης κλίμακας, η τοπική ζήτηση επικεντρώνεται στα αγαθά άμεσης ανάγκης, ενώ οι εξειδικευμένες κατηγορίες μικρότερης κλίμακας παραμένουν περιορισμένες, καθώς ένα μεμονωμένο νησί

¹⁰ $E = -\sum p_i \times \ln(p_i)$, όπου p_i = μερίδιο επιχειρήσεων κατηγορίας i επί του συνόλου του λιανικού εμπορίου. $H_{\max} = \ln(11) \approx 2,398$. Ο δείκτης μετρά την εσωτερική ποικιλομορφία μεταξύ των κατηγοριών ΣΤΑΚΟΔ του λιανικού εμπορίου και διαφέρει από τον Δείκτη Εντροπίας NACE (συνολικής οικονομίας) που παρουσιάζεται στο Κεφάλαιο 6 (RBDI).

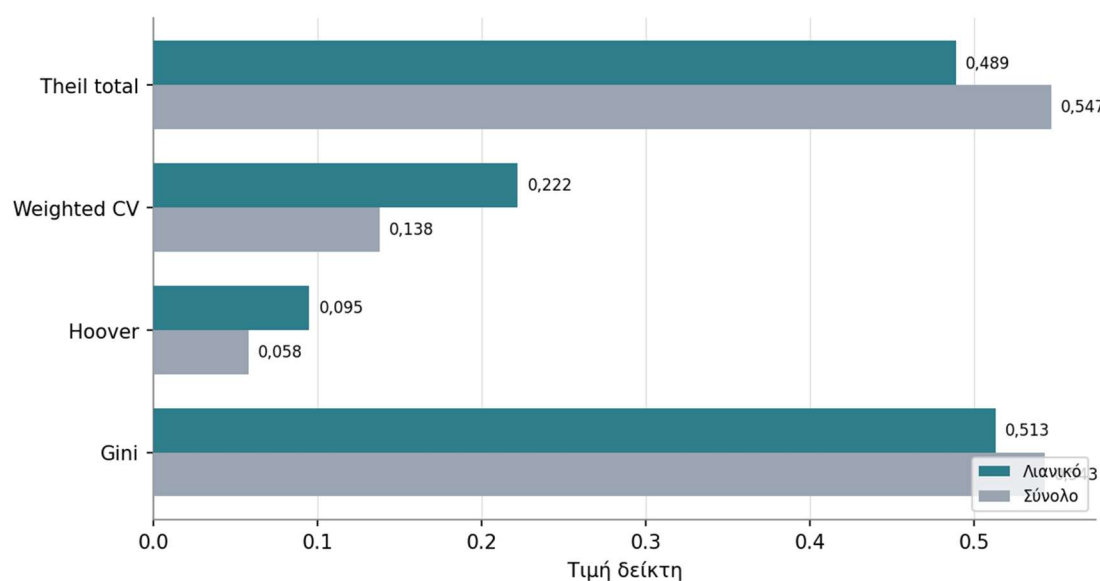
σπανίως διαθέτει αρκετά μεγάλο αγοραστικό κοινό ώστε να στηρίξει εξειδικευμένα καταστήματα που απευθύνονται σε περιορισμένη πελατεία. Η συνολική εικόνα παραμένει ωστόσο αυτή μιας ήπιας, και όχι ακραίας, εξειδίκευσης, χωρίς μονοκαλλιέργεια σε κάποιον κλάδο.

4.2.5 Χωρική Ανισότητα Λιανικού

Η χωρική ανισότητα του λιανικού εμπορίου εξετάζεται μέσω τεσσάρων συμπληρωματικών δεικτών: του Συντελεστή Gini για τη συνολική εικόνα ανισοκατανομής, του Δείκτη Theil για την αποάθροιση της ανισότητας μεταξύ και εντός ΠΕ, του Δείκτη Hoover ως μέτρου της αναγκαίας ανακατανομής για ισοκατανομή ως προς τον πληθυσμό, και του Σταθμισμένου Συντελεστή Μεταβλητότητας (Weighted CV) ως μέτρου διασποράς.

Σε επίπεδο Δήμου, ο Συντελεστής Gini του λιανικού εμπορίου διαμορφώνεται σε 0,513, τιμή χαμηλότερη από τον αντίστοιχο δείκτη του συνόλου της επιχειρηματικότητας (0,543, βλ. Κεφάλαιο 2.5): ως προς την κατανομή του πλήθους των επιχειρήσεων μεταξύ των Δήμων, το λιανικό εμπόριο είναι κάπως πιο ομοιόμορφα κατανεμημένο από τη γενική επιχειρηματική βάση, αφού κάθε κατοικημένο νησί διατηρεί τη δική του λιανεμπορική αγορά. Σε επίπεδο ΠΕ ο Gini του λιανικού εμπορίου υποχωρεί στο 0,365, εύρημα που δείχνει ότι οι μεγαλύτερες αποκλίσεις εντοπίζονται μεταξύ Δήμων της ίδιας ΠΕ παρά μεταξύ διαφορετικών ΠΕ.

Γράφημα 4.2ε — Δείκτες Χωρικής Ανισότητας Λιανικού Εμπορίου

Η αποάθροιση του Δείκτη Theil του λιανικού εμπορίου¹¹ επιβεβαιώνει αυτό το πρότυπο: το 51,2% της χωρικής ανισότητας προέρχεται από αποκλίσεις εντός ΠΕ (μεταξύ Δήμων της

¹¹ Αποάθροιση Δείκτη Theil: $T_{total} = T_{between}$ (διαφορές μεταξύ ΠΕ) + T_{within} (διαφορές εντός ΠΕ, μεταξύ Δήμων της ίδιας ΠΕ). Όσο υψηλότερη η T_{within} συνιστώσα, τόσο η ανισότητα προέρχεται από εσωτερικές ανομοιομορφίες παρά από διαφορές μεταξύ ΠΕ.

ίδιας ΠΕ) και το 48,8% από διαφορές μεταξύ ΠΕ. Η ισορροπία αυτή είναι ασυνήθιστη για ελληνική Περιφέρεια, όπου η συνιστώσα εντός ΠΕ τυπικά υπερβαίνει το 60–70%. Σε αντίθεση με τις ηπειρωτικές Περιφέρειες, όπου οι όμορες ΠΕ έχουν συγκρίσιμα επίπεδα ανάπτυξης, εδώ κάθε ΠΕ αποτελείται από ένα ή περισσότερα διακριτά νησιά με σημαντικές διαφορές μεγέθους και επιχειρηματικής διάρθρωσης· αυτή η ετερογένεια μεταξύ των νησιωτικών ΠΕ προσδίδει ασυνήθιστα μεγάλο βάρος στη συνιστώσα μεταξύ ΠΕ.

Ως προς τη σχέση με τον πληθυσμό, ωστόσο, το λιανικό εμπόριο εμφανίζει ελαφρώς μεγαλύτερη απόκλιση από τη γενική επιχειρηματικότητα. Ο Δείκτης Hoover του λιανικού εμπορίου διαμορφώνεται σε 0,095, έναντι 0,058 για το σύνολο της επιχειρηματικότητας (βλ. Κεφάλαιο 2.5): θα απαιτούνταν η ανακατανομή του 9,5% των λιανικών επιχειρήσεων ώστε η κατανομή τους να ταυτιστεί πλήρως με την πληθυσμιακή. Στην ίδια κατεύθυνση κινείται και ο Σταθμισμένος Συντελεστής Μεταβλητότητας: η τιμή του για το λιανικό εμπόριο (0,222) είναι υψηλότερη από εκείνη του συνόλου της επιχειρηματικότητας (0,138), γεγονός που δείχνει ότι ο αριθμός των λιανικών επιχειρήσεων ανά κάτοικο διαφέρει περισσότερο από Δήμο σε Δήμο απ' ό,τι ο συνολικός αριθμός επιχειρήσεων ανά κάτοικο. Η απόκλιση αυτή προέρχεται κυρίως από ορισμένους δευτερεύοντες Δήμους που συγκεντρώνουν μερίδιο λιανικού εμπορίου ελαφρώς μεγαλύτερο από το πληθυσμιακό τους βάρος, όπως ο Δήμος Δυτικής Λέσβου (το αγροτικό τμήμα της Λέσβου, με μερίδιο λιανικού εμπορίου 14,5% έναντι πληθυσμού 12,7%) και ο Δήμος Λήμνου (10,1% έναντι 8,4%), ενώ οι δύο μεγάλοι αστικοί Δήμοι, με πιο διαφοροποιημένη οικονομία, εμφανίζουν μερίδιο λιανικού εμπορίου οριακά μικρότερο του πληθυσμιακού τους μεριδίου.

4.2.6 Shift-Share Ανάλυση Λιανικού

Η ανάλυση Shift-Share αποαθροίζει την παρατηρηθείσα μεταβολή των επιχειρήσεων λιανικού εμπορίου της Περιφέρειας σε τρεις συνιστώσες: την Εθνική (την αύξηση που θα κατέγραφε η Περιφέρεια αν ακολουθούσε τον εθνικό ρυθμό ανάπτυξης του λιανικού εμπορίου σε πρωτεύουσα δραστηριότητα), τη Διαρθρωτική (Industry Mix, την επίδραση της κλαδικής σύνθεσης της Περιφέρειας) και τη Διαφορική ή Ανταγωνιστική (τη συνεισφορά της τοπικής ανταγωνιστικότητας πέραν των εθνικών και κλαδικών παραγόντων).¹²

¹² Αποαθροισή Shift-Share: Καθαρή Μεταβολή = Εθνική Συνιστώσα (National Effect) + Διαρθρωτική Συνιστώσα (Industry Mix) + Διαφορική Συνιστώσα (Competitive Effect). Θετική Διαφορική Συνιστώσα σημαίνει ότι η Περιφέρεια αναπτύσσεται ταχύτερα από το αναμενόμενο στον συγκεκριμένο κλάδο βάσει εθνικών και κλαδικών παραγόντων. Οι εθνικοί ρυθμοί αναφοράς και οι επιμέρους κλαδικοί ρυθμοί υπολογίζονται επί του εκκαθαρισμένου συνόλου εγγραφών της βάσης δεδομένων: το απόθεμα επιχειρήσεων της περιόδου βάσης (Οκτώβριος 2024) προσαρμόζεται ώστε να αποκλείει τις ανενεργές εγγραφές που διαγράφηκαν με την εκκαθάριση του μητρώου του ΓΕΜΗ, ώστε τα δύο άκρα της περιόδου (Οκτώβριος 2024 και Μάρτιος 2026) να αναφέρονται σε ομοιογενές και συγκρίσιμο σύνολο ενεργών επιχειρήσεων. Έτσι, περιφερειακά και εθνικά μεγέθη συγκρίνονται σε ενιαία βάση και η αποαθροισή (Εθνική / Διαρθρωτική / Διαφορική Συνιστώσα) είναι εσωτερικά συνεπής, με το άθροισμα των Διαφορικών Συνιστωσών όλων των Περιφερειών να ισούται με μηδέν. Στη βάση αυτή, ο εθνικός ρυθμός ανάπτυξης διαμορφώνεται σε +8,25% για το λιανικό και +9,91% για το χονδρικό εμπόριο σε πρωτεύουσα δραστηριότητα.

Στο λιανικό εμπόριο της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, η συνολική καθαρή μεταβολή είναι θετική **(+66 επιχειρήσεις)**. Η **Εθνική Συνιστώσα (+274,18 επιχειρήσεις)** δείχνει πόση αύξηση θα κατέγραφε η Περιφέρεια αν το λιανικό της εμπόριο αναπτυσσόταν με τον εθνικό ρυθμό του κλάδου **(+8,25%)**: πολύ μεγαλύτερη από την πραγματική, εύρημα που από μόνο του δείχνει ότι η τοπική επίδοση υπολείπεται της εθνικής δυναμικής. Η **Διαρθρωτική Συνιστώσα** είναι αρνητική **(-28,80 επιχειρήσεις)**· αυτό σημαίνει ότι η εμπορική δραστηριότητα της Περιφέρειας είναι συγκεντρωμένη σε κατηγορίες που σε εθνικό επίπεδο αναπτύσσονται βραδύτερα από τον μέσο όρο του λιανικού εμπορίου (κυρίως Τρόφιμα και Οικιακός Εξοπλισμός), οπότε η κλαδική της σύνθεση δεν λειτούργησε υπέρ της. Η **Διαφορική Συνιστώσα είναι έντονα αρνητική (-179,37 επιχειρήσεις)** και αποτυπώνει το κενό ανάμεσα στην αναμενόμενη και στην πραγματική αύξηση: το λιανικό εμπόριο αναπτύχθηκε (CGR +1,98%) με ρυθμό σαφώς χαμηλότερο του εθνικού (+8,25%).

Η ανάλυση κατά κατηγορία ΣΤΑΚΟΔ επιβεβαιώνει ότι η υστέρηση είναι καθολική: και οι 11 κατηγορίες λιανικού εμπορίου εμφανίζουν αρνητική Διαφορική Συνιστώσα. Η μεγαλύτερη απόκλιση εντοπίζεται στα **Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός**: ενώ με βάση τον εθνικό ρυθμό θα ανέμενε κανείς αύξηση περίπου +85 επιχειρήσεων, η πραγματική μεταβολή ήταν μόλις +2, με αποτέλεσμα Διαφορική Συνιστώσα **-51,59 επιχειρήσεις** — γεγονός που εξηγεί από μόνο του μεγάλο μέρος της συνολικής υστέρησης. Σημαντικές αρνητικές αποκλίσεις καταγράφονται επίσης στην **Ένδυση, Υπόδηση & Αθλητικά** (-24,46), στην **Υγεία & Ομορφιά** (-24,14) και στον **Οικιακό Εξοπλισμό, Δόμηση & Κήπο** (-21,72). Χαρακτηριστικά, ακόμη και η Υγεία & Ομορφιά, που κατέγραψε τη μεγαλύτερη απόλυτη αύξηση του κλάδου (+23 επιχειρήσεις), αναπτύχθηκε βραδύτερα από τον αντίστοιχο εθνικό ρυθμό, και γι' αυτό εμφανίζει αρνητική Διαφορική Συνιστώσα.

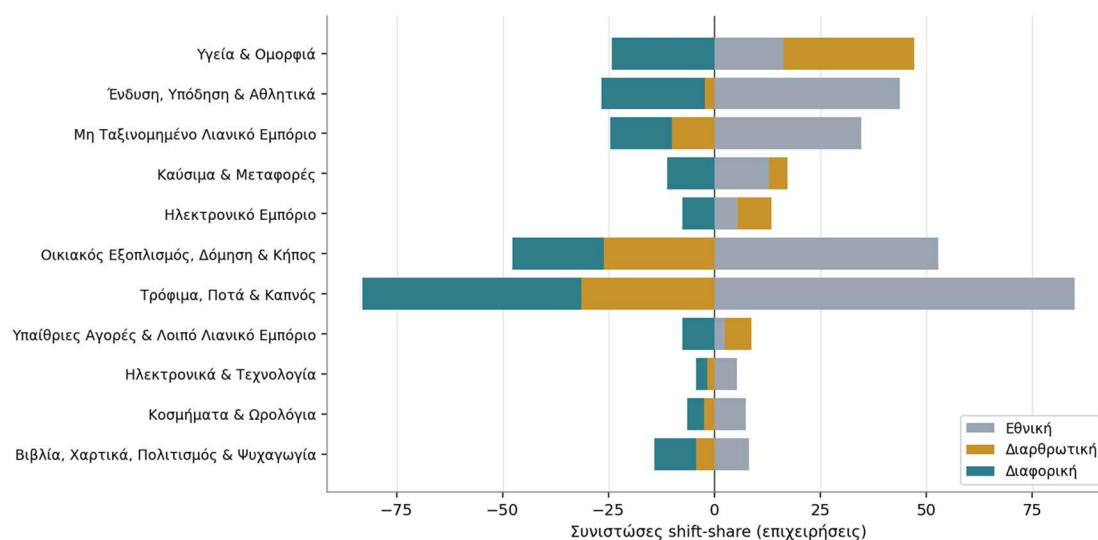
Πίνακας 4.4 — Ανάλυση Shift-Share Λιανικού Εμπορίου

Κατηγορία	Εθνική	Διαρθρωτική	Διαφορική
Υγεία & Ομορφιά	+16,24	+30,90	-24,14
Ένδυση, Υπόδηση & Αθλητικά	+43,70	-2,24	-24,46
Μη Ταξινομημένο Λιανικό Εμπόριο	+34,63	-10,05	-14,58
Καύσιμα & Μεταφορές	+12,95	+4,28	-11,22
Ηλεκτρονικό Εμπόριο	+5,44	+8,09	-7,53
Οικιακός Εξοπλισμός, Δόμηση & Κήπος	+52,77	-26,05	-21,72
Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός	+85,02	-31,43	-51,59
Κοσμήματα & Ωρολόγια	+7,42	-2,50	-3,92
Ηλεκτρονικά & Τεχνολογία	+5,28	-1,62	-2,66
Υπαίθριες Αγορές & Λοιπό Λιανικό Εμπόριο	+2,56	+6,09	-7,65
Βιβλία, Χαρτικά, Πολιτισμός & Ψυχαγωγία	+8,16	-4,27	-9,89

Η εικόνα αυτή είναι συμβατή με τον χαρακτήρα της Περιφέρειας: ένα σύμπλεγμα νησιωτικών αγορών περιορισμένης κλίμακας, όπου το λιανικό εμπόριο εξυπηρετεί κυρίως

την εσωτερική ζήτηση κατοίκων και εποχικών επισκεπτών, με στενά περιθώρια για ρυθμούς ανάπτυξης αντίστοιχους του εθνικού μέσου. Μέρος της συγκρατημένης επίδοσης συνδέεται και με την εκκαθάριση του μητρώου του ΓΕΜΗ κατά την περίοδο αναφοράς, που μείωσε τις καταγεγραμμένες ενεργές επιχειρήσεις. Παρά τη χαμηλή αυτή ονομαστική ανάπτυξη, το λιανικό εμπόριο παραμένει ο μεγαλύτερος κλάδος της τοπικής οικονομίας, με υψηλή σχετική εξειδίκευση (LQ 1,23, από τις υψηλότερες πανελλαδικά). Η εικόνα χρειάζεται διαχρονική παρακολούθηση, ώστε να διακριθεί η συγκυριακή επίδραση της εκκαθάρισης του ΓΕΜΗ από τυχόν εδραιωμένη τάση.

Γράφημα 4.2στ — Shift-Share Λιανικού Εμπορίου ανά Κατηγορία

4.2.7 Κρίσιμα Σημεία Λιανικού

Η συνθετική αξιολόγηση του λιανικού εμπορίου της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου αναδεικνύει τα ακόλουθα κρίσιμα δομικά σημεία:

- **Ισχυρή σχετική εξειδίκευση λιανικού εμπορίου.** Ο Συντελεστής Χωροθέτησης του λιανικού εμπορίου (LQ) = 1,23 κατατάσσει την Περιφέρεια στη 2η θέση πανελλαδικά, αντικατοπτρίζοντας τη δομική ανάγκη των νησιωτικών αγορών να καλύπτουν εσωτερικά την τελική ζήτηση. Η υπερεκπροσώπηση αυτή συνυπάρχει με συγκρατημένο ρυθμό ανάπτυξης (CGR +1,98%), εικόνα που πιθανώς υποδεικνύει περιορισμένα περιθώρια περαιτέρω επέκτασης.
- **Ασύμμετρη δομή λιανικού και χονδρικού εμπορίου.** Η αναλογία λιανικού προς χονδρικό εμπόριο 3,59:1 (έναντι εθνικού 2,00:1) αντανάκλα τη δομικά περιορισμένη χονδρεμπορική βάση των νησιών, τα οποία εξαρτώνται από εξωπεριφερειακά κέντρα διανομής της ηπειρωτικής χώρας για τον εφοδιασμό τους.
- **Συγκέντρωση σε δύο επίπεδα, γεωγραφικό και κλαδικό.** Σε επίπεδο Δήμων, ο Δήμος Μυτιλήνης και ο Δήμος Χίου (Τύπος Α, Παράγραφος 3.3) συγκεντρώνουν αθροιστικά 1.798 λιανικές επιχειρήσεις (53,0% του λιανικού εμπορίου), ενώ σε

επίπεδο κατηγοριών, οι τρεις κορυφαίες (Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός, Οικιακός Εξοπλισμός και Ένδυση) συγκεντρώνουν 65,6% του λιανικού εμπορίου· η δραστηριότητα δηλαδή συγκεντρώνεται τόσο σε λίγους Δήμους όσο και σε λίγες κατηγορίες.

- **Υψηλή εξειδίκευση στα καύσιμα.** Τα Καύσιμα & Μεταφορές ($LQ = 1,50$) εμφανίζουν την υψηλότερη σχετική εξειδίκευση μεταξύ των κατηγοριών λιανικού εμπορίου, εύρημα που συνδέεται με τη διασπορά του πληθυσμού σε εννέα νησιά, καθένα από τα οποία απαιτεί τη δική του υποδομή εφοδιασμού καυσίμων.
- **Ισόρροπη αποάθροιση του Δείκτη Theil.** Στο λιανικό εμπόριο, η χωρική ανισότητα μοιράζεται σχεδόν ισόποσα: το 51,2% οφείλεται σε διαφορές μεταξύ Δήμων της ίδιας ΠΕ και το 48,8% σε διαφορές μεταξύ των ΠΕ. Το πρότυπο αυτό είναι ασυνήθιστο για ελληνική Περιφέρεια, όπου συνήθως κυριαρχούν οι διαφορές εντός της ίδιας ΠΕ. Εδώ η ισχυρή συνιστώσα μεταξύ ΠΕ οφείλεται στο ότι οι πέντε ΠΕ ταυτίζονται με διαφορετικά νησιά (Λέσβου, Χίου, Σάμου, Λήμνου και Ικαρίας), που διαφέρουν σημαντικά σε μέγεθος και οικονομική βάση, με έναν κυρίαρχο επιχειρηματικό πόλο σε καθένα από αυτά.
- **Αποκλίνουσα πορεία λιανικού και χονδρικού εμπορίου στους αγροτικούς Δήμους.** Στον Δήμο Δυτικής Λέσβου (Τύπος Γ) και στον Δήμο Ικαρίας (Τύπος Δ) το λιανικό εμπόριο καταγράφει αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης ($-0,80\%$ και $-0,62\%$ αντίστοιχα). Στον Δήμο Δυτικής Λέσβου, ωστόσο, το χονδρικό εμπόριο αναπτύσσεται με τον υψηλότερο ρυθμό της Περιφέρειας ($+9,38\%$), πιθανόν λόγω της χονδρεμπορικής διακίνησης αγροτικών προϊόντων ΠΟΠ. Οι αποκλίσεις αυτές χρήζουν διαχρονικής παρακολούθησης, ώστε να διαπιστωθεί αν πρόκειται για εδραιωμένη τάση ή για παροδική στατιστική ανωμαλία.
- **Συγκρατημένη χωρική ανισότητα του λιανικού εμπορίου.** Ο Συντελεστής Gini του λιανικού εμπορίου (0,513) παραμένει κάτω από το 0,543 του συνόλου της επιχειρηματικότητας, ένδειξη ότι το λιανικό εμπόριο κατανέμεται κάπως πιο ομοιόμορφα μεταξύ των Δήμων· βασικές λιανεμπορικές λειτουργίες αναπτύσσονται σε κάθε κατοικημένο νησί, ανεξαρτήτως μεγέθους.
- **Σταθερότητα με περιορισμένα περιθώρια ανάπτυξης.** Η συνολική εικόνα του λιανικού εμπορίου της Περιφέρειας συνδυάζει υψηλή σχετική εξειδίκευση ($LQ 1,23$) με ανάπτυξη κάτω από τον εθνικό μέσο (αρνητική Διαφορική Συνιστώσα Shift-Share) και χαμηλό ονομαστικό ρυθμό ανάπτυξης ($CGR +1,98\%$). Η νησιωτικότητα λειτουργεί διττά: αφενός προστατεύει την τοπική λιανεμπορική βάση από τον εξωτερικό ανταγωνισμό, καθώς οι κάτοικοι καλύπτουν τις ανάγκες τους εντός του νησιού· αφετέρου περιορίζει τα περιθώρια επέκτασης, αφού ο μικρός και σχετικά σταθερός πληθυσμός θέτει ανώτατο όριο στο μέγεθος της αγοράς.

4.3 Ανάλυση Χονδρικού Εμπορίου

4.3.1 Γενική Επισκόπηση Χονδρικού

Το χονδρικό εμπόριο της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου αριθμεί 945 επιχειρήσεις (Μάρτιος 2026), αντιπροσωπεύοντας το 21,8% του εμπορικού τομέα και το 5,62% του συνόλου της επιχειρηματικότητας της Περιφέρειας. Η αναλογία λιανικού προς χονδρικό εμπόριο (3,59:1) υπερβαίνει τον εθνικό μέσο όρο (2,00:1), αντισταθμίζοντας την έμφαση της τοπικής αγοράς στην τελική κατανάλωση κατοίκων και επισκεπτών και την εξάρτηση του εφοδιασμού από την ηπειρωτική χώρα. Ο Συντελεστής Χωροθέτησης του χονδρικού εμπορίου (LQ) ανέρχεται σε 0,68 (11η θέση πανελλαδικά), τιμή χαμηλότερη του εθνικού μέσου όρου: η χονδρεμπορική δραστηριότητα που τροφοδοτεί τα εννέα κατοικημένα νησιά (Λέσβο, Χίο, Λήμνο, Σάμο, Ικαρία, Φούρνους Κορσεών, Άγιο Ευστράτιο, Οινούσσες και Ψαρά) εδρεύει σε μεγάλο βαθμό σε κέντρα διανομής εκτός Περιφέρειας, καθώς η εφοδιαστική αλυσίδα εκκινεί κατά κύριο λόγο από ηπειρωτικά λιμάνια, με ενδιάμεσο κόμβο τα μεγάλα αστικά κέντρα/λιμάνια της Περιφέρειας. Μόνο τα Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός εμφανίζουν LQ οριακά πάνω από τον εθνικό μέσο όρο, ενώ οι υπόλοιπες οκτώ κατηγορίες καταγράφονται σε επίπεδα σαφούς υποεκπροσώπησης.

Ως προς τη δυναμική, το χονδρικό εμπόριο εμφανίζει θετικό Ρυθμό Ανάπτυξης (CGR) +3,28%, υψηλότερο από εκείνον του λιανικού εμπορίου (+1,98%, βλ. Παράγραφος 4.1.2), ένδειξη μιας ήπιας αλλά σταθερής ανανέωσης της τοπικής χονδρεμπορικής βάσης. Ο Ρυθμός Ίδρυσης Χονδρικού Εμπορίου διαμορφώνεται σε 9,12%: περίπου μία στις έντεκα νέες εμπορικές επιχειρήσεις της Περιφέρειας δραστηριοποιείται στο χονδρικό εμπόριο. Ο Ρυθμός Παύσης Χονδρικού (CBCR Χονδρικού) παραμένει στο 4,26%, χαμηλότερος από τον εθνικό μέσο όρο για το χονδρικό εμπόριο (4,65%)· ακόμη και υπό την επίδραση της εκκαθάρισης του μητρώου του ΓΕΜΗ, που διόγκωσε γενικά τους ρυθμούς παύσης την περίοδο αναφοράς, η τιμή παραμένει συγκρατημένη, ένδειξη πραγματικής σταθερότητας της χονδρεμπορικής βάσης.

4.3.2 Κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ Χονδρικού

Όπως και στο λιανικό εμπόριο, το χονδρικό εμπόριο της Περιφέρειας ομαδοποιείται σε 9 όσο το δυνατόν περισσότερο ομοιογενείς εμπορικές κατηγορίες προς διευκόλυνση της συγκριτικής ανάλυσης.

Πίνακας 4.6 — Χονδρικό Εμπόριο ανά Κατηγορία ΣΤΑΚΟΔ

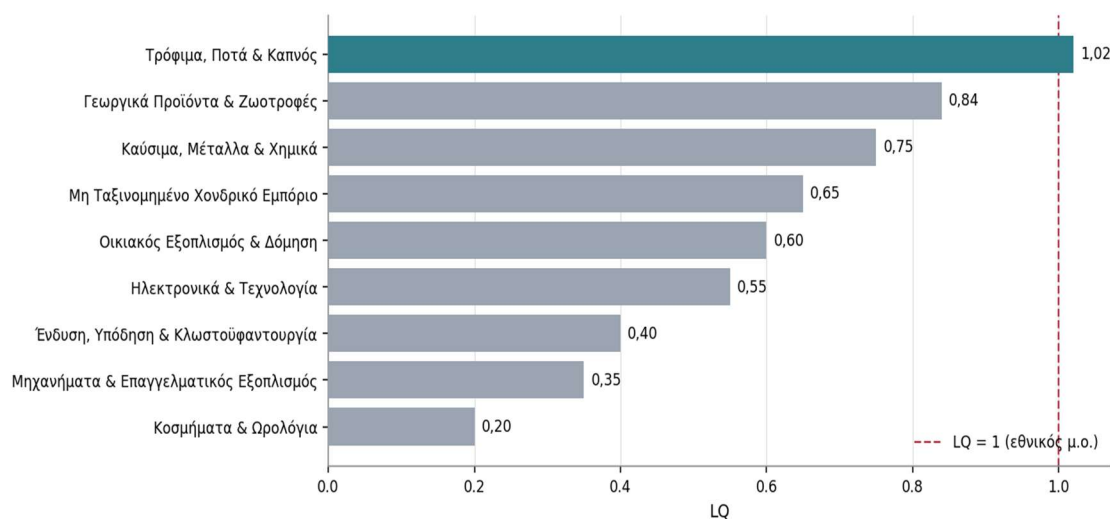
Κατηγορία	Nt	%	CGR	LQ
Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός	358	37,90%	+3,47%	1,02
Οικιακός Εξοπλισμός & Δόμηση	258	27,30%	+3,20%	0,60
Καύσιμα, Μέταλλα & Χημικά	79	8,40%	+5,33%	0,75
Γεωργικά Προϊόντα & Ζωοτροφές	61	6,50%	+1,67%	0,84
Ένδυση, Υπόδηση & Κλωστοϋφαντουργία	55	5,80%	+10,00%	0,40

Κατηγορία	Nt	%	CGR	LQ
Μη Ταξινομημένο Χονδρικό Εμπόριο	49	5,20%	+0,00%	0,65
Μηχανήματα & Επαγγελματικός Εξοπλισμός	47	5,00%	+2,17%	0,35
Ηλεκτρονικά & Τεχνολογία	35	3,70%	-2,78%	0,55
Κοσμήματα & Ωρολόγια	3	0,30%	+0,00%	0,20

Η εσωτερική κατανομή των 945 επιχειρήσεων χονδρικού εμπορίου παρουσιάζει έντονη συγκέντρωση τύπου Pareto: το 80,0% συγκεντρώνεται σε μόλις τέσσερις κατηγορίες, τα Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός (358 επιχειρήσεις, 37,9%), τον Οικιακό Εξοπλισμό & Δόμηση (258, 27,3%), τα Καύσιμα, Μέταλλα & Χημικά (79, 8,4%) και τα Γεωργικά Προϊόντα & Ζωοτροφές (61, 6,5%). Μόνο οι δύο κορυφαίες κατηγορίες απορροφούν το 65,2% του χονδρικού εμπορίου, με τα Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός να αποτελούν τον κυρίαρχο κλάδο, εξυπηρετώντας τόσο τις διατροφικές ανάγκες του μόνιμου πληθυσμού (194.943 κάτοικοι) όσο και τη σταθερή τουριστική κίνηση εθνικής εμβέλειας στα νησιά.

Η ανάλυση κατά Συντελεστή Χωροθέτησης αποκαλύπτει γενικευμένη υποεκπροσώπηση του χονδρικού εμπορίου: ακόμη και τα Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός, ο μεγαλύτερος χονδρεμπορικός κλάδος της Περιφέρειας, μόλις που φτάνει τον εθνικό μέσο όρο (LQ = 1,02), καθώς καμία κατηγορία δεν ξεχωρίζει με ουσιαστική υπερεκπροσώπηση. Οι υπόλοιπες οκτώ κατηγορίες κινούνται κάτω από τον εθνικό μέσο όρο, από τα Γεωργικά Προϊόντα & Ζωοτροφές (61 επιχειρήσεις, LQ 0,84) και τα Καύσιμα, Μέταλλα & Χημικά (79 επιχειρήσεις, LQ 0,75· επαγγελματικά καύσιμα και υλικά, διακριτά από τα λιανικά πρατήρια υγρών καυσίμων) έως τα Κοσμήματα & Ωρολόγια (3 επιχειρήσεις, LQ 0,20), που εμφανίζουν τη χαμηλότερη εκπροσώπηση.

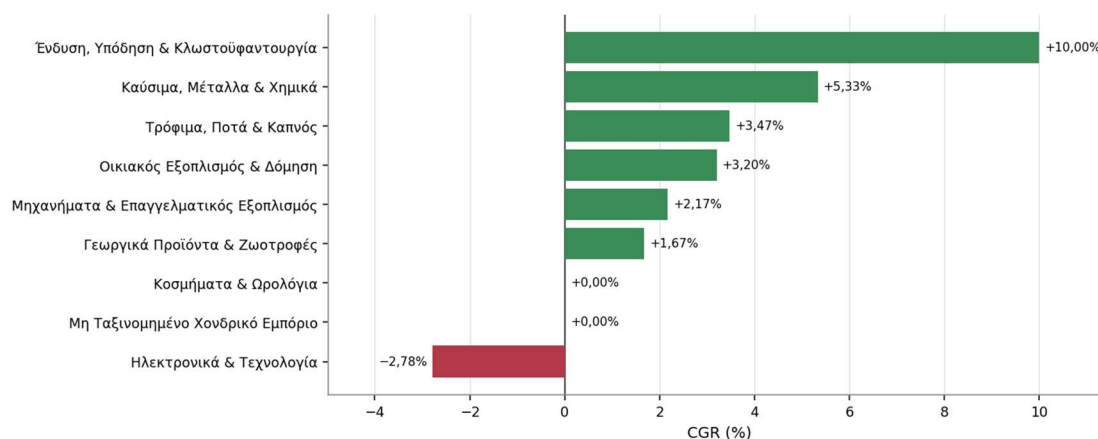
Γράφημα 4.3α — LQ ανά κατηγορία χονδρικού εμπορίου

Σε όρους δυναμικής, την υψηλότερη ανάπτυξη εμφανίζουν η Ένδυση, Υπόδηση & Κλωστοϋφαντουργία (55 επιχειρήσεις, CGR +10,00%) και τα Καύσιμα, Μέταλλα & Χημικά

(79 επιχειρήσεις, +5,33%), ενώ οι δύο κυρίαρχες κατηγορίες αναπτύσσονται με συγκρατημένους θετικούς ρυθμούς (Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός +3,47%· Οικιακός Εξοπλισμός & Δόμηση +3,20%). Μοναδική κατηγορία με αρνητικό ρυθμό είναι τα Ηλεκτρονικά & Τεχνολογία (35 επιχειρήσεις, -2,78%), ενώ για κατηγορίες πολύ μικρής βάσης, όπως τα Κοσμήματα & Ωρολόγια (3 επιχειρήσεις), η ποσοστιαία μεταβολή δεν αξιολογείται ως δομικά σημαντικό εύρημα.

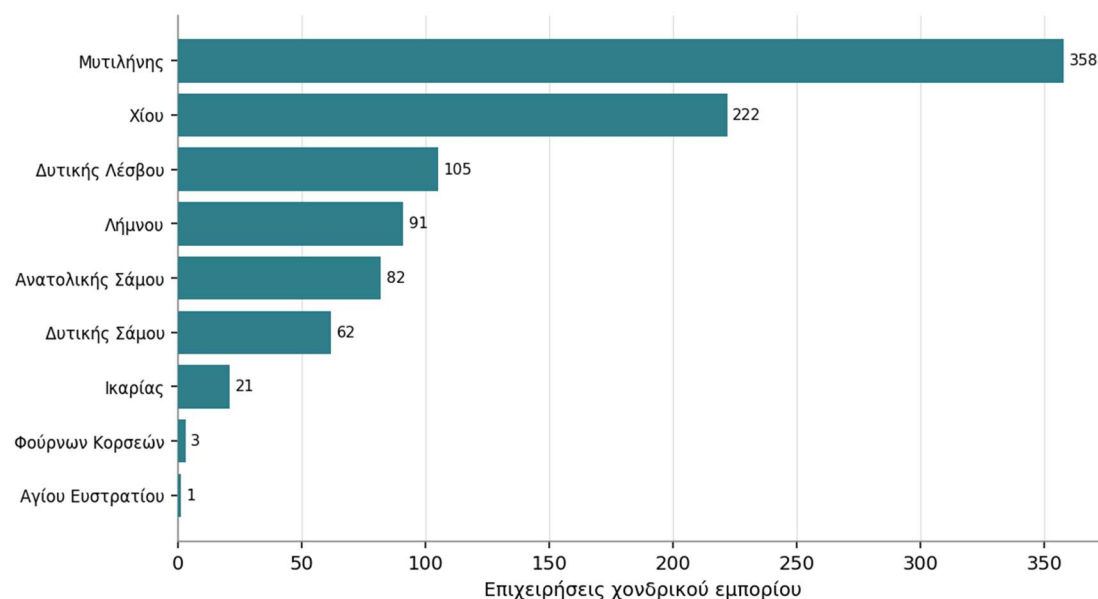
Γράφημα 4.3β — CGR ανά κατηγορία χονδρικού εμπορίου

4.3.3 Χωρική Κατανομή Χονδρικού

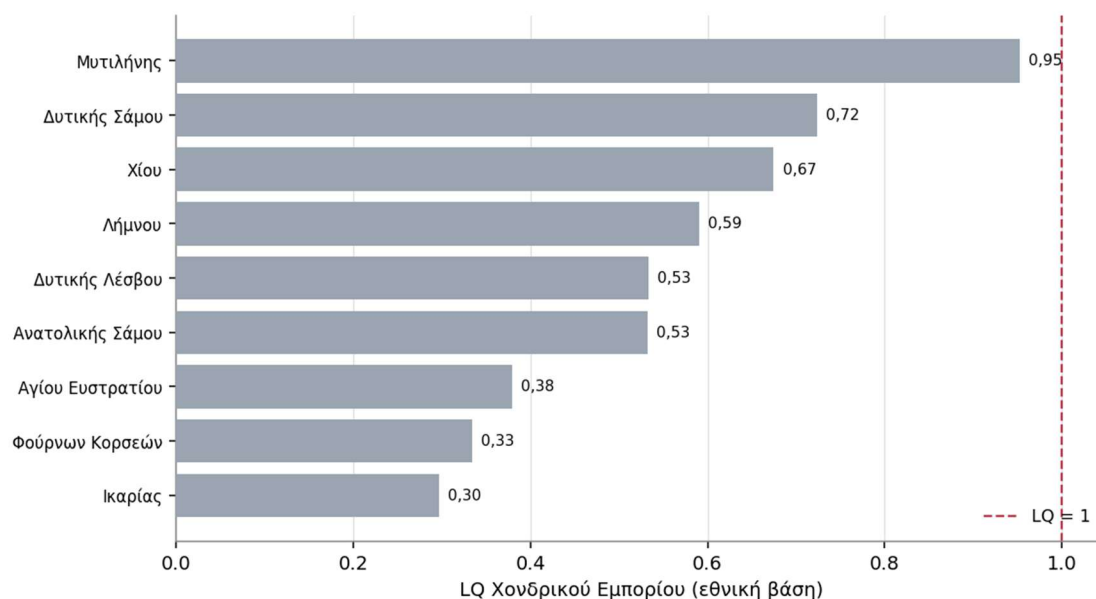
Η χωρική κατανομή του χονδρικού εμπορίου εμφανίζει ακόμη πιο έντονη συγκέντρωση από αυτή του λιανικού: το 82,1% των επιχειρήσεων χονδρικού εμπορίου συγκεντρώνεται στους τέσσερις μεγαλύτερους Δήμους. Ο Δήμος Μυτιλήνης συγκεντρώνει 358 επιχειρήσεις (37,9% του περιφερειακού χονδρικού εμπορίου), ο Δήμος Χίου 222 (23,5%), ο Δήμος Δυτικής Λέσβου 105 (11,1%) και ο Δήμος Λήμνου 91 (9,6%). Μόνο οι δύο μεγαλύτεροι Δήμοι, Μυτιλήνης και Χίου, απορροφούν το 61,4% του χονδρικού εμπορίου, κατανομή που αντανακλά τη συγκέντρωση των χονδρεμπορικών επιχειρήσεων στους κόμβους σύνδεσης με την ενδοχώρα, μέσω των οποίων τροφοδοτείται η Περιφέρεια.

Γράφημα 4.3γ — Χωρική Κατανομή Χονδρικού Εμπορίου ανά Δήμο

Ως προς τους ρυθμούς ανάπτυξης ανά Δήμο, υψηλότερο όλων καταγράφει ο Δήμος Δυτικής Λέσβου (105 επιχειρήσεις, CGR +9,38%), εύρημα που πιθανόν συνδέεται με τη διακίνηση αγροτικών προϊόντων (ΠΟΠ ελαιόλαδο Λέσβου). Ο Δήμος Χίου (222 επιχειρήσεις, +3,74%) αναπτύσσεται επίσης θετικά, ενώ ο Δήμος Μυτιλήνης, παρά τη μεγαλύτερη βάση, καταγράφει συγκρατημένο ρυθμό (+1,99%). Τα δευτερεύοντα νησιωτικά κέντρα διατηρούν μικρότερη αλλά αναγκαία χονδρεμπορική παρουσία ως τοπικοί κόμβοι εφοδιασμού: ο Δήμος Λήμνου (91 επιχειρήσεις, +2,25%), ο Δήμος Ανατολικής Σάμου (82 επιχειρήσεις, +1,23%) και ο Δήμος Δυτικής Σάμου (62 επιχειρήσεις, +5,08%). Οι Δήμοι των μικρότερων νησιών (Φούρνων Κορσεών, Αγίου Ευστρατίου, Οινουσσών, Ψαρών) εμφανίζουν ελάχιστη ή μηδενική χονδρεμπορική δραστηριότητα, ένδειξη πλήρους εξάρτησης από εφοδιαστικές αλυσίδες της ηπειρωτικής χώρας μέσω θαλάσσιων δρομολογίων.

Γράφημα 4.3δ — LQ Χονδρικού Εμπορίου ανά Δήμο

4.3.4 Εξειδίκευση και Ποικιλομορφία Χονδρικού

Αντίστοιχα με το λιανικό εμπόριο, η εσωτερική ποικιλομορφία του χονδρικού εμπορίου εξετάζεται μέσω του Δείκτη Εντροπίας στις 9 κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ χονδρικού εμπορίου.¹³ Στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου ο Δείκτης Εντροπίας του χονδρικού εμπορίου διαμορφώνεται σε 1,72, έναντι 1,86 σε εθνικό επίπεδο· οι τιμές αυτές αντιστοιχούν σε 78,3% και 84,7% της μέγιστης δυνατής ποικιλομορφίας ($\ln(9) \approx 2,197$) αντίστοιχα. Η Περιφέρεια εμφανίζει συνεπώς χαμηλότερη εσωτερική ποικιλομορφία στο χονδρικό εμπόριο από το εθνικό πρότυπο, σε εντονότερο βαθμό απ' ό,τι στο λιανικό (βλ. Παράγραφος 4.2.4).

Η εικόνα αυτή συνδέεται με τη συγκέντρωση που αναδείχθηκε στην Παράγραφο 4.3.2: οι δύο κορυφαίες κατηγορίες, τα Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός (37,9%) και ο Οικιακός Εξοπλισμός & Δόμηση (27,3%), συγκεντρώνουν από κοινού το 65,2% του χονδρικού εμπορίου, ενώ οι υπόλοιπες επτά κατηγορίες καλύπτουν το εναπομένον 34,8%. Η χαμηλή διαρθρωτική ποικιλομορφία δεν αποδίδεται σε επιχειρηματική αδυναμία, αλλά στους γεωγραφικούς και δομικούς περιορισμούς μιας νησιωτικής αγοράς που εξυπηρετείται κυρίως από εξωπεριφερειακά κέντρα διανομής· το τοπικό χονδρεμπόριο οργανώνεται γύρω από δύο βασικές κατηγορίες κάλυψης καθημερινών καταναλωτικών αναγκών, τα τρόφιμα και τον οικιακό εξοπλισμό.

¹³ Ο Δείκτης Εντροπίας του χονδρικού εμπορίου μετρά την εσωτερική ποικιλομορφία μεταξύ των 9 κατηγοριών ΣΤΑΚΟΔ χονδρικού εμπορίου, με μέγιστη τιμή $\ln(9) \approx 2,197$. Διαφέρει από τον Δείκτη Εντροπίας NACE (συνολικής οικονομίας) που παρουσιάζεται στο Κεφάλαιο 6 (RBDI).

4.3.5 Χωρική Ανισότητα Χονδρικού

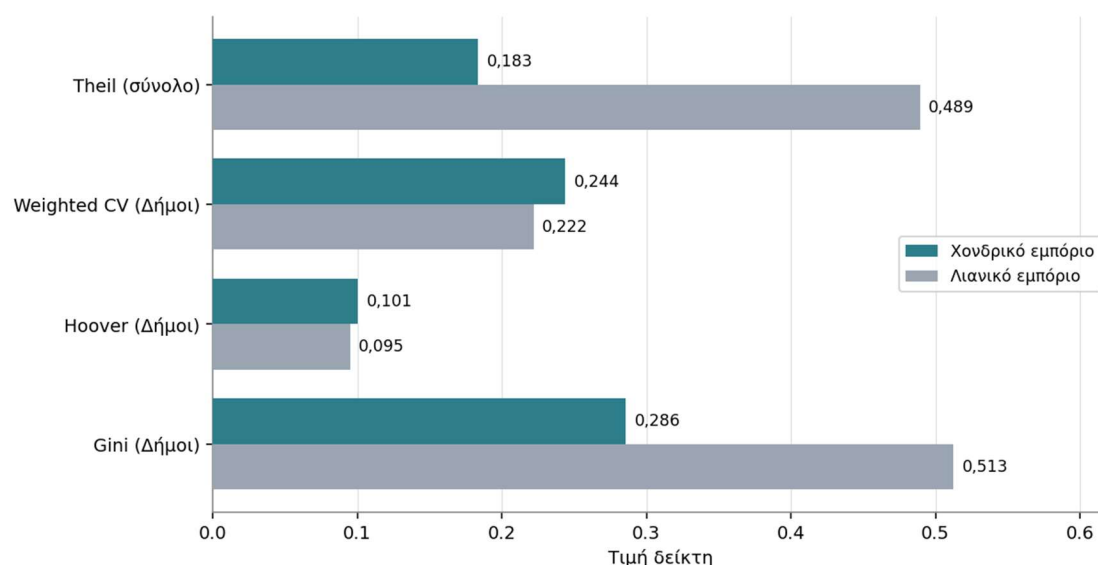
Η χωρική ανισότητα του χονδρικού εμπορίου εξετάζεται μέσω των ίδιων τεσσάρων δεικτών που χρησιμοποιήθηκαν για το λιανικό (βλ. Παράγραφος 4.2.5): του Συντελεστή Gini, του Δείκτη Theil, του Δείκτη Hoover και του Σταθμισμένου Συντελεστή Μεταβλητότητας.

Σε αντίθεση με το λιανικό εμπόριο, το χονδρικό εμπόριο εμφανίζει έντονη γεωγραφική πόλωση. Η αποάθροιση του Δείκτη Theil αποδίδει το 96,8% της ανισότητας σε διαφορές μεταξύ ΠΕ και μόλις το 3,2% σε διαφορές μεταξύ Δήμων της ίδιας ΠΕ. Η συντριπτική κυριαρχία της συνιστώσας μεταξύ ΠΕ αντανακλά μια σαφή δυαδικότητα: οι ΠΕ Λέσβου (463 επιχειρήσεις) και Χίου (222) συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο μέρος του χονδρικού εμπορίου, με δευτερεύοντα ρόλο για την ΠΕ Σάμου (144), ενώ οι μικρότερες ΠΕ Λήμνου (92) και Ικαρίας (24) διαθέτουν ελάχιστη χονδρεμπορική παρουσία. Η χαμηλή συνιστώσα εντός ΠΕ δεν σημαίνει απόλυτη ομοιομορφία, αλλά ότι οι διαφορές μεταξύ Δήμων της ίδιας ΠΕ είναι μικρές μπροστά στο χάσμα μεταξύ των ΠΕ: ενδεικτικά, στην ΠΕ Σάμου οι δύο Δήμοι έχουν παραπλήσια βάση (Ανατολικής Σάμου 82, Δυτικής Σάμου 62), ενώ ακόμη και η υπεροχή του Δήμου Μυτιλήνης (358) έναντι του Δήμου Δυτικής Λέσβου (105) εντός της ΠΕ Λέσβου παραμένει μικρή σε σχέση με την απόσταση που χωρίζει την ΠΕ Λέσβου (463) από την ΠΕ Ικαρίας (24).

Οι δύο δείκτες απόκλισης από τον πληθυσμό επιβεβαιώνουν αυτή τη συγκέντρωση. Ο Δείκτης Hoover του χονδρικού εμπορίου διαμορφώνεται σε 0,101, που σημαίνει ότι θα απαιτούνταν η ανακατανομή του 10,1% των χονδρεμπορικών επιχειρήσεων ώστε η κατανομή τους να ταυτιστεί με την πληθυσμιακή, έναντι μόλις 5,8% για το σύνολο της επιχειρηματικότητας. Ομοίως, ο Σταθμισμένος Συντελεστής Μεταβλητότητας του χονδρικού εμπορίου (0,244 έναντι 0,138 για το σύνολο) δείχνει μεγαλύτερη διακύμανση των χονδρεμπορικών επιχειρήσεων ανά κάτοικο μεταξύ των Δήμων· το χονδρικό εμπόριο αποκλίνει περισσότερο από την πληθυσμιακή κατανομή απ' ό,τι η γενική επιχειρηματικότητα.

Ο χαμηλότερος Συντελεστής Gini του χονδρικού εμπορίου σε επίπεδο Δήμου (0,286, έναντι 0,513 του λιανικού) είναι συνεπής με την παραπάνω εικόνα: στο εσωτερικό κάθε νησιού η χονδρεμπορική δραστηριότητα είναι σχετικά διάσπαρτη, με την ουσιαστική συγκέντρωση να εκδηλώνεται μεταξύ των νησιωτικών ΠΕ, όπως αποτυπώνουν ο Δείκτης Theil και ο Δείκτης Hoover.

Γράφημα 4.3ε — Δείκτες Χωρικής Ανισότητας Χονδρικού Εμπορίου vs Λιανικού

4.3.6 Shift-Share Ανάλυση Χονδρικού

Η ανάλυση Shift-Share του χονδρικού εμπορίου ακολουθεί την ίδια μεθοδολογία με το λιανικό εμπόριο (βλ. Παράγραφος 4.2.6), αποσθροίζοντας τη μεταβολή σε Εθνική, Διαρθρωτική και Διαφορική Συνιστώσα.

Στο χονδρικό εμπόριο της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, η συνολική καθαρή μεταβολή είναι θετική (**+30 επιχειρήσεις**). Η **Εθνική Συνιστώσα (+90,67 επιχειρήσεις)** δείχνει πόση αύξηση θα κατέγραφε η Περιφέρεια αν το χονδρικό της εμπόριο αναπτυσσόταν με τον εθνικό ρυθμό του κλάδου (**+9,91%**): αρκετά μεγαλύτερη από την πραγματική. Η **Διαρθρωτική Συνιστώσα** είναι ουσιαστικά ουδέτερη (**+0,13 επιχειρήσεις**), καθώς η κλαδική σύνθεση του χονδρικού εμπορίου της Περιφέρειας δεν αποκλίνει σημαντικά από την εθνική. Η **Διαφορική Συνιστώσα είναι αρνητική (-60,80 επιχειρήσεις)**: το χονδρικό εμπόριο αναπτύχθηκε με θετικό ρυθμό (CGR +3,28%), αλλά σαφώς χαμηλότερο του εθνικού (+9,91%), υστερώντας έναντι της εθνικά αναμενόμενης επίδοσης.

Η ανάλυση κατά κατηγορία ΣΤΑΚΟΔ δείχνει ότι και οι 9 κατηγορίες χονδρικού εμπορίου εμφανίζουν αρνητική Διαφορική Συνιστώσα. Η μεγαλύτερη απόκλιση εντοπίζεται στα **Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός**: ενώ με βάση τον εθνικό ρυθμό θα ανέμενε κανείς αύξηση περίπου +34 επιχειρήσεων, η πραγματική μεταβολή ήταν +12, με αποτέλεσμα Διαφορική Συνιστώσα **-24,51 επιχειρήσεις**. Ακολουθεί ο **Οικιακός Εξοπλισμός & Δόμηση (-15,45)**, ενώ οι υπόλοιπες κατηγορίες εμφανίζουν μικρότερες αρνητικές αποκλίσεις, καθεμία αναπτυσσόμενη βραδύτερα από τον αντίστοιχο εθνικό ρυθμό.

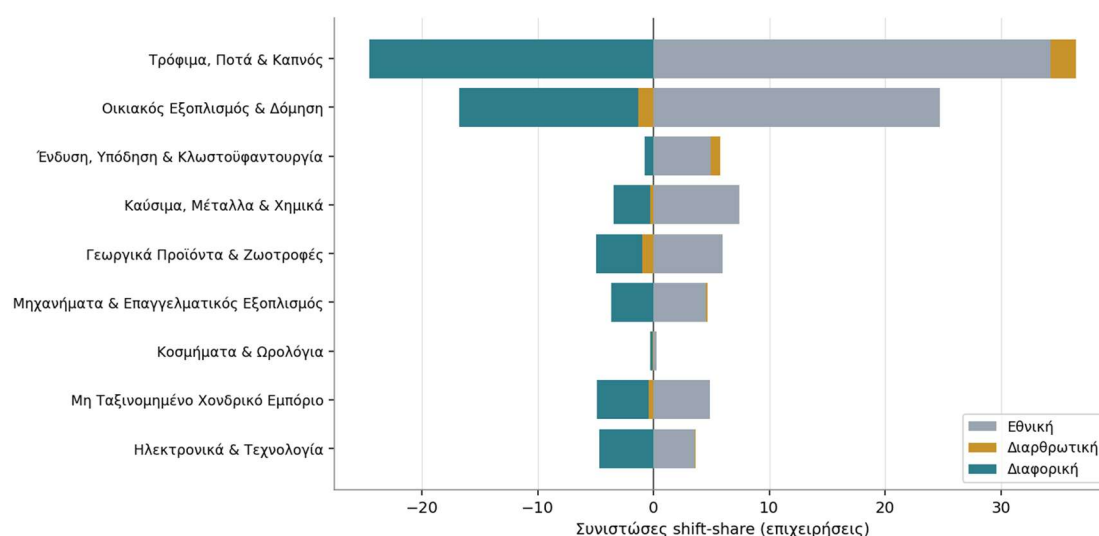
Πίνακας 4.7 — Shift-Share Χονδρικού Εμπορίου ανά κατηγορία ΣΤΑΚΟΔ

Κατηγορία	Εθνική	Διαρθρωτική	Διαφορική
Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός	+34,29	+2,22	-24,51
Οικιακός Εξοπλισμός & Δόμηση	+24,77	-1,32	-15,45

Κατηγορία	Εθνική	Διαρθρωτική	Διαφορική
Ένδυση, Υπόδηση & Κλωστοϋφαντουργία	+4,95	+0,82	-0,78
Καύσιμα, Μέταλλα & Χημικά	+7,43	-0,26	-3,18
Γεωργικά Προϊόντα & Ζωοτροφές	+5,95	-1,00	-3,95
Μηχανήματα & Επαγγελματικός Εξοπλισμός	+4,56	+0,08	-3,64
Μη Ταξινομημένο Χονδρικό Εμπόριο	+4,86	-0,45	-4,41
Κοσμήματα & Ωρολόγια	+0,30	-0,05	-0,25
Ηλεκτρονικά & Τεχνολογία	+3,57	+0,08	-4,65

Η εικόνα αυτή είναι απολύτως συμβατή με τη δομή του χονδρικού εμπορίου σε νησιωτική Περιφέρεια. Το χονδρικό εμπόριο εμφανίζει χαμηλό Συντελεστή Χωροθέτησης (LQ 0,68, βλ. Παράγραφος 4.3.1) και η αναλογία λιανικού προς χονδρικό εμπόριο φτάνει το 3,59:1 (από τις υψηλότερες πανελλαδικά), καθώς τα νησιά εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τα χονδρεμπορικά και διανεμητικά κέντρα της ηπειρωτικής χώρας, αντί να αναπτύσσουν δικό τους εκτεταμένο χονδρεμπορικό ιστό. Σε αυτό το πλαίσιο, η τοπική χονδρεμπορική δραστηριότητα παραμένει περιορισμένη και κατακερματισμένη, εστιασμένη κυρίως στη διανομή τροφίμων και αγαθών καθημερινής κατανάλωσης· ακόμη και οι κατηγορίες που συνδέονται με την τοπική αγροτική παραγωγή κινήθηκαν με συγκρατημένους ρυθμούς. Η αρνητική Διαφορική Συνιστώσα αποτυπώνει ακριβώς αυτό το διαρθρωτικό όριο, ενισχυμένο από την εκκαθάριση του μητρώου του ΓΕΜΗ· η εικόνα αυτή χρειάζεται διαχρονική παρακολούθηση ώστε να διαπιστωθεί αν η υστέρηση αποτελεί σταθερό διαρθρωτικό χαρακτηριστικό ή συγκυριακό φαινόμενο που οφείλεται στην εκκαθάριση του μητρώου.

Γράφημα 4.3στ — Shift-Share Διάγραμμα ανά κατηγορία χονδρικού εμπορίου

4.3.7 Κρίσιμα Σημεία Χονδρικού

Η συνολική ανάλυση του χονδρικού εμπορίου της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου αναδεικνύει τα ακόλουθα κρίσιμα ευρήματα:

- **Δομικά υποεκπροσωπούμενο, νησιωτικής προέλευσης χονδρεμπόριο.** Με Συντελεστή Χωροθέτησης 0,68 (11η θέση πανελλαδικά) και αναλογία λιανικού προς χονδρικό εμπόριο 3,59:1 (έναντι 2,00:1 εθνικά), το χονδρικό εμπόριο της Περιφέρειας είναι διαρθρωτικά περιορισμένο, όχι λόγω επιχειρηματικής αδυναμίας αλλά ως συνέπεια της νησιωτικότητας: τα νησιά τροφοδοτούνται από κέντρα διανομής της ηπειρωτικής χώρας, με ενδιάμεσο κόμβο τα μεγάλα λιμάνια της Περιφέρειας, που εν προκειμένω συμπίπτουν με τα αστικά της κέντρα.
- **Συγκέντρωση σε λίγες κατηγορίες βασικής κατανάλωσης.** Το χονδρικό εμπόριο Τροφίμων, Ποτών & Καπνού, η μόνη κατηγορία που αγγίζει τον εθνικό μέσο όρο ($LQ = 1,02$), μαζί με τον Οικιακό Εξοπλισμό & Δόμηση συγκεντρώνουν το 65,2% του χονδρικού εμπορίου, ενώ ο Δείκτης Εντροπίας (1,72, ή 78,3% της μέγιστης τιμής, έναντι 84,7% εθνικά) επιβεβαιώνει τη χαμηλή κλαδική ποικιλομορφία: το χονδρεμπόριο εξυπηρετεί κυρίως αγαθά καθημερινής κατανάλωσης.
- **Έντονη γεωγραφική πόλωση μεταξύ νησιών.** Το 96,8% της χωρικής ανισότητας (Δείκτης Theil) προέρχεται από διαφορές μεταξύ ΠΕ: η δραστηριότητα συγκεντρώνεται στις ΠΕ Λέσβου και Χίου, και δευτερευόντως Σάμου, ενώ τα μικρότερα νησιά διαθέτουν ελάχιστη παρουσία. Ο Δείκτης Hoover (0,101) επιβεβαιώνει την απόκλιση από την πληθυσμιακή κατανομή.
- **Ανάπτυξη κάτω από τον εθνικό μέσο.** Το χονδρικό εμπόριο αναπτύσσεται με ρυθμό +3,28% (υψηλότερο του λιανικού), αλλά σαφώς χαμηλότερα από τον εθνικό ρυθμό (+9,91%): η Διαφορική Συνιστώσα είναι αρνητική (-60,80 επιχειρήσεις), εύρημα που δείχνει ότι η τοπική επίδοση υπολείπεται της εθνικά αναμενόμενης.
- **Δυσαικτικότητα μεγέθους και δυναμικής μεταξύ Δήμων.** Οι Δήμοι Μυτιλήνης και Χίου συγκεντρώνουν πάνω από το 60% της χονδρεμπορικής βάσης αλλά αναπτύσσονται με συγκρατημένους ρυθμούς (+1,99% και +3,74% αντίστοιχα), ενώ τον υψηλότερο ρυθμό της Περιφέρειας καταγράφει ο μικρότερος Δήμος Δυτικής Λέσβου (+9,38%), πιθανόν λόγω της διακίνησης αγροτικών προϊόντων (ΠΟΠ ελαιόλαδο Λέσβου).
- **Συνολική εικόνα: περιορισμένο αλλά ανθεκτικό χονδρεμπόριο.** Παρά την περιορισμένη απόλυτη βάση του και τη συγκέντρωσή του σε δύο νησιά, με εξάρτηση από τις εφοδιαστικές αλυσίδες της ηπειρωτικής χώρας, το χονδρικό εμπόριο της Περιφέρειας εμφανίζει θετική τοπική δυναμική και εξυπηρετεί τις ανάγκες βασικής κατανάλωσης μιας νησιωτικής Περιφέρειας εθνικής τουριστικής εμβέλειας.

Κεφάλαιο 5 — Το Εμπόριο σε Αριθμούς: Συνθετική Ανάγνωση

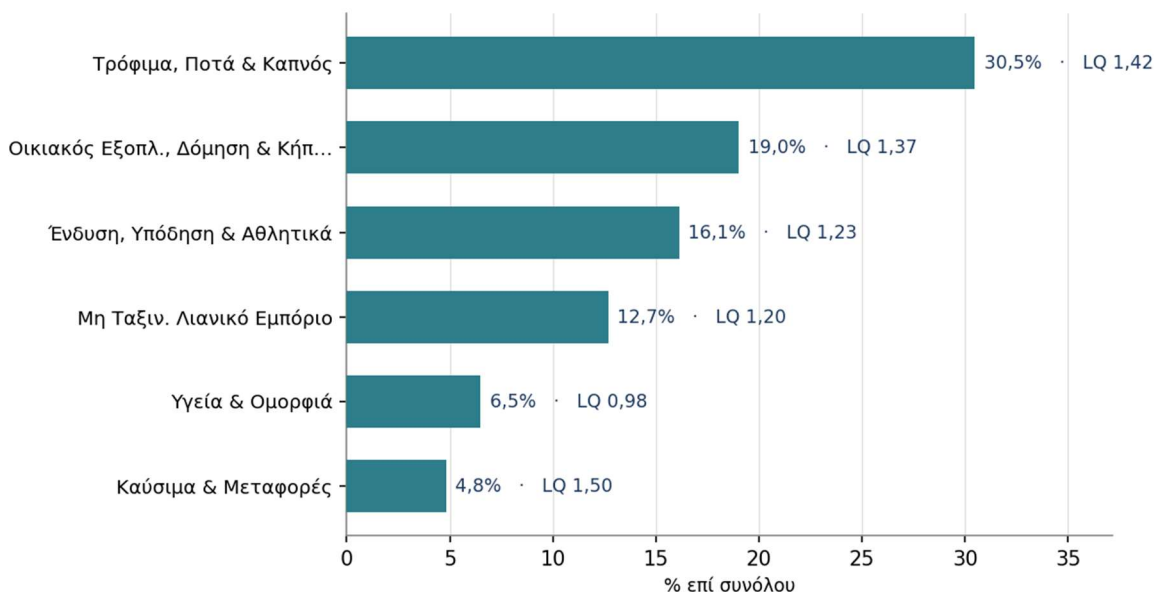
Το παρόν κεφάλαιο συνθέτει τα ευρήματα των προηγούμενων ενοτήτων του εμπορικού τομέα, εστιάζοντας στις κρίσιμες κατηγορίες, τη δυναμική και τη χωρική τυπολογία των εμπορικών πόλων της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου. Αποτελεί συμπληρωματική, συνθετική αναφορά ως προς τις αναλυτικές ενότητες του Κεφαλαίου 4.

5.1 Κυρίαρχοι Κλάδοι του Εμπορίου

Στο **λιανικό εμπόριο** (βλ. Παράγραφο 4.2.2), οι τρεις κορυφαίες κατηγορίες σε απόλυτο μέγεθος είναι το **λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού** (1.033 επιχειρήσεις, 30,46% του λιανικού εμπορίου), το **λιανικό εμπόριο οικιακού εξοπλισμού, δόμησης και κήπου** (645 επιχειρήσεις, 19,02%) και το **λιανικό εμπόριο ένδυσης, υπόδησης και αθλητικών** (547 επιχειρήσεις, 16,13%), κατηγορίες που συγκεντρώνουν αθροιστικά το **65,61%** του λιανικού εμπορίου· μαζί με το **μη ταξινομημένο λιανικό εμπόριο** (430 επιχειρήσεις, 12,68%), οι τέσσερις κορυφαίες κατηγορίες φτάνουν το **78,29%**. Η συγκέντρωση σε κατηγορίες καθημερινής κατανάλωσης δείχνει ότι το λιανικό εμπόριο εξυπηρετεί πρωτίστως τις ανάγκες ενός πληθυσμού κατανεμημένου σε εννέα κατοικημένα νησιά.

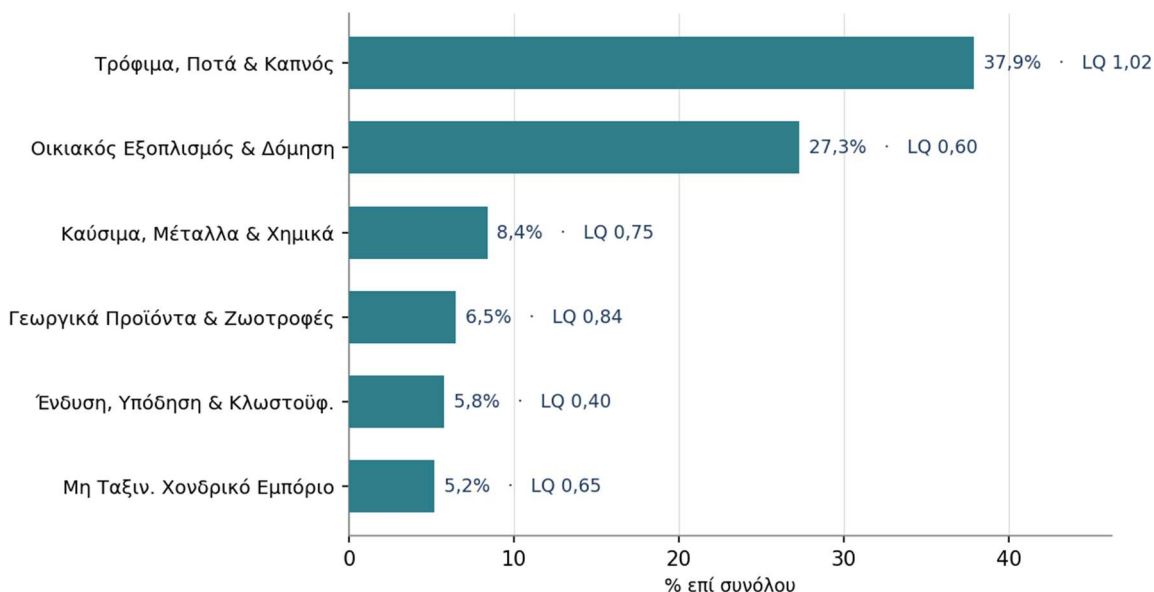
Σε επίπεδο εξειδίκευσης, όπως αποτυπώνεται από τον **Συντελεστή Χωροθέτησης (LQ — Location Quotient)**, το λιανικό εμπόριο της Περιφέρειας υπερεκπροσωπείται συνολικά (Συντελεστής Χωροθέτησης λιανικού εμπορίου **1,23**, 2η μεταξύ των δεκατριών Περιφερειών, βλ. Παράγραφο 2.4), με επτά από τις έντεκα κατηγορίες πάνω από τον εθνικό μέσο όρο. Η υπερεκπροσώπηση στηρίζεται κατά κύριο λόγο στις τρεις μεγαλύτερες κατηγορίες, το **λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού** (1.033 επιχειρήσεις, Συντελεστής Χωροθέτησης **1,42**), το **λιανικό εμπόριο οικιακού εξοπλισμού, δόμησης και κήπου** (645 επιχειρήσεις, **1,37**) και το **λιανικό εμπόριο ένδυσης, υπόδησης και αθλητικών** (547 επιχειρήσεις, **1,23**), που συνδυάζουν μεγάλη απόλυτη βάση με σχετική εξειδίκευση. Σε μικρότερη βάση ξεχωρίζουν το **λιανικό εμπόριο καυσίμων και ειδών μεταφορικών μέσων** (163 επιχειρήσεις, **1,50**, η υψηλότερη τιμή του κλάδου), που συνδέεται με την ανάγκη αυτοτελών υποδομών διανομής καυσίμων σε καθένα από τα νησιά της Περιφέρειας, και το **λιανικό εμπόριο κοσμημάτων και ωρολογίων** (91 επιχειρήσεις, **1,27**), ένδειξη μιας πιο εξειδικευμένης δραστηριότητας ενδεχομένως συνδεδεμένης με την τουριστική ζήτηση.

Γράφημα 5.1α — Κορυφαίες κατηγορίες λιανικού εμπορίου: ποσοστό επί συνόλου και Συντελεστής Χωροθέτησης

Αντίστοιχα (βλ. Παράγραφο 4.3.2), οι κορυφαίες κατηγορίες του χονδρικού εμπορίου είναι το **χονδρικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού** (358 επιχειρήσεις, 37,90% του χονδρικού εμπορίου) και το **χονδρικό εμπόριο οικιακού εξοπλισμού και δόμησης** (258 επιχειρήσεις, 27,30%), που από κοινού απορροφούν το **65,20%** του χονδρικού εμπορίου· μαζί με το **χονδρικό εμπόριο καυσίμων, μετάλλων και χημικών** (8,40%) και το **χονδρικό εμπόριο γεωργικών προϊόντων και ζωοτροφών** (6,50%), οι τέσσερις κορυφαίες κατηγορίες καλύπτουν το **80,00%**. Αυτή η τύπου Pareto συγκέντρωση αποτυπώνει μια τοπική χονδρεμπορική δραστηριότητα, περιορισμένη κατά κύριο λόγο στη διανομή τροφίμων και αγαθών καθημερινής κατανάλωσης. Σε αντίθεση με το λιανικό εμπόριο, η εξειδίκευση του χονδρικού εμπορίου είναι γενικευμένα χαμηλή, καθώς μόνο το **χονδρικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού** φτάνει τον εθνικό μέσο όρο (Συντελεστής Χωροθέτησης **1,02**) και οι υπόλοιπες οκτώ κατηγορίες κινούνται κάτω από αυτόν. Η γενικευμένη αυτή υποεκπροσώπηση δείχνει μια Περιφέρεια που δεν αναπτύσσει αυτοτελή χονδρεμπορικό ιστό, αλλά στηρίζεται στα διανεμητικά κέντρα της ηπειρωτικής χώρας για την κάλυψη των ευρύτερων εφοδιαστικών της αναγκών.

Γράφημα 5.1β — Κορυφαίες κατηγορίες χονδρικού εμπορίου: ποσοστό επί συνόλου και Συντελεστής Χωροθέτησης

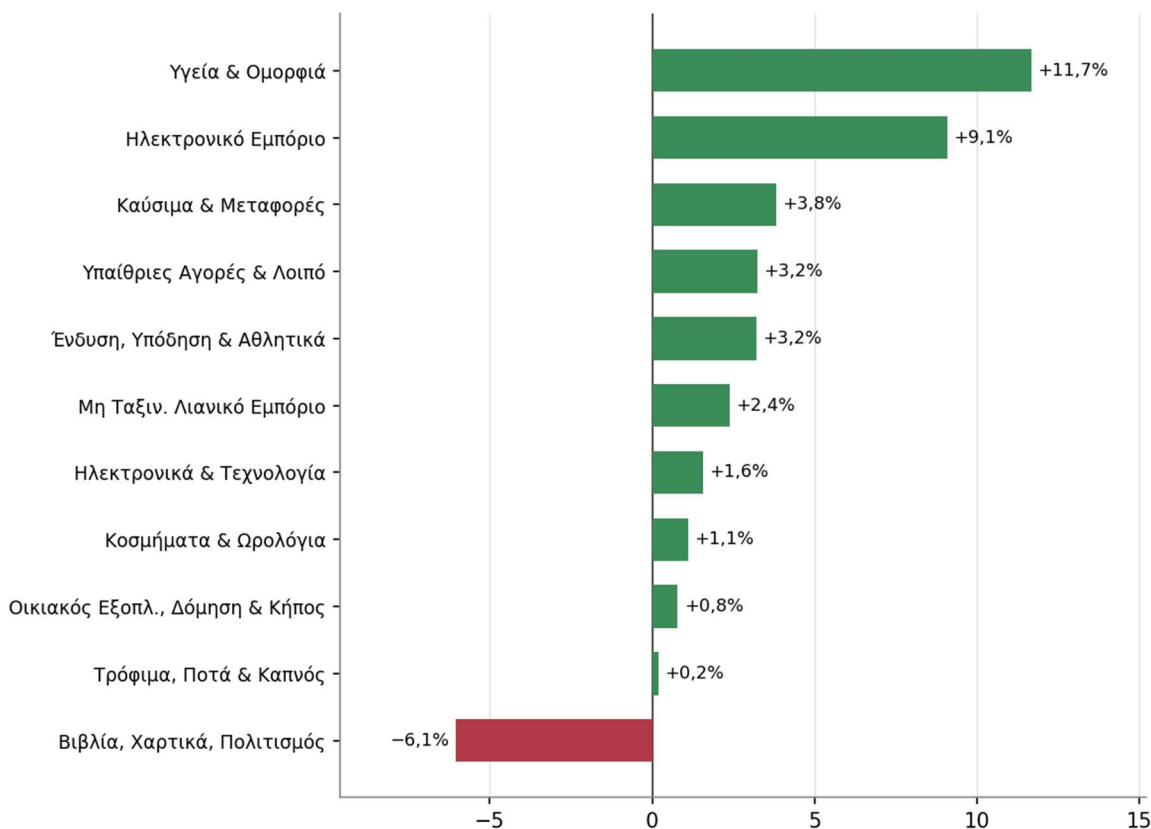
Η σύγκριση των δύο κλάδων αναδεικνύει ένα σημείο σύγκλισης και μια αντίστροφη εικόνα εξειδίκευσης. Κοινό στοιχείο είναι η κυριαρχία του εμπορίου τροφίμων, ποτών και καπνού τόσο στο λιανικό όσο και στο χονδρικό εμπόριο (30,46% και 37,90% αντίστοιχα), όπως αναμένεται για αγαθά βασικής καθημερινής κατανάλωσης. Σε επίπεδο συνολικής εξειδίκευσης, ωστόσο, η εικόνα αντιστρέφεται. Το λιανικό εμπόριο ως σύνολο υπερεκπροσωπείται σαφώς (Συντελεστής Χωροθέτησης λιανικού εμπορίου **1,23**, 2η μεταξύ των δεκατριών Περιφερειών), τη στιγμή που το χονδρικό εμπόριο υποεκπροσωπείται έντονα (Συντελεστής Χωροθέτησης χονδρικού εμπορίου **0,68**, 11η μεταξύ των δεκατριών Περιφερειών). Η αντίστροφη αυτή δυναμική αποτελεί τη βασική διαρθρωτική ταυτότητα του εμπορίου της Περιφέρειας. Η υψηλή αναλογία λιανικού προς χονδρικό εμπόριο (**3,59:1**, από τις υψηλότερες πανελλαδικά) δείχνει ότι τα νησιά διατηρούν πυκνό λιανικό δίκτυο για την εξυπηρέτηση του τοπικού πληθυσμού, καλύπτοντας ωστόσο τις χονδρεμπορικές τους ανάγκες κατά κύριο λόγο μέσω των διανεμητικών κέντρων της ηπειρωτικής χώρας.

5.2 Δυναμική και Μεταβολές

Η ανάλυση των ρυθμών ανάπτυξης ανά κατηγορία αποτυπώνει μια ευρέως συγκρατημένη εικόνα, χωρίς κατηγορίες σε ουσιαστική συρρίκνωση αλλά και χωρίς έντονη μεγέθυνση. Στο **λιανικό εμπόριο** (βλ. Παράγραφο 4.2.2), οι δύο μεγαλύτερες κατηγορίες αναπτύσσονται με ιδιαίτερα χαμηλούς ρυθμούς, με το **λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού** (1.033 επιχειρήσεις) να σημειώνει **Ρυθμό Ανάπτυξης (CGR — Commerce Growth Rate) +0,19%** και το **λιανικό εμπόριο οικιακού εξοπλισμού, δόμησης και κήπου** (645 επιχειρήσεις) **+0,78%**. Υψηλότερους ρυθμούς εμφανίζουν μικρότερες κατηγορίες, με κορυφαίο το **λιανικό εμπόριο ειδών υγείας και ομορφιάς** (220 επιχειρήσεις, **+11,68%**). Τον υψηλότερο ονομαστικό ρυθμό καταγράφει το **λιανικό ηλεκτρονικό εμπόριο** (**+9,09%**),

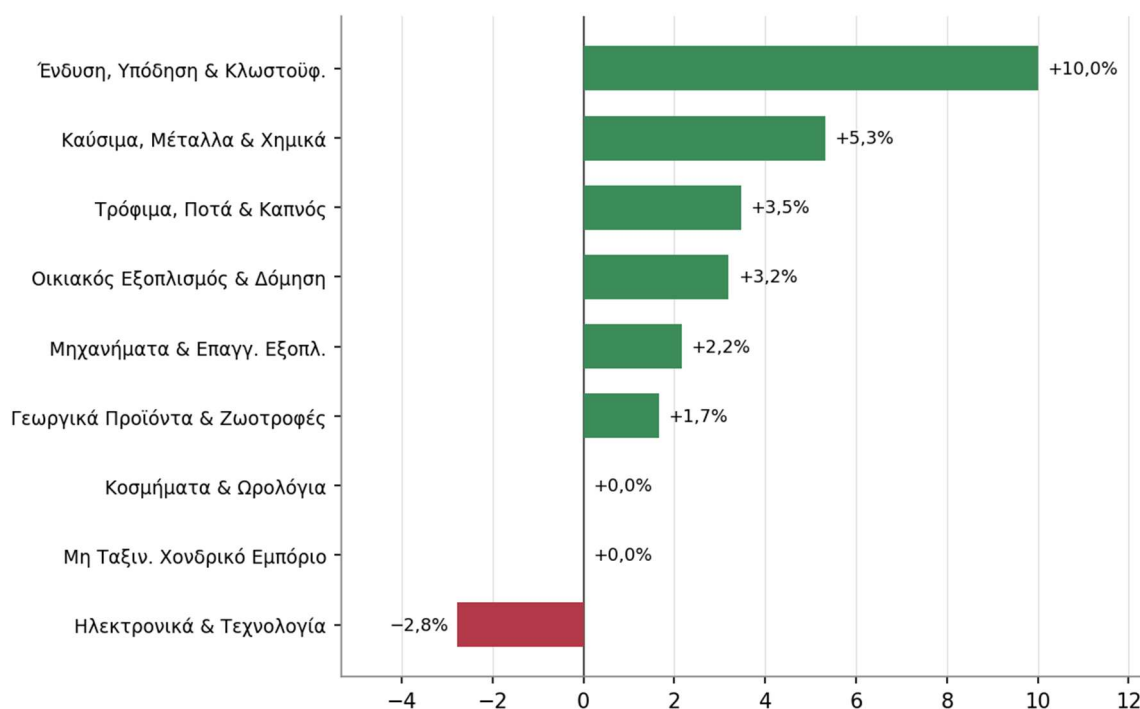
η μικρή του όμως απόλυτη βάση (72 επιχειρήσεις) συνεπάγεται υψηλή μεταβλητότητα και επιβάλλει επιφύλαξη ως προς την ερμηνεία. Τη μοναδική αρνητική επίδοση καταγράφει το **λιανικό εμπόριο βιβλίων, χαρτικών, πολιτισμού και ψυχαγωγίας** (93 επιχειρήσεις, -6,06%).

Γράφημα 5.2α — Ρυθμοί ανάπτυξης κατηγοριών λιανικού εμπορίου

Στο **χονδρικό εμπόριο** (βλ. Παράγραφο 4.3.2), οι δύο κυρίαρχες κατηγορίες αναπτύσσονται με συγκρατημένους θετικούς ρυθμούς, με το **χονδρικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού** (358 επιχειρήσεις) στο +3,47% και το **χονδρικό εμπόριο οικιακού εξοπλισμού και δόμησης** (258 επιχειρήσεις) στο +3,20%. Υψηλότερους ρυθμούς εμφανίζουν δύο μικρότερες κατηγορίες, το **χονδρικό εμπόριο ένδυσης, υπόδησης και κλωστοϋφαντουργίας** (55 επιχειρήσεις, +10,00%) και το **χονδρικό εμπόριο καυσίμων, μετάλλων και χημικών** (79 επιχειρήσεις, +5,33%), ρυθμοί που στηρίζονται σε περιορισμένη απόλυτη βάση. Τη μοναδική αρνητική επίδοση εμφανίζει το **χονδρικό εμπόριο ηλεκτρονικών και τεχνολογίας** (35 επιχειρήσεις, -2,78%).

Γράφημα 5.2β — Ρυθμοί ανάπτυξης κατηγοριών χονδρικού εμπορίου

Το κοινό μοτίβο και στους δύο κλάδους είναι η συγκρατημένη ανάπτυξη, σαφώς χαμηλότερη του εθνικού ρυθμού. Ο Ρυθμός Ανάπτυξης του λιανικού εμπορίου (+1,98%) υπολείπεται σημαντικά του αντίστοιχου εθνικού (+8,25%, επί του εκκαθαρισμένου συνόλου ενεργών εγγραφών), και ο ρυθμός του χονδρικού εμπορίου (+3,28%) υπολείπεται του αντίστοιχου εθνικού (+9,91%). Η υστέρηση αυτή αποτυπώνεται σε **αρνητικές Διαφορικές Συνιστώσες** της ανάλυσης Shift-Share (**-179,37** επιχειρήσεις στο λιανικό και **-60,80** στο χονδρικό εμπόριο, βλ. Παραγράφους 4.2.6 και 4.3.6), με όλες ανεξαιρέτως τις κατηγορίες και των δύο κλάδων να εμφανίζουν αρνητική Διαφορική Συνιστώσα. Μέρος της συγκρατημένης αυτής επίδοσης συνδέεται με την εκκαθάριση ανενεργών εγγραφών στο μητρώο του ΓΕΜΗ κατά την περίοδο αναφοράς, που μείωσε τις καταγεγραμμένες ενεργές επιχειρήσεις· η εικόνα χρήζει διαχρονικής παρακολούθησης, ώστε να διακριθεί η συγκυριακή αυτή επίδραση από τυχόν εδραιωμένη τάση.

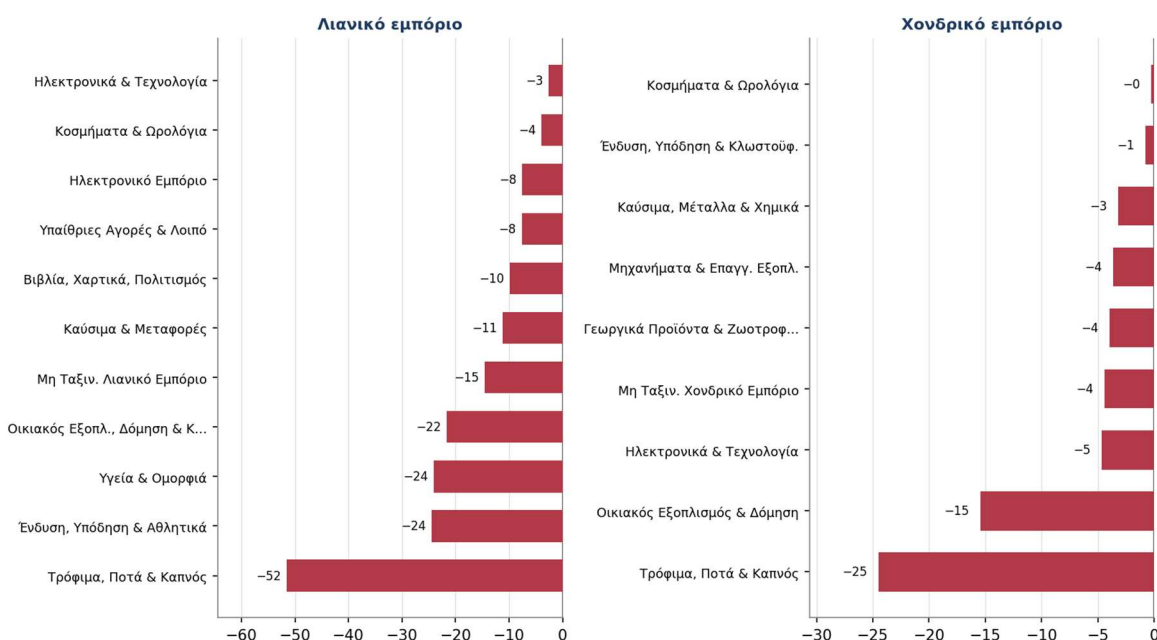
5.3 Σχέση με την Τοπική Οικονομία

Η ανάλυση Shift-Share επιτρέπει να διαχωριστεί η καθαρή μεταβολή του αριθμού των επιχειρήσεων σε τρεις συνιστώσες: την **Εθνική** (επίδραση της γενικής εθνικής τάσης), τη **Διαρθρωτική** (επίδραση της κλαδικής σύνθεσης) και τη **Διαφορική** (τοπικό ανταγωνιστικό αποτέλεσμα). Η τελευταία απομονώνει τη συμβολή των αποκλειστικά τοπικών παραγόντων, πέρα από ό,τι θα προέβλεπε η εθνική πορεία και η σύνθεση των κλάδων.

Στο **λιανικό εμπόριο**, η καθαρή αύξηση των **+66** επιχειρήσεων υπολείπεται κατά πολύ εκείνης που θα προέκυπτε αν η Περιφέρεια ακολουθούσε τον εθνικό ρυθμό. Η **Εθνική Συνιστώσα** (+274,18 επιχειρήσεις) θα προέβλεπε πολύ μεγαλύτερη αύξηση, την οποία

περιορίζουν η αρνητική **Διαρθρωτική Συνιστώσα** (-28,80) και κυρίως η έντονα αρνητική **Διαφορική Συνιστώσα** (-179,37, βλ. Παράγραφο 4.2.6). Παρόμοια εικόνα στο **χονδρικό εμπόριο**, όπου η καθαρή αύξηση των **+30** επιχειρήσεων στηρίζεται στην **Εθνική Συνιστώσα** (+90,67), με ουδέτερη **Διαρθρωτική** (+0,13) και αρνητική **Διαφορική Συνιστώσα** (-60,80, βλ. Παράγραφο 4.3.6). Αθροιστικά, η Διαφορική Συνιστώσα των δύο κλάδων (**-240,17** επιχειρήσεις) δείχνει έναν εμπορικό τομέα που αναπτύχθηκε με ρυθμό σαφώς βραδύτερο από τον εθνικό, με όλες ανεξαιρέτως τις κατηγορίες να συμβάλλουν αρνητικά.

Γράφημα 5.3 — Διαφορική Συνιστώσα λιανικού και χονδρικού εμπορίου ανά κατηγορία

Η ερμηνεία των ευρημάτων συνδέεται με την τυπολογία της Περιφέρειας. Το Βόρειο Αιγαίο συγκροτεί μια **νησιωτική Περιφέρεια αγροτικού και τουριστικού χαρακτήρα**, με εννέα κατοικημένα νησιά, μόνιμο πληθυσμό 194.943 κατοίκων και δύο κύρια αστικά κέντρα, τους Δήμους Μυτιλήνης και Χίου. Στο πλαίσιο αυτό, οι δύο κλάδοι του εμπορίου επιτελούν διακριτούς ρόλους.

Πρώτον, το λιανικό εμπόριο αποτελεί τον βασικό διάυλο κάλυψης των καθημερινών αναγκών των νησιωτικών αγορών. Η υψηλή σχετική εξειδίκευσή του (Συντελεστής Χωροθέτησης λιανικού εμπορίου **1,23**, 2η μεταξύ των δεκατριών Περιφερειών, βλ. Παράγραφο 2.4) δεν αντανακλά έντονη αναπτυξιακή δυναμική, αλλά τη λειτουργία του ως κύριου παρόχου αγαθών καθημερινής κατανάλωσης σε επιμέρους νησιωτικές αγορές, καθεμία από τις οποίες απαιτεί τα δικά της σημεία πώλησης.

Δεύτερον, το χονδρικό εμπόριο παραμένει δομικά εξαρτημένο από τα χονδρεμπορικά κέντρα της ηπειρωτικής χώρας. Η έντονη υποεκπροσώπησή του (Συντελεστής Χωροθέτησης χονδρικού εμπορίου **0,68**, 11η μεταξύ των δεκατριών Περιφερειών) και η υψηλή αναλογία λιανικού προς χονδρικό εμπόριο (**3,59:1**) δείχνουν ότι σημαντικό μέρος

των εφοδιαστικών αναγκών της Περιφέρειας καλύπτεται από διανεμητικά κέντρα εκτός των ορίων της, με την τοπική χονδρεμπορική δραστηριότητα να παραμένει περιορισμένη και εστιασμένη στη διανομή βασικών καταναλωτικών αγαθών.

Η καθολικά αρνητική Διαφορική Συνιστώσα (-240,17 επιχειρήσεις) αποτυπώνει αυτό το διαρθρωτικό όριο. Το εμπορικό δίκτυο της Περιφέρειας είναι προσαρμοσμένο στο σχετικά σταθερό μέγεθος των τοπικών νησιωτικών αγορών, οι οποίες, λόγω του περιορισμένου μόνιμου πληθυσμού και της εποχικής τουριστικής ζήτησης, αφήνουν στενά περιθώρια για ρυθμούς ανάπτυξης αντίστοιχους του εθνικού μέσου. Παρά τη συγκρατημένη αυτή ονομαστική ανάπτυξη, το λιανικό εμπόριο παραμένει ο μεγαλύτερος κλάδος της τοπικής οικονομίας, με υψηλή σχετική εξειδίκευση. Η υστέρηση της περιόδου χρήζει διαχρονικής παρακολούθησης, ώστε να διαπιστωθεί αν αποτυπώνει σταθερό διαρθρωτικό χαρακτηριστικό των νησιωτικών αγορών ή προσωρινή στρέβλωση που οφείλεται στην εκκαθάριση του μητρώου του ΓΕΜΗ, η οποία μείωσε τεχνητά τον καταγεγραμμένο αριθμό ενεργών επιχειρήσεων κατά την περίοδο αναφοράς.

5.4 Εμπορικές Ενότητες με Σημείο Αναφοράς

Η συνδυαστική ανάγνωση της εμπορικής βάσης κάθε Δήμου με τα δομικά του χαρακτηριστικά οργανώνει τους 11 Δήμους της Περιφέρειας στην πενταβάθμια τυπολογία του Κεφαλαίου 3 (βλ. Παράγραφο 3.3), η οποία στο παρόν κεφάλαιο διαβάζεται υπό το πρίσμα του εμπορίου.

Πίνακας 5.4 — Τυπολογία Εμπορικών Πόλων Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου (5 τύποι, Κεφ. 3)

Τύπος (Κεφάλαιο 3)	Δήμοι	Εμπορικές επιχ.	Ρυθμός ανάπτυξης εμπορίου
A — Δύο Κύρια Αστικά Κέντρα	Μυτιλήνης, Χίου	1.324 / 1.054	+3,40% / +2,21%
B — Δευτερεύοντα Νησιωτικά Κέντρα	Λήμνου, Ανατολικής Σάμου	434 / 432	+3,08% / +0,47%
Γ — Αγροτικοί Δήμοι Εξειδίκευσης	Δυτικής Λέσβου, Δυτικής Σάμου	598 / 260	+0,84% / +2,76%
Δ — Τουριστικός Δήμος Εθνικής Εμβέλειας	Ικαρίας	181	-0,55%
Ε — Μικρά Κατοικημένα Νησιά	Φούρνων Κορσεών, Οινουσσών, Αγ. Ευστρατίου, Ψαρών	33 / 8 / 7 / 5	ευμετάβλητοι

Στην κορυφή της ιεραρχίας βρίσκονται τα **Δύο Κύρια Αστικά Κέντρα** (Τύπος Α), οι Δήμοι Μυτιλήνης (1.324 εμπορικές επιχειρήσεις, συνολικός ρυθμός ανάπτυξης εμπορίου +3,40%) και Χίου (1.054 εμπορικές επιχειρήσεις, +2,21%), έδρες των δύο μεγαλύτερων νησιών της Περιφέρειας. Συγκεντρώνουν από κοινού 2.378 εμπορικές επιχειρήσεις, περισσότερες από τις μισές της Περιφέρειας, και λειτουργούν ως κύριοι κόμβοι σύνδεσης με την ηπειρωτική χώρα, μέσω των οποίων τροφοδοτούνται και τα μικρότερα νησιά.

Σε δεύτερο επίπεδο, τα **Δευτερεύοντα Νησιωτικά Κέντρα** (Τύπος Β), οι Δήμοι Λήμνου (434 εμπορικές επιχειρήσεις, +3,08%) και Ανατολικής Σάμου (432, +0,47%), λειτουργούν ως

έδρες εξυπηρέτησης των αντίστοιχων νησιών, με την εμπορική δραστηριότητα να ακολουθεί στενά την τοπική κατανάλωση. Οι **Αγροτικοί Δήμοι Εξειδίκευσης** (Τύπος Γ), οι Δήμοι Δυτικής Λέσβου (598 εμπορικές επιχειρήσεις, +0,84%) και Δυτικής Σάμου (260, +2,76%), συνδυάζουν την εμπορική βάση με έντονο αγροτικό προφίλ και παραγωγή παραδοσιακών προϊόντων ονομασίας προέλευσης, στοιχείο που συνδέει το τοπικό εμπόριο με την αγροτική οικονομία των νησιών.

Διακριτή ταυτότητα έχει ο **Τουριστικός Δήμος Εθνικής Εμβέλειας** (Τύπος Δ), ο Δήμος Ικαρίας (181 εμπορικές επιχειρήσεις), ο μόνος της Περιφέρειας με οριακά αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης εμπορίου (-0,55%), επίδοση που θα πρέπει να ερμηνεύεται με προσοχή λόγω της μικρής απόλυτης βάσης. Την κατάταξη συμπληρώνουν τα **Μικρά Κατοικημένα Νησιά** (Τύπος Ε), οι Δήμοι Φούρνων Κορσεών (33 εμπορικές επιχειρήσεις), Οινουσών (8), Αγίου Ευστρατίου (7) και Ψαρών (5), όπου η πολύ μικρή απόλυτη βάση καθιστά τους ρυθμούς ανάπτυξης ιδιαίτερα μεταβλητούς και στερεί από τις ποσοστιαίες μεταβολές δομική σημασία.

Συνολικά, η πενταβάθμια τυπολογία αποτυπώνει τον χαρακτήρα μιας νησιωτικής Περιφέρειας αγροτικού και τουριστικού χαρακτήρα, όπου η εμπορική δραστηριότητα οργανώνεται γύρω από τα δύο κύρια αστικά κέντρα της Μυτιλήνης και της Χίου. Γύρω από αυτά αναπτύσσονται τα δευτερεύοντα νησιωτικά κέντρα και οι αγροτικοί Δήμοι, με τα μικρά κατοικημένα νησιά να συμπληρώνουν τη νησιωτική δομή. Η εικόνα αυτή επιβεβαιώνει τον ρόλο του εμπορίου ως βασικού παρόχου αγαθών καθημερινής κατανάλωσης, προσαρμοσμένου στην κλίμακα και τη γεωγραφική διασπορά των νησιωτικών αγορών.

Κεφάλαιο 6 — Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI)

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζεται ο Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (Regional Business Dynamics Index, RBDI), ένας σύνθετος δείκτης που συνοψίζει τη δυναμική και τη διαρθρωτική φυσιογνωμία του εμπορικού τομέα κάθε Περιφέρειας σε μία ενιαία τιμή στην κλίμακα [0,1]. Στόχος είναι η συγκριτική αξιολόγηση της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου έναντι των υπολοίπων 12 Περιφερειών της χώρας.

6.1 Σύνθεση του Δείκτη

Ο RBDI υπολογίζεται ως σταθμισμένο άθροισμα τεσσάρων κανονικοποιημένων συνιστωσών, καθεμιά εκ των οποίων αποτυπώνει διαφορετική διάσταση της εμπορικής δυναμικής:

- **CBFR** (Commercial Business Formation Rate, βάρος 35%) — μερίδιο νέων εμπορικών επιχειρήσεων επί του συνόλου των νέων εγγραφών της Περιφέρειας. Αποτυπώνει τον ρυθμό ίδρυσης εμπορικών επιχειρήσεων.
- **Δείκτης Διατήρησης** (Retention Rate, βάρος 20%) — αναλογία $(nt - at) / nt_{-1}$, δηλαδή μερίδιο επιχειρήσεων που υφίσταντο στην αρχική περίοδο και παρέμειναν ενεργές. Αποτυπώνει τη σταθερότητα του υφιστάμενου εμπορικού ιστού.¹⁴
- **LQ Εμπορίου** (Συντελεστής Χωροθέτησης, βάρος 25%) — αναλογία του μεριδίου εμπορίου της Περιφέρειας προς το αντίστοιχο εθνικό μερίδιο. Αποτυπώνει τη σχετική εξειδίκευση στο εμπόριο σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα.
- **Δείκτης Εντροπίας Shannon** (βάρος 20%) — υπολογίζεται επί της κατανομής των ενεργών επιχειρήσεων στους διψήφιους κωδικούς ΣΤΑΚΟΔ της συνολικής περιφερειακής οικονομίας, και όχι μόνο του εμπορικού τομέα. Αποτυπώνει τη δομική ποικιλομορφία της οικονομικής βάσης εντός της οποίας λειτουργεί το εμπόριο.

Όλες οι συνιστώσες υπόκεινται σε λογαριθμικό μετασχηματισμό για την εξομάλυνση ακραίων τιμών και κατόπιν σε min-max κανονικοποίηση στο διάστημα [0,1] σε επίπεδο 13 Περιφερειών. Η τελική τιμή RBDI είναι το σταθμισμένο άθροισμα των τεσσάρων κανονικοποιημένων συνιστωσών. Η στάθμιση αποδίδει τη μεγαλύτερη βαρύτητα στον ρυθμό ίδρυσης (35%) ως πλέον άμεση ένδειξη επιχειρηματικής ανανέωσης, ακολουθούμενο από τη σχετική εξειδίκευση (25%), ενώ η σταθερότητα του υφιστάμενου ιστού και η δομική ποικιλομορφία συμμετέχουν με ισόποση βαρύτητα (20% εκάστη). Ο δείκτης δεν συνιστά μέτρο επίδοσης αλλά εργαλείο διαρθρωτικής ανάγνωσης: συμπυκνώνει σε μία τιμή τέσσερις διακριτές όψεις της εμπορικής φυσιογνωμίας, η ερμηνεία των οποίων απαιτεί την επιμέρους ανάγνωση των συνιστωσών.

¹⁴ Ο Δείκτης Διατήρησης πρέπει να ερμηνεύεται με προσοχή λόγω της εκκαθάρισης του Μητρώου ΓΕΜΗ που πραγματοποιήθηκε εντός της περιόδου αναφοράς, η οποία οδήγησε σε μαζική διαγραφή ανενεργών εγγραφών από το μητρώο, με συνέπεια ορισμένες Περιφέρειες να επηρεάζονται αναλογικά διαφορετικά. Για περισσότερες λεπτομέρειες βλ. Μεθοδολογικές Επισημάνσεις.

6.2 Κατάταξη Περιφερειών — Η Θέση του Βορείου Αιγαίου

Με βάση τις τιμές RBDI για την περίοδο του Μαρτίου 2026, η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου κατατάσσεται 10η μεταξύ των 13 Περιφερειών της χώρας με τιμή RBDI = 0,3628. Η τιμή αυτή τοποθετείται κάτω από τον εθνικό μέσο όρο (0,4878), στο κατώτερο τμήμα της κατάταξης, ανάμεσα στην Ήπειρο (9η, 0,4012) και τη Δυτική Μακεδονία (11η, 0,3273), σε σημαντική απόσταση από τις κορυφαίες Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας (0,8419) και Κεντρικής Μακεδονίας (0,7392).

Πίνακας 6.1 — Κατάταξη Περιφερειών κατά RBDI και Συνιστώσες (Μάρτιος 2026)

#	Περιφέρεια	RBDI	CBFR	Δείκτης Διατήρησης	LQ Εμπορίου	Δείκτης Εντροπίας
1	Δυτική Ελλάδα	0,842	0,638	0,973	1,15	3,29
2	Κεντρική Μακεδονία	0,739	0,615	0,966	1,13	3,37
3	Αν. Μακεδονία & Θράκη	0,614	0,617	0,925	1,17	3,20
4	Θεσσαλία	0,570	0,597	0,948	1,10	3,27
5	Αττική	0,520	0,559	0,996	0,94	3,54
6	Στερεά Ελλάδα	0,500	0,581	0,956	1,07	3,25
7	Πελοπόννησος	0,432	0,565	0,966	1,04	3,24
8	Κρήτη	0,427	0,580	0,960	0,93	3,25
9	Ήπειρος	0,401	0,571	0,961	0,93	3,29
10	Βόρειο Αιγαίο	0,363	0,568	0,949	1,04	3,12
11	Δυτική Μακεδονία	0,327	0,577	0,919	0,96	3,24
12	Νότιο Αιγαίο	0,323	0,568	1,001	0,86	2,93
13	Ιόνια Νησιά	0,283	0,590	0,974	0,72	2,95

Η ανάλυση ανά συνιστώσα δείχνει συγκρατημένες επιδόσεις στις περισσότερες διαστάσεις, με μία σχετική εξαίρεση στην εξειδίκευση του εμπορίου. Στις δύο «δυναμικές» συνιστώσες του δείκτη η Περιφέρεια υπολείπεται του εθνικού μέσου όρου:

- **CBFR (ρυθμός ίδρυσης):** 11η/13 με τιμή 0,568, κάτω από τον εθνικό μέσο όρο (0,587). Παρά τη σχετικά υψηλή συμμετοχή του εμπορίου στις νέες εγγραφές (CBFR 56,75%, βλ. Παράγραφο 4.1.2), ο ρυθμός ίδρυσης παραμένει συγκρατημένος, εύρημα συμβατό με τη μικρή επιχειρηματική βάση που κατανέμεται σε εννέα κατοικημένα νησιά.
- **Δείκτης Διατήρησης:** 10η/13 με τιμή 0,949, κάτω από τον εθνικό μέσο όρο (0,961), εύρημα που συνδέεται με τον σχετικά υψηλό ρυθμό παύσης εμπορικών επιχειρήσεων (CBCR 5,80%, βλ. Παράγραφο 4.1.2), ο οποίος ενδέχεται να συνδέεται εν μέρει με την εκκαθάριση του Μητρώου ΓΕΜΗ εντός της περιόδου αναφοράς.

Στις δύο «διαρθρωτικές» συνιστώσες η θέση της Περιφέρειας διαφοροποιείται:

- **LQ Εμπορίου (σχετική εξειδίκευση):** 6η/13 με τιμή 1,04, πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (1,00). Η σχετικά ισχυρή αυτή θέση αντανakλά την υπερεκπροσώπηση του λιανικού εμπορίου (Συντελεστής Χωροθέτησης 1,23), που συνδέεται με την ανάγκη

αυτοτελούς εμπορικής εξυπηρέτησης καθενός από τα εννέα κατοικημένα νησιά, σε αντιδιαστολή με τη χαμηλή εξειδίκευση στο χονδρικό εμπόριο (0,68, βλ. Παράγραφο 2.4), όπου οι οικονομίες κλίμακας περιορίζονται από τον νησιωτικό κατακερματισμό.

- **Δείκτης Εντροπίας (ποικιλομορφία):** 11η/13 με τιμή 3,12, κάτω από τον εθνικό μέσο όρο (3,22), εύρημα συμβατό με τη μικρότερη κλαδική ποικιλομορφία μιας νησιωτικής οικονομίας περιορισμένης κλίμακας.

Η σύνθεση των τεσσάρων συνιστωσών, με υστέρηση στον ρυθμό ίδρυσης, τη διατήρηση και την ποικιλομορφία και μόνη σχετική υπεροχή στην εξειδίκευση του εμπορίου, οδηγεί σε χαμηλή συνολική τιμή RBDI και στην 10η θέση. Όπως αναλύεται στη συνέχεια, η θέση αυτή επιδέχεται διττή ερμηνεία και δεν συνιστά κατ' ανάγκη ένδειξη εμπορικής αδυναμίας.

6.3 Διαρθρωτική Ανάγνωση

Η 10η θέση της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου στον RBDI (0,3628), κάτω από τον εθνικό μέσο όρο, επιδέχεται διττή ερμηνεία. Αφενός μπορεί να διαβαστεί ως ένδειξη συγκρατημένης δυναμικής του εμπορικού κλάδου, αφετέρου ως αντανάκλαση της διαρθρωτικής εξειδίκευσης της τοπικής οικονομίας σε εξωεμπορικούς παραγωγικούς τομείς. Ο RBDI ως σύνθετος δείκτης δεν διακρίνει αυτόματα μεταξύ των δύο αυτών εκδοχών· η διάκριση προκύπτει από την ανάγνωση των επιμέρους συνιστωσών σε συνδυασμό με τα ευρήματα των προηγούμενων κεφαλαίων.

Η ανάγνωση των συνιστωσών συνηγορεί υπέρ της δεύτερης ερμηνείας. Η σχετική εξειδίκευση στο εμπόριο παραμένει πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (LQ Εμπορίου 1,04, 6η/13), με το λιανικό εμπόριο μάλιστα υπερεκπροσωπημένο (Συντελεστής Χωροθέτησης 1,23), εύρημα που δείχνει ότι το εμπόριο εξυπηρετεί επαρκώς τις τοπικές ανάγκες των εννέα νησιών. Αντιθέτως, οι χαμηλές τιμές στον ρυθμό ίδρυσης (11η/13), στη διατήρηση (10η/13) και στην ποικιλομορφία (11η/13) αντανakλούν τη μικρή απόλυτη κλίμακα και τον γεωγραφικό κατακερματισμό μιας οικονομίας που αναπτύσσεται σε εννέα διακριτά νησιά, καθένα με περιορισμένη και σχετικά ομοιογενή εμπορική βάση.

Η ανάγνωση αυτή είναι συμβατή με τον αγρο-τουριστικό νησιωτικό χαρακτήρα της Περιφέρειας. Η τοπική οικονομία στηρίζεται κατά κύριο λόγο σε εξωεμπορικούς τομείς: στην αγροτική παραγωγή προϊόντων γεωγραφικής προστασίας (ελαιόλαδο Λέσβου, μαστίχα Χίου, κρασί Σάμου), στην παραδοσιακή αλιεία και σε σταθερή τουριστική δραστηριότητα εθνικής εμβέλειας. Η καθολικά αρνητική Διαφορική Συνιστώσα της ανάλυσης Shift-Share (-240,17 επιχειρήσεις, βλ. Παράγραφο 5.3) επιβεβαιώνει ότι το εμπόριο της Περιφέρειας αναπτύσσεται με ρυθμούς ελαφρώς χαμηλότερους από την εθνική και κλαδική δυναμική, εύρημα συμβατό με τη μικρή και κατακερματισμένη αγορά και όχι ένδειξη διαρθρωτικής αδυναμίας.

Στο πλαίσιο αυτό, η συγκρατημένη τιμή του RBDI δεν συνιστά ένδειξη εμπορικής αδυναμίας, αλλά αντανakλά την οικονομική ταυτότητα μιας νησιωτικής Περιφέρειας της οποίας η παραγωγική ισχύς εδράζεται σε τομείς που δεν αποτυπώνονται στις εμπορικές συνιστώσες που συνθέτουν τον RBDI. Οι παρεμβάσεις ενίσχυσης του εμπορικού κλάδου θα πρέπει συνεπώς να σχεδιάζονται όχι ως αυτόνομες τομεακές δράσεις, αλλά σε σύνδεση με τους

κύριους παραγωγικούς τομείς των νησιών: με την αξιοποίηση του τοπικού εμπορίου για τη διάθεση των προϊόντων γεωγραφικής προστασίας (ελαιόλαδο, μαστίχα, κρασί), των αλιευμάτων και των τουριστικών υπηρεσιών, και με την αντιμετώπιση του αυξημένου κόστους εφοδιασμού που συνεπάγεται η εξυπηρέτηση εννέα χωριστών νησιών.

Κεφάλαιο 7 — Σύνοψη

Η ανάλυση του εμπορικού τομέα της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου αναδεικνύει τα ακόλουθα κύρια συμπεράσματα:

- **Διαρθρωτική θέση νησιωτικής κλίμακας με συγκρατημένη δυναμική.** Η Περιφέρεια συγκεντρώνει 4.336 ενεργές εμπορικές επιχειρήσεις, κατανεμημένες σε εννέα κατοικημένα νησιά, με Ρυθμό Ανάπτυξης Εμπορίου (CGR — Commerce Growth Rate) +2,26%. Ο Ρυθμός Παύσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBCR — Commerce Business Closure Rate) διαμορφώνεται σε 5,80%, ελαφρώς υψηλότερος του εθνικού μέσου όρου. Η αθροιστική Διαφορική Συνιστώσα της ανάλυσης Shift-Share (-240 επιχειρήσεις, βλ. Παράγραφο 5.3) δείχνει ότι το τοπικό εμπόριο αναπτύσσεται με ρυθμούς ελαφρώς χαμηλότερους από την εθνική και κλαδική τάση.
- **Διπλή συγκέντρωση τύπου Pareto.** Η εμπορική δραστηριότητα εμφανίζει διπλή συγκέντρωση, γεωγραφική και ανά κατηγορία. Γεωγραφικά, οι δύο μεγαλύτεροι Δήμοι, Μυτιλήνης (1.324 επιχειρήσεις) και Χίου (1.054), συγκεντρώνουν το 54,8% της εμπορικής βάσης (βλ. Παράγραφο 5.4). Ως προς τη σύνθεση, οι τρεις κορυφαίες κατηγορίες καλύπτουν το 65,62% του λιανικού και οι δύο κορυφαίες το 65,19% του χονδρικού εμπορίου (βλ. Παράγραφο 5.1).
- **Συμμετρία κορυφαίων κατηγοριών στους δύο κλάδους του εμπορίου.** Τα τρόφιμα, ποτά και καπνός και ο οικιακός εξοπλισμός, δόμηση και κήπος αποτελούν τις δύο κορυφαίες κατηγορίες τόσο στο λιανικό όσο και στο χονδρικό εμπόριο, αποτυπώνοντας τις βασικές καταναλωτικές ανάγκες του νησιωτικού πληθυσμού. Χαρακτηριστική είναι η έντονη υπεροχή του λιανικού έναντι του χονδρικού εμπορίου, με τον λόγο τους να φθάνει το 3,59:1, από τους υψηλότερους πανελλαδικά, εύρημα που δείχνει ότι σημαντικό μέρος των εφοδιαστικών αναγκών των νησιών καλύπτεται από χονδρεμπόριο εκτός της Περιφέρειας.
- **Τυπολογία πέντε ζωνών εμπορικών πόλων.** Οι Δήμοι της Περιφέρειας οργανώνονται στις πέντε ζώνες της τυπολογίας του Κεφαλαίου 3 (βλ. Παράγραφο 5.4): τα δύο Κύρια Αστικά Κέντρα (Μυτιλήνης και Χίου, Τύπος Α), τα Δευτερεύοντα Νησιωτικά Κέντρα (Λήμνου και Ανατολικής Σάμου, Τύπος Β), τους Αγροτικούς Δήμους Εξειδίκευσης (Δυτικής Λέσβου και Δυτικής Σάμου, Τύπος Γ), τον Τουριστικό Δήμο Εθνικής Εμβέλειας (Ικαρίας, Τύπος Δ) και τα Μικρά Κατοικημένα Νησιά (Φούρνων Κορσεών, Οινουσών, Αγίου Ευστρατίου και Ψαρών, Τύπος Ε). Η δομή αυτή αντανακλά τη γεωγραφική διασπορά και τη λειτουργική διαφοροποίηση των εννέα νησιών της Περιφέρειας.
- **Αγρο-τουριστικός νησιωτικός χαρακτήρας με ηγετική την αγροτική παραγωγή.** Η εμπορική δραστηριότητα πλαισιώνεται από μια οικονομία που στηρίζεται κατά κύριο

λόγο σε εξωεμπορικούς τομείς: στην αγροτική παραγωγή προϊόντων γεωγραφικής προστασίας πανελλαδικής και διεθνούς αναγνώρισης (ελαιόλαδο Λέσβου, μαστίχα Χίου, κρασί Σάμου και Λήμνου), στην παραδοσιακή αλιεία και σε σταθερή τουριστική δραστηριότητα εθνικής εμβέλειας. Η σχετική υστέρηση του εμπορίου, και ιδίως του χονδρικού, συνδέεται με τον νησιωτικό κατακερματισμό και την εξάρτηση από εφοδιαστικές αλυσίδες εκτός της Περιφέρειας.

- **Ο Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής ως διαρθρωτικός δείκτης.**
Η Περιφέρεια κατατάσσεται 10η μεταξύ των 13 Περιφερειών στον Δείκτη Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI — Regional Business Dynamics Index) με τιμή 0,3628, κάτω από τον εθνικό μέσο όρο (0,4878). Η συγκρατημένη αυτή θέση επιδέχεται διττή ερμηνεία και δεν συνιστά ένδειξη εμπορικής αδυναμίας: αντανακλά τη διαρθρωτική εξειδίκευση της νησιωτικής οικονομίας σε εξωεμπορικούς τομείς, η παραγωγική ισχύς των οποίων δεν αποτυπώνεται στις εμπορικές συνιστώσες που συνθέτουν τον δείκτη. Η σχετικά ισχυρή θέση στη συνιστώσα της εξειδίκευσης του εμπορίου (6η/13) επιβεβαιώνει ότι το εμπόριο εξυπηρετεί επαρκώς τις τοπικές ανάγκες των νησιών.

Μεθοδολογικές Επισημάνσεις

Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου (EL41) — Μάρτιος 2026 | Περίοδος αναφοράς: Οκτώβριος 2024 – Μάρτιος 2026

A. Πηγή Δεδομένων και Κάλυψη

Τα στοιχεία του παρόντος δελτίου προέρχονται από τη βάση του **Γενικού Εμπορικού Μητρώου (ΓΕΜΗ)** και αποτυπώνουν την κατάσταση των εγγεγραμμένων επιχειρήσεων της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου σε δύο χρονικές στιγμές: τον **Οκτώβριο 2024** και τον **Μάρτιο 2026**. Πρόκειται για **προσωρινά στοιχεία** που αντανακλούν τις εγγραφές του μητρώου κατά τις εν λόγω ημερομηνίες αναφοράς και δεν αποτελούν τελικά εκδοθέντα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ).

Η γεωγραφική κατάταξη των επιχειρήσεων βασίζεται στην κατάταξη NUTS3 της ΕΛΣΤΑΤ: η Περιφέρεια υποδιαιρείται σε πέντε Περιφερειακές Ενότητες (ΠΕ Λέσβου, ΠΕ Χίου, ΠΕ Λήμνου, ΠΕ Σάμου και ΠΕ Ικαρίας) και 11 Δήμους που εκτείνονται σε εννέα κατοικημένα νησιά. Η Περιφέρεια αριθμεί συνολικά 16.812 ενεργές επιχειρήσεις κατά τον Μάρτιο 2026, εκ των οποίων 4.336 ανήκουν στον εμπορικό τομέα (3.391 στο λιανικό και 945 στο χονδρικό εμπόριο). Η κάλυψη αφορά όλες τις ενεργές εγγεγραμμένες επιχειρήσεις ανεξαρτήτως νομικής μορφής και κλάδου δραστηριότητας. Ο ορισμός του πρωτεύοντος αριθμού εμπορικών επιχειρήσεων (ΣΤΑΚΟΔ 45 έως 47) διακρίνεται από το σύνολο του μητρώου, το οποίο χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των μη εμπορικών δεικτών, όπως ο Δείκτης Εντροπίας Shannon της συνολικής οικονομίας και ο Συντελεστής Χωροθέτησης κλαδικής σύνθεσης.

B. Εκκαθάριση Μητρώου ΓΕΜΗ

Εντός της περιόδου αναφοράς πραγματοποιήθηκε **εκκαθάριση μητρώου ΓΕΜΗ**: πανελλαδικά **65.334 εταιρείες** διαγράφηκαν, εκ των οποίων περίπου **15 χιλιάδες ήταν εμπορικές** (περίπου **2,6% του εμπορικού αποθέματος** του Οκτωβρίου 2024). Η εκκαθάριση αφορούσε κατά κύριο λόγο αδρανοποιημένες ατομικές επιχειρήσεις που είχαν παύσει εκ των πραγμάτων τη δραστηριότητά τους χωρίς να έχουν προβεί σε επίσημη διαγραφή.

Στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, ο Ρυθμός Παύσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBCR = 5,80%) διαμορφώνεται πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (5,48%) και το κατώφλι αξιολόγησης του 5,5%, αποτελώντας την πέμπτη υψηλότερη τιμή πανελλαδικά, εύρημα που υποδηλώνει ότι η εκκαθάριση εκδηλώθηκε με σχετικά αυξημένη ένταση στην Περιφέρεια. Επισημαίνεται ότι ο Ρυθμός Ανάπτυξης Εμπορίου (CGR = +2,26%) ενδέχεται να υποεκτιμά την πραγματική αναπτυξιακή τάση, καθώς οι διοικητικές διαγραφές μη ενεργών επιχειρήσεων ενσωματώνονται μηχανιστικά ως πραγματικές παύσεις και διογκώνουν τον παρονομαστή του δείκτη. Πρόκειται για εύρημα που χρήζει διαχρονικής παρακολούθησης.

Γ. Ομαδοποίηση Κατηγοριών ΣΤΑΚΟΔ

Για την ανάλυση του εμπορικού τομέα, οι 37 διψήφιοι ΚΑΔ ομαδοποιούνται σε **20 ομοιογενείς κατηγορίες**, ένδεκα του λιανικού και εννέα του χονδρικού εμπορίου. Η ομαδοποίηση αποσκοπεί στη μέγιστη δυνατή ομοιογένεια των επιμέρους κλάδων εντός κάθε κατηγορίας, επιτρέποντας συγκρίσιμη ανάλυση τόσο σε επίπεδο Περιφέρειας όσο και σε επίπεδο Δήμων και Περιφερειακών Ενότητων.

Ιδιαίτερη μεθοδολογική επισήμανση αφορά την ερμηνεία του Συντελεστή Χωροθέτησης στο νησιωτικό πλαίσιο της Περιφέρειας: η υπερεκπροσώπηση του λιανικού εμπορίου και ορισμένων κατηγοριών πρώτης ανάγκης, όπως τα καύσιμα, δεν αντανakλά παραγωγική συγκέντρωση αλλά τη λειτουργική αναγκαιότητα αυτοτελούς εμπορικής εξυπηρέτησης καθενός από τα εννέα κατοικημένα νησιά. Αντίστροφα, η χαμηλή εξειδίκευση στο χονδρικό εμπόριο (Συντελεστής Χωροθέτησης 0,68) αντανakλά την εξάρτηση των νησιών από εφοδιαστικές αλυσίδες της ηπειρωτικής χώρας.

Δ. Δείκτες Ανισότητας

Για τη μέτρηση της χωρικής ανισοκατανομής χρησιμοποιούνται **τέσσερις συμπληρωματικοί δείκτες**: ο **Συντελεστής Gini** (συνολική εικόνα, εύρος 0 έως 1, με υψηλότερες τιμές να υποδηλώνουν μεγαλύτερη συγκέντρωση), ο **Δείκτης Theil** με αποάθροιση σε ανισότητα εντός (within) και μεταξύ (between) γεωγραφικών ενοτήτων, ικανότητα που επιτρέπει τον εντοπισμό αν η ανισοκατανομή οφείλεται σε διαφορές μεταξύ των ΠΕ ή εντός κάθε ΠΕ μεταξύ των Δήμων, ο **Δείκτης Hoover** (ποσοστό επιχειρήσεων που θα έπρεπε να μετακινηθούν για ισοκατανομή ως προς τον πληθυσμό, εύρος 0 έως 1) και ο **σταθμισμένος Συντελεστής Μεταβλητότητας (Weighted CV)** ως μέτρο διασποράς γύρω από τον περιφερειακό μέσο όρο.

Οι δείκτες υπολογίζονται σε δύο γεωγραφικά επίπεδα: επίπεδο Δήμων (11 μονάδες) και επίπεδο ΠΕ (5 μονάδες). Στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, ο Συντελεστής Gini σε επίπεδο Δήμων διαμορφώνεται σε 0,543 και ο Δείκτης Hoover σε 0,058, τιμή χαμηλή που υποδηλώνει ότι η κατανομή της επιχειρηματικότητας προσεγγίζει την πληθυσμιακή. Ο δείκτης Theil για το σύνολο της επιχειρηματικότητας (0,547) αποδίδεται κατά 66,0% στη συνιστώσα intra-zone, εύρημα συμβατό με τη γενικότερη εικόνα των ελληνικών Περιφερειών όπου κυριαρχεί η ανισοκατανομή εντός των ΠΕ. Η εικόνα αυτή αντανακλά τη δομή πέντε νησιωτικών ΠΕ, καθεμιά οργανωμένη γύρω από έναν κεντρικό Δήμο που συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μέρος της επιχειρηματικότητας του νησιού. Σε επίπεδο κλάδων, ο Συντελεστής Gini σε επίπεδο Δήμων διαμορφώνεται σε 0,513 για το λιανικό και 0,286 για το χονδρικό εμπόριο. Σε επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων οι αντίστοιχες τιμές περιορίζονται σε 0,365 και 0,328, εύρημα που επιβεβαιώνει ότι η ανισοκατανομή εκδηλώνεται κυρίως μεταξύ των Δήμων εντός κάθε νησιού παρά μεταξύ των νησιών.

Ε. Ανάλυση Shift-Share

Η ανάλυση **Shift-Share** αποαθροίζει την παρατηρηθείσα μεταβολή του αριθμού των επιχειρήσεων σε **τρεις συνιστώσες**: την **Εθνική** (αναμενόμενη μεταβολή αν η Περιφέρεια ακολουθούσε τον εθνικό ρυθμό ανάπτυξης του εμπορίου), τη **Διαρθρωτική** (επιπλέον μεταβολή λόγω της κλαδικής σύνθεσης, δηλαδή αν η Περιφέρεια εξειδικεύεται σε κλάδους που αναπτύσσονται ταχύτερα ή βραδύτερα από το σύνολο) και τη **Διαφορική** (το υπόλοιπο που αποδίδεται σε τοπικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα). Ισχύει πάντα η σχέση: **Παρατηρηθείσα Μεταβολή = Εθνική + Διαρθρωτική + Διαφορική**.

Αρνητική Διαφορική Συνιστώσα υποδηλώνει υστέρηση της Περιφέρειας έναντι του εθνικού μέσου όρου στους ίδιους κλάδους, η δε θετική αντικατοπτρίζει τοπικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Στην περίπτωση της Περιφέρειας, η καθαρή μεταβολή ήταν θετική και στους δύο κλάδους (+66 επιχειρήσεις στο λιανικό και +30 στο χονδρικό εμπόριο), στηριζόμενη όμως κατά κύριο λόγο στην Εθνική Συνιστώσα. Η Διαφορική Συνιστώσα είναι αρνητική και στους δύο κλάδους, -179,37 επιχειρήσεις στο λιανικό και -60,80 στο χονδρικό (αθροιστικά -240,17 επιχειρήσεις, βλ. Παράγραφο 5.3), εύρημα που υποδηλώνει ότι το τοπικό εμπόριο αναπτύχθηκε με ρυθμούς ελαφρώς χαμηλότερους από ό,τι θα δικαιολογούσε η εθνική τάση και η κλαδική του σύνθεση, συμβατό με τη μικρή και κατακερματισμένη νησιωτική αγορά.

ΣΤ. RBDI

Ο **Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI)** συντίθεται από **τέσσερις σταθμισμένες συνιστώσες**: τον Ρυθμό Ίδρυσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBFR, βαρύτητα 35%), τον Δείκτη Διατήρησης (Retention Rate, βαρύτητα 20%), τον Συντελεστή Χωροθέτησης Εμπορίου (LQ, βαρύτητα 25%) και τον Δείκτη Εντροπίας Shannon της συνολικής οικονομίας (βαρύτητα 20%). Πριν από τη σταθμισμένη άθροιση εφαρμόζεται κανονικοποίηση με λογαριθμικό μετασχηματισμό και κλιμάκωση min-max στο διάστημα [0,1] ανά συνιστώσα, ώστε να εξασφαλίζεται η συγκρισιμότητα μεταξύ μεγεθών διαφορετικής κλίμακας.

Ο RBDI αποτυπώνει αποκλειστικά τη δυναμική του εμπορικού τομέα και δεν αποτελεί δείκτη γενικής αναπτυξιακής ικανότητας της Περιφέρειας. Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, με τιμή RBDI 0,3628 (10η/13), εμφανίζει συγκρατημένες επιδόσεις στον ρυθμό ίδρυσης (0,568, 11η/13), στη διατήρηση (0,949, 10η/13) και στην ποικιλομορφία (3,12, 11η/13), με μόνη σχετική υπεροχή στη συνιστώσα της εξειδίκευσης του εμπορίου

(LQ 1,04, 6η/13, πάνω από τον εθνικό μέσο όρο). Η ερμηνεία της θέσης αυτής αναλύεται διεξοδικά στο Κεφάλαιο 6.

Ζ. Επιφυλάξεις Ερμηνείας

Η ερμηνεία των δεικτών της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου απαιτεί την αναγνώριση του ιδιαίτερου νησιωτικού και αγρο-τουριστικού της χαρακτήρα. Η τοπική οικονομία στηρίζεται κατά κύριο λόγο σε εξωεμπορικούς τομείς: στην αγροτική παραγωγή προϊόντων γεωγραφικής προστασίας (ελαιόλαδο Λέσβου, μαστίχα Χίου, κρασί Σάμου), στην παραδοσιακή αλιεία και σε σταθερή τουριστική δραστηριότητα εθνικής εμβέλειας, χωρίς την παρουσία κορυφαίων τουριστικών προορισμών διεθνούς εμβέλειας. Η ασύμμετρη δομή ισχυρού λιανικού (Συντελεστής Χωροθέτησης λιανικού εμπορίου 1,23) και περιορισμένου χονδρικού (0,68) αντανakλά τη δομική εξάρτηση από εφοδιαστικές αλυσίδες της ηπειρωτικής χώρας και όχι ένδειξη επιχειρηματικής αδυναμίας.

Η υπερεκπροσώπηση του λιανικού εμπορίου δεν ερμηνεύεται ως υπερτροφία του εμπορικού τομέα, αλλά ως αντανάκλαση της λειτουργίας του ως κύριου παρόχου βασικών αναγκών σε κατακερματισμένες νησιωτικές αγορές, όπου η εξειδίκευση δεν είναι πάντα οικονομικά εφικτή και κάθε νησί διατηρεί σχετικά κλειστό εμπορικό κύκλο. Στο ίδιο πλαίσιο, η συγκριτικά υψηλή εξειδίκευση στο λιανικό εμπόριο καυσίμων δεν αποτελεί ένδειξη βιομηχανικής συγκέντρωσης, αλλά λειτουργική ανάγκη της πολυνησιωτικής γεωγραφίας.

Ο δείκτης Theil αποκαλύπτει αντίθετα πρότυπα συγκέντρωσης μεταξύ των δύο κλάδων. Στο λιανικό εμπόριο η ανισοκατανομή μοιράζεται σχεδόν ισόποσα εντός και μεταξύ των ΠΕ (52,1% intra-zone, 47,9% inter-zone), αντανakλώντας τη διασπορά των λιανικών αναγκών σε όλα τα νησιά. Στο χονδρικό εμπόριο, αντιθέτως, κυριαρχεί συντριπτικά η inter-zone συνιστώσα (96,8%): η χονδρεμπορική δραστηριότητα συγκεντρώνεται στις ΠΕ Λέσβου και Χίου, που καλύπτουν πάνω από τα δύο τρίτα της χονδρεμπορικής βάσης, με σχεδόν ομοιόμορφα χαμηλή παρουσία στα υπόλοιπα νησιά. Το εύρημα αυτό απαιτεί προσοχή κατά την ερμηνεία: η Περιφέρεια δεν αντιμετωπίζεται ως ενιαία χωρική ενότητα, αλλά ως σύνολο νησιωτικών υπο-αγορών με διακριτή εσωτερική δυναμική.

Ειδικότερα, οι Δήμοι Φούρνων Κορσεών, Αγίου Ευστρατίου, Οινουσσών και Ψαρών εντάσσονται στα Μικρά Κατοικημένα Νησιά, με περιορισμένη απόλυτη εμπορική βάση που καθιστά τους σχετικούς δείκτες ευμετάβλητους: λίγες ιδρύσεις ή διαγραφές αρκούν για να μεταβάλουν σημαντικά τους ρυθμούς ανάπτυξης. Παρομοίως, οι αρνητικοί ρυθμοί ανάπτυξης στους Δήμους Δυτικής Λέσβου και Ικαρίας χρήζουν διαχρονικής παρακολούθησης προτού αξιολογηθούν ως διαρθρωτική τάση ή ως συγκυριακό αποτέλεσμα της εκκαθάρισης του μητρώου.

Τέλος, υπενθυμίζεται ότι ο Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής, με τιμή 0,3628 και κατάταξη 10η/13, μετρά αποκλειστικά τη δυναμική του εμπορικού τομέα. Η θέση αυτή επιδέχεται διττή ερμηνεία και δεν αποτελεί μονοσήμαντη ένδειξη αδυναμίας: αντανakλά αφενός τις δομικές προκλήσεις της νησιωτικής γεωγραφίας (εξάρτηση από εφοδιαστικές αλυσίδες, μικρές κατακερματισμένες αγορές) και αφετέρου τη σταθερή εμπορική βάση εξυπηρέτησης των νησιωτικών αναγκών, η οποία στηρίζεται σε ισχυρούς εξωεμπορικούς τομείς που δεν αποτυπώνονται στις εμπορικές συνιστώσες που συνθέτουν τον RBDI.